

Jaarstukken

2019

Gemeente Heeze-Leende

Inhoud

Algemeen	3
<i>Aanbieding jaarstukken 2019</i>	4
<i>Leeswijzer</i>	7
Programmaverantwoording	9
<i>Programma 1: Dienstverlening en bestuur</i>	10
<i>Programma 2: Wonen, bedrijven en recreëren</i>	17
<i>Programma 3: Samen leven en participeren</i>	26
Paragrafen	40
<i>Paragraaf lokale heffingen</i>	41
<i>Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing</i>	45
<i>Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen</i>	54
<i>Paragraaf financiering</i>	58
<i>Paragraaf bedrijfsvoering</i>	61
<i>Paragraaf verbonden partijen</i>	66
<i>Paragraaf grondbeleid</i>	75
Jaarrekening	80
<i>Overzicht van baten en lasten</i>	81
<i>Toelichting op het overzicht van baten en lasten</i>	82
<i>Balans</i>	98
<i>Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling</i>	100
<i>Toelichting op de balans</i>	100
<i>Gebeurtenissen na balansdatum</i>	117
<i>Melding WNT</i>	117
<i>Controleverklaring van de onafhankelijke accountant</i>	118
Bijlagen	119
<i>Overzicht gerealiseerde baten en lasten per taakveld</i>	120
<i>Staat van gewaarborgde geldleningen en gegarandeerde faciliteiten</i>	122
<i>Verantwoording specifieke uitkeringen (SiSa-bijlage)</i>	123

Algemeen

Aanbieding jaarstukken 2019

Hierbij bieden wij u de jaarstukken 2019 aan. De jaarstukken, bestaande uit het jaarverslag en de jaarrekening, vormen het sluitstuk van de planning & control cyclus. In de bestuursrapportage 2019 hebben we u geïnformeerd over de verwachte beleidsmatige en financiële afwijkingen ten opzichte van de programmabegroting 2019. Deze jaarstukken vormen de eindverantwoording over het begrotingsjaar 2019.

Het COVID-19 (Corona) virus heeft geen financiële gevolgen voor de jaarrekening 2019, maar wel voor naar verwachting veel beleidsterreinen van onze begroting 2020 en mogelijk voor de jaren daarna. Hoe groot de financiële impact zal zijn is nu onmogelijk te bepalen. We monitoren onze risico's en die van onze partners voortdurend. Onze organisatie loopt geen risico voor de continuïteit. We bewaken onze liquiditeitspositie goed en nemen zo nodig maatregelen om onze taken gedurende deze crisis zo goed mogelijk te blijven uitvoeren.

In de begroting 2019 (na begrotingswijzingen) werd uitgegaan van een negatief saldo van € 235.479. Het werkelijk saldo over 2019 bedraagt € 249.906 positief. We sluiten 2019 derhalve af met een positief resultaat ten opzichte van de begroting van € 485.385. De afwijkingen per programma zijn in onderstaand overzicht weergegeven.

Bedragen x € 1.000

Programma		Lasten			Baten			Saldo
		Begroting 2019 *	Rekening 2019	Verschil 2019	Begroting 2019 *	Rekening 2019	Verschil 2019	
1	Dienstverlening en bestuur	11.055	10.946	110	25.554	26.269	716	825
2	Wonen, bedrijven en recreëren	10.471	16.361	-5.890	7.276	13.195	5.919	29
3	Samen leven en participeren	14.995	14.695	300	2.806	2.649	-157	142
Saldo exclusief mutaties reserves		36.521	42.002	-5.481	35.636	42.113	6.477	996
Saldo mutatie reserves		342	461	-119	992	600	-392	-511
Saldo na bestemming		36.863	42.463	-5.600	36.628	42.713	6.085	485

* Betreft begroting 2019 inclusief de door de raad in 2019 vastgestelde begrotingswijzingen.

De belangrijkste verschillen tussen het begrote resultaat en het werkelijke resultaat bestaan uit:

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Saldo
<i>Dotatie pensioenvoorziening (voormalig) wethouders</i> De daling van de bij de berekening van de pensioenvoorziening toe te passen rekenrente leidt tot een forse toename van de dotatie aan de voorziening. De toe te passen rekenrente is gebaseerd op het advies van het Verbond van Verzekeraars, de Pensioenfederatie en De Nederlandsche Bank en is eind oktober 2019 bekend gemaakt.	-298
<i>Algemene uitkering gemeentefonds</i> De in 2019 ontvangen algemene uitkering is hoger dan geraamd, wat met name wordt veroorzaakt door de in de decembercirculaire 2019 door het rijk beschikbaar gestelde klimaatmiddelen. <i>Het betreft het saldo van een positieve afwijking in thema 1.5 algemene dekkingsmiddelen van € 421.000 en een negatieve afwijking op thema 3.1 onderwijs van € 74.000 (zie paragraaf 'analyse van de afwijkingen per programma').</i>	347
<i>Harmonisatie burgerzaken</i> De gunning van een burgerzakensysteem heeft pas begin januari 2020 plaatsgevonden.	100
<i>Automatisering</i> Lagere lasten die vooral worden veroorzaakt doordat een groot deel van de projecten inzake Ensia, AVG en de Digitale agenda later zijn gestart omdat de voorbereiding van de projecten meer tijd kostte dan was verwacht.	118
<i>Bouwleges</i> In het laatste kwartaal van 2019 is een aanvraag voor een groot project ontvangen en is ook het aantal aanvragen voor kleinere projecten toegenomen. De in de bestuursrapportage 2019 verwachte daling van de bouwleges valt hierdoor lager uit dan verwacht.	95

Omschrijving	Saldo
Toeristenbelasting In de begroting 2019 was nog geen rekening gehouden met de stijging van het tarief per overnachting op basis van de in december 2018 vastgestelde legesverordening.	55
Participatie Er is sprake van lagere uitkeringslasten (bijstand, bijzondere bijstand en participatie) dan verwacht. Het gunstige economische klimaat in 2019 heeft geleid tot minder uitkeringsgerechtigden en een daling van de bijzondere bijstand.	96
Jeugd De uitgaven voor jeugdzorg zijn ten opzichte van 2018 wederom gestegen en zijn met ruim € 3,6 miljoen hoger dan de middelen die we van het Rijk ontvangen voor de uitvoering van de jeugdzorg (circa € 2,3 miljoen). In de begroting 2019 was rekening gehouden met deze stijging. Over 2019 was sprake van een afgevlakte toename van het aantal cliënten en daarmee ook de kosten van maatwerkvoorzieningen die hierdoor lager uitvielen dan was begroot. Bij de landelijke ingekochte jeugdzorg was sprake van een daling van het aantal jeugdigen met deze vorm van jeugdzorg, maar leidt de zeer specialistische (en daarmee veelal dure vormen van) zorg toch tot hogere lasten dan was begroot. In 2019 zijn we gestart met trajecten die zijn gericht op het collectief aanpakken van individuele hulpvragen en het meer grip krijgen op de medische verwijzingen naar jeugdhulp. De voor deze acties beschikbaar gestelde budgetten voor externe kosten waren in 2019 nog niet nodig. Per saldo is ten opzichte van de begroting sprake van een voordeel van € 57.000 op de budgetten voor jeugdzorg.	57
Wet maatschappelijke ondersteuning De uitgaven in het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) zijn ten opzichte van 2018 gestegen. Een belangrijk deel van die stijging betreft de huishoudelijke hulp. Die uitgaven stijgen als gevolg van de invoering van het abonnementstarief met ingang van 2019. De ontvangen eigen bijdragen dalen als gevolg van invoering van het abonnementstarief. In de begroting 2019 was overigens rekening gehouden met een stijging van de uitgaven en een daling van de inkomsten, waardoor de afwijking ten opzichte van de begroting beperkt blijft. Verder zijn de kosten voor hulpmiddelen en woningaanpassingen in 2019 hoger dan begroot. Met name de uitgaven voor woningaanpassingen zijn moeilijk te prognosticeren.	-249
Regeling specifieke uitkering stimulering sport (SPUK) Naar aanleiding van de over 2019 (voorlopig) ingediende SPUK aanvraag is in 2019 een uitkering ontvangen. Gezien de onzekerheden over deze regeling was deze bate niet begroot.	56
Overige posten	108
Totaal saldo	485

Een meer uitgebreide analyse van de financiële verschillen treft u in de jaarrekening aan onder 'analyse van de afwijkingen per programma'.

Een deel van de budgetten is in 2019 niet ingezet, maar is in 2020 nog noodzakelijk om de doelen die we met de betreffende budgetten wilden bereiken te realiseren. Wij stellen voor deze budgetten over te hevelen naar 2020 door hiervoor in 2020 budgetten ten laste van de algemene reserve te vormen. Dit voorstel heeft betrekking op de volgende posten:

Bedragen x € 1.000

Budgetoverhevelingen 2019	
Harmonisatie Burgerzaken	35
Ensia / AVG / Digitale agenda	76
Decentralisatie uitkering bibliotheeksubsidie	75
Decentralisatie uitkering cliëntondersteuning	65
Digitalisering milieuvergunning	41
Subsidie Klimaat stresstest	15
Totaal overheveling budgetten	307

De betreffende posten worden hierna kort toegelicht.

Harmonisatie Burgerzaken

Definitieve gunning van de nieuwe applicatie Burgerzaken was op 3 januari 2020 een feit. Dit betekent dat in 2020 de kosten gemaakt worden voor de implementatie van deze nieuwe applicatie. Medio 2019 werd duidelijk, dat een substantieel deel van de implementatiekosten gedekt kunnen worden uit leaseruimte (binnen budget GRSA2). Voor 2020 is nog een bedrag van € 35.000 nodig voor onvoorziene kosten.

Ensia / AVG/ Digitale agenda

In 2019 is sprake van lagere lasten doordat een groot deel van de projecten inzake Ensia, AVG en de Digitale agenda later zijn gestart omdat de voorbereiding van de projecten meer tijd kostte dan was verwacht. Een deel van het resterende budget is benodigd om de projecten in 2020 uit te voeren.

Decentralisatie uitkering bibliotheeksubsidie

Dit betreft een decentralisatie uitkering die voor een periode van 3 jaar (2019 t/m 2021) beschikbaar komt en is bestemd om kleine gemeenten te ondersteunen bij het behoud van openbare bibliotheken. Wij hebben als gemeente een aanvraag ingediend om deze middelen te ontvangen en we hebben hiervoor een positieve beschikking ontvangen (in de periode 2019, 2020 en 2021 een bedrag van in totaal € 225.000 middels een jaarlijkse decentralisatie uitkering van € 75.000). Er is een (bestedings)plan opgesteld om de gewenste resultaten te realiseren, de bijbehorende uitgaven vinden plaats in de jaren 2020 en 2021.

Decentralisatie uitkering cliëntondersteuning

In 2019 ontvingen we van het ministerie een bedrag van € 73.500 als koplopergemeente voor de uitvoering van het project 'Doorontwikkeling onafhankelijke cliëntondersteuning Heeze-Leende' voor de periode 1 mei 2019 - 1 januari 2021. We hebben ons in 2019 vooral gericht op de voorbereiding van de uit te voeren activiteiten, de activiteiten zullen in 2020 worden uitgevoerd.

Digitalisering milieuvergunning

Om papierloos werken te bevorderen is besloten om alle bouwvergunningdossiers te digitaliseren. In 2019 is het eerste gedeelte van de aanwezige papieren bouwdoossiers gedigitaliseerd. In 2020 gaat dit proces verder en is de planning om het grootste gedeelte van de dossiers te hebben gedigitaliseerd.

Subsidie klimaat stresstest

Eind december 2019 is een provinciale subsidie ontvangen voor het voeren van risicodialogen na uitvoering van de klimaatstresstest. Het voeren van risicodialogen is een verplichting. Vanwege de korte resterende periode in 2019 was het onmogelijk om de risicodialogen al te voeren. Het voeren van de risicodialoog vindt plaats in 2020 en dient medio 2020 te zijn afgerond. Bij het niet halen van deze termijn dient de subsidie te worden terugbetaald.

Tot slot stellen wij voor om ten laste van de algemene reserve een 'bestemmingsreserve duurzaamheid' te vormen voor een bedrag van € 237.098. Dit betreft de bij decembercirculaire 2019 ontvangen klimaatmiddelen (voor warmtetransitie € 202.101, energieloket € 25.000 en wijkaanpak € 9.997), waarvoor de exacte bestedingsplannen nog moeten worden opgesteld.

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN HEEZE-LEENDE,

de secretaris,

de burgemeester,

C.G. Klesman-Nacken

P.J.J. Verhoeven

Leeswijzer

De jaarstukken zijn verdeeld in het jaarverslag en de jaarrekening.

Jaarverslag

Het jaarverslag bestaat uit een verantwoording per programma. Per programma geven we antwoord op de vragen 'wat hebben we bereikt?' en 'wat hebben we daarvoor gedaan?'. De eerste vraag betreft het beoogde maatschappelijke effect. De tweede vraag gaat in op de activiteiten die zijn uitgevoerd om dit beoogde maatschappelijke effect te bereiken. De vraag 'wat heeft het gekost?' wordt voor een belangrijk deel nader toegelicht in de verschillenanalyse die is opgenomen in onderdeel 'jaarrekening'.

Evenals in de programmabegroting worden vervolgens de paragrafen behandeld. Deze gaan over lokale heffingen, weerstandsvermogen en risicobeheersing, onderhoud kapitaalgoederen, financiering, bedrijfsvoering, verbonden partijen en grondbeleid. Deze paragrafen geven een 'dwarsdoorsnede' door alle programma's waarbij sprake kan zijn van grote bestuurlijke en financiële impact.

Jaarrekening

De jaarrekening is meer financieel van aard en bestaat uit de balans en het overzicht van baten en lasten, beiden voorzien van een toelichting.

In de algemene toelichting wordt ingegaan op de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling. In de toelichting op de balans wordt een nadere specificatie van balansposten gegeven. Daarnaast wordt ingegaan op niet in de balans opgenomen financiële verplichtingen voor toekomstige jaren.

De toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening geeft per programma:

- Een verschillenanalyse op de exploitatie.
- De door de raad gevoteerde langlopende kredieten. Er vindt een verantwoording plaats van hetgeen in 2019 met deze kredieten is gedaan en of het krediet moet worden gehandhaafd dan wel afgesloten.
- Tot slot wordt bij elk programma ingegaan op de naleving van de begrotingsrechtmatigheid.

Daarnaast wordt inzicht gegeven in de aanwending van het bedrag onvoorzien uit de programmabegroting. Tevens worden de incidentele baten en lasten en structurele stortingen en onttrekkingen uit reserves weergegeven.

In de overige toelichting is het overzicht Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen publieke en semipublieke sector opgenomen en worden de mutaties in de reserves en voorzieningen toegelicht.

Het laatste onderdeel van de jaarrekening is de controleverklaring van de accountant.

Bijlagen

Als bijlagen zijn opgenomen:

- Overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld
- Staat van gewaarborgde geldleningen en gegarandeerde faciliteiten
- Verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen (SiSa)

Programmaverantwoording

Programma 1: Dienstverlening en bestuur

Thema's

Het programma *Dienstverlening en bestuur* omvat de volgende thema's:

Thema
1.1 Bestuur
1.2 Samenwerking
1.3 Openbare orde en veiligheid
1.4 Burgerzaken
1.5 Algemene dekkingsmiddelen
1.6 Overhead
1.7 Overige baten en lasten
1.8 Vennootschapsbelasting

Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?

Wat wilden we bereiken?	Wat zouden we daarvoor doen?	Toelichting
1.1 Bestuur		
Een integer en transparant bestuur dat rekenschap aflegt over de totstandkoming en uitvoering van het beleid en de raad voldoende faciliteert om zijn kaderstellende en controlerende rol goed uit te voeren.	Voor belangrijke onderwerpen kan de raad raads werkgroepen inrichten. Het college heeft naast de reguliere vergaderingen een of twee keer per jaar een heidag waarin steeds andere thema's worden uitgediept.	Raads werkgroepen bestaan op meerdere vlakken. In 2019 is de raads werkgroep planning & control (P&C) nieuw leven ingeblazen. In 2019 heeft het college 3 heidagen gehad.
Meer vraaggericht, resultaatgericht, klantgericht, integraal en kostenbewust werken.	Doorontwikkeling van onze dienstverlening: <ul style="list-style-type: none"> • Verdiepen en verbreden managementrapportages; • Verbetering processen (o.a. generieke processen op A2 niveau); • Meten klanttevredenheid (uitvoering gerichte klanttevredenheidsonderzoeken). 	Er is in 2019 op A2 niveau een project 'harmonisatie' gestart, gericht op de verbetering van de generieke processen op A2 niveau. Dit project wordt in 2020 afgerond. Managementrapportages zijn nog niet structureel verbeterd. Dit wordt na de harmonisatie van processen opgepakt. Verder wordt in het sociaal domein jaarlijks de klanttevredenheid bij jeugd en Wmo gemeten.
Initiatieven worden in eerste instantie door de inwoners zelf genomen. Inwoners voelen zich verantwoordelijk voor de leefbaarheid, sociale samenhang en veiligheid van hun eigen buurt/wijk.	Faciliteren van de dorpsraden als klankbord van de gemeenschap (jaarlijks organisatiebudget).	De dorpsraden beschikken nu over een eigen budget. Dit draagt bij aan de doelstelling om meer verantwoordelijkheid te nemen.
	Voortzetting bestuurlijk en ambtelijk aanspreekpunt en periodiek overleg.	Het bestuurlijk en ambtelijk aanspreekpunt hebben periodiek overleg met de dorpsraden afzonderlijk. Ook zijn er overleggen tussen zorg- en verkeers werkgroepen van dorpsraden met de betrokken ambtenaren.
	De dorpsraden krijgen, meer nog dan nu het geval is, een rol als klankbord van de gemeenschap en de gemeente. Dit wordt in overleg met hen vormgegeven waarbij maatwerk per dorpsraad mogelijk is.	De overlegstructuur is per dorpsraad op de meest passende manier vormgegeven, waardoor er dus sprake is van maatwerk. Ook als er discussiepunten zijn, wordt dit besproken.
	In 2019 starten we met de invoering van een burgerbudget, bedoeld om initiatieven te ondersteunen.	In het project burgerkracht worden 3 burgerinitiatieven door een duo raadslid en ambtenaar begeleid. Omdat deze initiatieven nog in voorbereiding zijn, is in 2019 geen aanspraak gedaan op het burgerbudget.
Moderne en eigentijdse dienstverlening, zoveel mogelijk digitaal.	Inzet klanttevredenheidsonderzoek. Formuleren van prestatie-indicatoren ten behoeve van verbetering dienstverlening. Samen met de klant bestaande processen verbeteren.	Het klanttevredenheidsonderzoek is uitgesteld naar 2020. Dit in verband met het vertrek van een collega. Prestatie-indicatoren zijn in overleg uitgesteld tot het dashboard Excellence de mogelijkheid biedt om rapportages te genereren. Dit zal naar verwachting in 2020 in A2 verband

Wat wilden we bereiken?	Wat zouden we daarvoor doen?	Toelichting
	<p>In 2019 wordt de functie van de gastvrouw geïntegreerd in de receptie.</p>	<p>worden opgeleverd. In de A2-gemeenten werken we met eenduidige processen, deze worden dan ook op dezelfde manier gemeten.</p> <p>In 2019 zijn conform de doelstelling 5 processen samen met de klant bekeken en verbeterd. Met deze zgn. klantreizen (het verbeteren van processen samen met de klant) gaan we in 2020 verder.</p> <p>De functie van gastvrouw is als separate functie beëindigd en wordt uitgevoerd door de receptie.</p>
1.2 Samenwerking		
<p>Versterken sturing op samenwerking.</p>	<p>Verder uitwerken proces om de 'Stip op de Horizon' te bepalen voor wat betreft de samenwerking in A2 verband.</p>	<p>In mei 2019 is het rapport 'Met stip op één: de maatschappelijke opgaven' van Berenschot opgeleverd. De colleges van de A2-gemeenten hebben dit rapport vastgesteld en gepresenteerd tijdens een gezamenlijke raadsbijeenkomst. In oktober 2019 is tijdens een gezamenlijke raadsbijeenkomst aangegeven dat vóór de zomervakantie 2020 aan de gemeenteraden van de A2-gemeenten zal worden gevraagd een besluit te nemen over de 'Stip op de horizon'.</p>
1.3 Openbare orde en veiligheid		
<p>De waardering van de subjectieve veiligheid (veiligheidsbeleving) door de inwoners van onze gemeente en de objectieve veiligheid (cijfers) minimaal op hetzelfde niveau houden.</p>	<p>Uitvoeren uitvoeringsprogramma Integrale Veiligheid:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zorgdragen voor prioritering van bestaande ondermijningsbeelden binnen het Regionaal informatie en expertise centrum (RIEC). Naar aanleiding van deze prioritering het samenbrengen en doen uitvoeren van onderzoeken in samenwerking met Belastingdienst, OM, politie, gemeenten en andere externe partners. • Woninginbraken terug dringen door o.a. het inzetten van buurtwhatsapp-preventie, algemene preventieadviezen, cameratoezicht en het versturen van besmettingsbrieven (informatie aan buurtbewoners n.a.v. woninginbraak). • Terugdringen van druggerelateerde overlast onder andere door het sluiten van panden (Wet Damocles). • Verruimen mogelijkheden uitvoering integriteitstoets (wet BIBOB). • Overleg met politie, Openbaar Ministerie en andere externe partners over inzet op High impact crimes waaronder overvallen, woninginbraken e.d. <p>Zichtbare politie in onze dorpen. Structurele aandacht voor zichtbaarheid politie in de dorpen tijdens de periodieke overleggen met de politie.</p> <p>Evaluatie cameratoezicht.</p> <p>(Voorbereiding) realisatie ambulancepost Leende in opdracht van de GGD.</p>	<p>De punten opgenomen in het Uitvoeringsprogramma Integrale Veiligheid zijn uitgevoerd.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Binnen basisteam Dommelstroom wordt steeds meer de samenwerking gezocht voor wat betreft de aanpak van de georganiseerde criminaliteit. Aan de hand van het ondermijningsbeeld binden we gezamenlijk de strijd aan tegen georganiseerde misdaad. We maken mensen bewust van georganiseerde criminaliteit en ondermijning, zodat ze ook weten wat ze moeten doen. We nemen deel aan de Taskforce Brabant Zeeland en ook participeren we in het Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC) als partner in de strijd tegen ondermijning en georganiseerde criminaliteit. • De structurele aanpak van woninginbraken binnen basisteam Dommelstroom levert duidelijk resultaat op. Het aantal woninginbraken is in 2019 nog verder teruggebracht. • In 2019 zijn alle drugspanden waarvoor een bestuurlijke rapportage is aangeleverd door de politie daadwerkelijk gesloten of hebben een waarschuwing ontvangen. • De verruiming van mogelijkheden om een integriteitstoets (Wet BIBOB) uit voeren zijn opgepakt, door het college vastgesteld en worden nu ook daadwerkelijk gehanteerd <p>Dit komt in de periodieke overleggen regelmatig aan de orde.</p> <p>De evaluatie na 1 jaar heeft plaatsgevonden. De eerste resultaten zijn, ondanks dat ze lastig te meten zijn, positief.</p> <p>De uitvoering van dit project verliep volgens planning en budget. De oplevering heeft in februari 2020 plaatsgevonden en de huurovereenkomst met de GGD is op 1 maart 2020 ingegaan.</p>

Wat wilden we bereiken?	Wat zouden we daarvoor doen?	Toelichting
	Voortzetting deelname aan Taskforce Brabant Zeeland en participeren in het Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC) als partner in de strijd tegen ondermijnen en georganiseerde criminaliteit.	Deelname wordt voortgezet komende jaren.
1.4 Burgerzaken		
Kwalitatief hoogwaardige en betrouwbare gegevens (voldoen aan de landelijke kwaliteitseisen).	Uitvoering structurele consistentiecontroles vanuit de kwaliteitsmonitor.	Consistentiecontrole is een doorlopend proces wat structureel en tijdig is en wordt uitgevoerd.
	Aansluiten op de Landelijke Aanpak Adreskwaliteit.	Proces is afgerond. Per 16 oktober 2019 zijn we aangesloten bij de Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA). Vanaf 2020 vindt er structureel integraal overleg plaats naar aanleiding van de door LAA aangeleverde adressen.
	Invoeren nieuw burgerzakensysteem.	De aanbesteding van een nieuw burgerzakensysteem is in 2019 in A2-verband afgerond. De samenwerkende A2-gemeenten zijn aan de slag met de inrichting van en overgang naar deze nieuwe applicatie. Betere en eigentijdse dienstverlening, harmonisatie en optimalisatie van administratieve processen staan centraal. Er wordt ook ingezet op efficiëntere online dienstverlening. De nieuwe applicatie kent namelijk nu al 25 e-diensten. Naar verwachting zal de nieuwe applicatie voor de zomer 2020 in gebruik worden genomen.
1.5 Algemene dekkingsmiddelen		
Financieel gezonde gemeente.	Maximaal gebruik van financieringsmiddelen met een korte termijn.	In 2019 was het niet nodig om aanvullende financieringsmiddelen in te zetten. Een nadere toelichting op de financiering in 2019 treft u aan in de paragraaf Financiering.
	Bewaking financiële risico's door toepassing van kaders (kasgeldlimiet, renterisiconorm, netto schuldquote, solvabiliteitsratio e.d.) en periodieke financiële rapportages en risicomangement.	Financiering heeft in 2019 plaatsgevonden binnen de door de raad gestelde kaders m.b.t. de financiering (ratio's en overige afspraken). Een nadere toelichting op de financiering in 2019 treft u aan in de paragraaf Financiering.
Aanvaardbare lastendruk voor burgers en bedrijven waarbij we een goed voorzieningenniveau kunnen bieden.	Toepassing van kostendekkende tarieven voor afvalstoffenheffing, reinigingsrechten en rioolheffing.	Op basis van de begroting 2019 zijn in 2019 volledig kostendekkende tarieven gehanteerd. Een nadere toelichting treft u aan in de paragraaf Lokale heffingen.
	Beperking stijging onroerendezaakbelasting tot inflatiecorrectie.	Bij de bepaling van de tarieven is rekening gehouden met een stijging van de opbrengsten onroerendezaakbelasting die gelijk is aan de inflatiecorrectie.
1.6 Overhead		
Veiligheid van gegevens, invoering Algemene verordening gegevensbescherming (AVG).	Inzet en begeleiding van de ambtelijke organisatie bij het in beeld brengen van privacyrisico's bij de gemeentelijke producten en daar waar nodig processen aanpassen of herschrijven.	Binnen de GRSA2 is een medewerker gegevensbescherming aangenomen die de risico's voor de 4 organisaties (dus ook Heeze-Leende) in beeld brengt.

Bijdrage verbonden partijen

Verbonden partij	Speerpunt/taak
Metropoolregio Eindhoven (MRE)	Samenwerking regio Eindhoven op het gebied van economie, mobiliteit, energietransitie en transitie landelijk gebied
Gemeenschappelijke regeling Samenwerking A2-gemeenten (GRSA2)	Bedrijfsvoering (administratie, financiën, informatiemanagement, facilitaire zaken, personeel en organisatie, inkoop, communicatie, juridische zaken en bestuurs- en managementondersteuning).
Veiligheidsregio Brabant Zuid-Oost (VRBZO)	Veiligheid (crisisbeheersing, regionale brandweer en ambulancevoorziening, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen en gemeenschappelijke meldkamer).

Voor nadere informatie over de verbonden partijen verwijzen wij u naar de paragraaf *Verbonden partijen*.

Beleidsindicatoren

Omschrijving	Eenheid	Heeze-Leende			Nederland
		Realisatie	Begroting	Realisatie	
		2018	2019	2019	
1.3 Openbare orde en veiligheid					
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	0,6	0,3	n.n.b.	2,2 (2018)
Diefstallen uit woningen	Aantal per 1.000 inwoners	1,9	1,9	n.n.b.	2,5 (2018)
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	2,5	2,2	n.n.b.	4,8 (2018)
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	2,5	3,2	n.n.b.	5,4 (2018)
1.5 Algemene dekkingsmiddelen					
Gemiddelde woonlasten éénpersoonshuishouden	In Euro's	734	783	783	669 (2019)
Gemiddelde woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	869	921	921	739 (2019)
Gemiddelde WOZ-waarde woningen *	x € 1.000	323	336	339	248 (2019)
1.6 Overhead					
Formatie	Fte per 1.000 inwoners **	4,4	4,6	4,5	
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners **	4,1	4,3	4,1	
Apparaatskosten	Kosten per inwoner in Euro's	657	764	686	
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom	22%	17%	19%	
Overhead	% van totale lasten	12%	16%	13%	

* WOZ: Wet waardering onroerende zaken

** Fte: fulltime-equivalent (voltijd werknemer)

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

Thema		Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2019 na wijzigingen	Rekening 2019	Verschil begroting na wijzigingen - rekening
1.1	Bestuur	1.046	1.101	1.213	1.831	-617
1.2	Samenwerking	196	193	193	187	6
1.3	Openbare orde en veiligheid	1.150	1.139	1.150	1.130	20
1.4	Burgerzaken	529	565	561	462	99
1.5	Algemene dekkingsmiddelen	127	1.940	2.077	1.779	298
1.6	Overhead	5.524	5.845	5.830	5.597	234
1.7	Overige baten en lasten	-1	30	30	-40	70
1.8	Vennootschapsbelasting	-	-	-	-1	1
Totaal lasten		8.569	10.813	11.055	10.946	110
1.1	Bestuur	-	-	-	409	409
1.2	Samenwerking	-	-	-	-	-
1.3	Openbare orde en veiligheid	58	43	43	52	9
1.4	Burgerzaken	345	208	208	225	16
1.5	Algemene dekkingsmiddelen	22.327	24.852	25.125	25.543	418
1.6	Overhead	20	178	178	41	-137
1.7	Overige baten en lasten	0	-	-	-	-
Totaal baten		22.751	25.281	25.554	26.269	715
Saldo baten en lasten programma 1		- 14.182	- 14.468	-14.499	-15.324	825
Toevoegingen aan reserves		428	129	65	138	-73
Onttrekkingen aan reserves		-1.525	- 56	-318	-266	-52
Saldo mutatie reserves		- 1.098	73	-253	-128	124
Saldo na bestemming programma 1		- 15.280	- 14.395	-14.751	-15.452	701

Een toelichting op deze cijfers en de verschillen tussen de begroting (na wijzigingen) en de realisatie (rekening) treft u in de jaarrekening aan.

Algemene dekkingsmiddelen

De algemene dekkingsmiddelen (per saldo een bate) zijn in het volgende overzicht gespecificeerd.

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2019 na wijzigingen	Rekening 2019	Verschil begroting na wijzigingen - rekening
Lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is	3.543	3.591	3.591	3.602	11
Algemene uitkering	18.605	19.655	19.655	20.076	421
Dividend	25	10	10	28	18
Saldo financieringsfunctie	27	-208	-208	57	265
Overige algemene dekkingsmiddelen	0	0	0	0	0
Saldo algemene dekkingsmiddelen (bate)	22.200	23.048	23.048	23.763	715

Overhead

Met ingang van 2017 worden de (indirecte) kosten, als gevolg van de invoering van de vernieuwing BBV, niet meer verdeeld over de programma's en thema's en dient de overhead afzonderlijk te worden verantwoord. Hierdoor wordt direct zichtbaar wat de overhead van de gemeente is. Onder de overhead worden o.a. de salariskosten van indirect personeel, de kosten informatievoorziening en automatisering en overige bedrijfsvoeringskosten opgenomen. Het betreft de kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van primaire processen.

In het volgende overzicht is de opbouw van de overhead opgenomen.

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2019 na wijzigingen	Rekening 2019	Verschil begroting na wijzigingen - rekening
Kosten GRSA2	3.346	3.351	3.351	3.426	-75
Salarissen	980	891	891	954	-63
Personeel van derden	196	468	187	114	73
Overige personeelskosten	271	321	320	355	-35
Huisvestingskosten	371	394	394	349	45
Projecten in A2-verband	151	212	212	94	118
Facilitaire kosten	147	131	132	142	-10
Financieel beheer	59	37	36	54	-18
Buitendienst materieel en werf	253	263	263	265	-2
Voorlichtingskosten	27	38	38	44	-6
Ondersteuning bestuur	1	6	6	1	5
Toerekening aan grondexploitatie	-278	0	0	-223	223
Totaal lasten	5.524	6.112	5.830	5.575	255
Vergoeding eigen personeel	-7	-154	-154	-6	-148
Inkomsten huisvesting	-8	-7	-7	-8	1
Opbrengsten facilitaire zaken	-5	-17	-17	-5	-12
Totaal baten	-20	-178	-178	-19	-159
Saldo overhead	5.504	5.934	5.652	5.556	96

In de paragraaf *Bedrijfsvoering* lichten we de belangrijkste ontwikkelingen toe.

Vennootschapsbelasting

De gemeenten zijn met ingang van het begrotingsjaar 2016 verplicht om vennootschapsbelasting (Vpb) te betalen over de (fiscale) winst die wordt behaald op activiteiten waarbij de gemeente wordt aangemerkt als overheidsonderneming. De gemeente is alleen overheidsonderneming op het gebied van de grondexploitatie en voor de opbrengst van de verkoop van reststromen afval. Er zijn door de Belastingdienst nog geen definitieve aanslagen opgelegd. De tot en met 2019 door de Belastingdienst opgelegde voorlopige aanslagen en de verminderingen op eerdere opgelegde voorlopige aanslagen zijn in de exploitatie verantwoord en leiden in 2019 per saldo tot een negatieve last van € 1.039.

Onvoorzien

Voor onvoorziene uitgaven wordt jaarlijks een bedrag van € 30.000 in onze begroting opgenomen. Om een beroep te kunnen doen op de post onvoorziene uitgaven moet aan een aantal criteria worden voldaan, te weten:

- *Onvoorzienbaar* ten tijde van de samenstelling van de kadernota en/of meerjarenbegroting;
- *Onontkoombaar* op basis van wetgeving, contract of overeenkomst of een zwaarwegende politieke toezegging of belang;
- *Onuitstelbaar* tot een volgend begrotingsjaar.

Inzet van de post onvoorzien kan slechts via afzonderlijke besluitvorming. In 2019 is de post onvoorzien niet ingezet.

Programma 2: Wonen, bedrijven en recreëren

Thema's

Het programma *Wonen, bedrijven en recreëren* omvat de volgende thema's:

Thema
2.1 Wonen en bouwen
2.2 Openbare ruimte
2.3 Ruimtelijke ordening
2.4 Milieu
2.5 Afval
2.6 Water
2.7 Economische zaken
2.8 Recreatie en toerisme

Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?

Wat wilden we bereiken?	Wat zouden we daarvoor doen?	Toelichting
2.1 Wonen en bouwen		
Een passend woningaanbod voor jongeren, ouderen en huishoudens met een lager inkomen.	Opstellen woonvisie.	Er is na een uitgebreid participatietraject een woonvisie opgesteld door Casa Consult. De woonvisie wordt in februari 2020 door de raad vastgesteld. We hebben nu goed zicht op de behoeften en spelen daar met onze programma's op in.
	(Jaar)afspraken maken met woningcorporaties en bewonersorganisaties (cf. woningwet).	Jaarafspraken zijn gemaakt met WoCom en WoonInc.
	Onderzoeken wenselijkheid huisvestingsverordening.	Dit onderzoek is in 2019 opgestart en zal in 2020 worden afgerond.
	Verstrekken van starters- en blijversleningen.	Er zijn geen blijversleningen verleend.
	Gereedkomen van ca. 70 woningen waarvan 15 sociale koopwoningen.	Er zijn veel woningen in aanbouw onder andere in de Bulders en de Kloostervelden. Er zijn circa 45 woningen opgeleverd waarvan 15 sociale koopwoningen. Dit lijkt een vertraging, maar is feitelijk niet zo. Het moment van aanleveren van de gerealiseerde woningen loopt regelmatig vertraging op.
Het proces omgevingsvergunningen verder verbeteren en vereenvoudigen (verkorten doorlooptijd en makkelijk maken aanvragen).	Verder digitaliseren van het proces van vergunningen.	Dit is een continue proces en verbeteringen worden regelmatig doorgevoerd.
	Digitalisering 'oude' vergunningen en opslaan in het digitale documentatiesysteem.	Het eerste deel van de bouwvergunningen zijn gedigitaliseerd maar uit de steekproef is gebleken dat deze niet voldeed aan de criteria. Het bedrijf is hierop aangesproken en gaat dit oplossen.
2.2. Openbare ruimte		
Vergroten verkeersveiligheid en verbeteren bereikbaarheid van de kernen.	Uitvoeren van verkeersonderzoeken. Geen separate onderzoeken maar in het kader van de bereikbaarheidsagenda en Centrale As worden wel verkeersonderzoeken uitgevoerd. Ter onderbouwing van o.a. verkeersonderzoeken worden jaarlijks op doorgaande wegen van de gemeente Heeze-Leende 25 verkeersmetingen uitgevoerd.	Verkeersmetingen zijn uitgevoerd. Resultaten worden gebruikt bij verkeersstudie(s) en om de verkeersbewegingen te monitoren.
	In samenwerking met de vervoerder beoordelen of het openbaar vervoer nog goed aansluit in de praktijk binnen de gemeente Heeze-Leende, waaronder op NS station Heeze.	Geconcludeerd is dat de buurtbussen aansluiten op de reistijden van de treinen.

Wat wilden we bereiken?	Wat zouden we daarvoor doen?	Toelichting
	Uitvoeren project 'Flankerende maatregelen randweg De Bulders' in Heeze: <ul style="list-style-type: none"> • Voorbereiden reconstructie Muggenberg. • Voorbereiden Leenderweg. 	Het bestek van de reconstructie Muggenberg is gereed. Er is voor gekozen om niet de Leenderweg maar de rotonde Geldropseweg naar voren te halen. De voorbereidingen voor de aanpassing van deze rotonde zijn opgepakt.
	Starten met uitvoeren Bereikbaarheidsagenda mobiliteit regio Zuidoost Brabant: <ul style="list-style-type: none"> • Uitvoeren haalbaarheidsstudie snelfietsverbinding Weert – Eindhoven in samenwerking met de provincies Noord-Brabant en Limburg en de gemeenten Weert, Cranendonck, Valkenswaard en Eindhoven. • Starten met invulling regiobrede projecten in de Bereikbaarheidsagenda Zuidoost Brabant. 	<ul style="list-style-type: none"> • Haalbaarheidsstudie is begin 2019 afgerond. De studie dient als basis voor het invullen van de maatregelen in het MIRT A2 project pakket b: fietsmaatregelen. • Met de invulling regiobrede projecten is gestart. Dit heeft erin geresulteerd dat met de subregio Zuid is gestart met het opstellen van een concept "sub regionale" mobiliteitsvisie om maatregelen in beeld te brengen en hiervoor een strategie uit te werken voor de aanpak van (regiobrede) projecten.
	Voorbereiden van het project 'Samen mee naar de A2', zodat deze in 2020 uitgevoerd kan worden.	Het voorontwerp bestemmingsplan heeft in de zomer van 2019 ter inzage gelegen. Omdat de nieuwe weg mogelijk tot extra stikstofdepositie op Natura2000-gebieden leidt, is het bestemmingsplantraject stilgelegd totdat de gevolgen beter in beeld zijn.
	Verharden Kloosterlaan: opstellen plan van aanpak voor een haalbaarheidsstudie (initiatieffase).	Haalbaarheidsonderzoek is gerealiseerd. Dit heeft geresulteerd dat er verder gegaan kan worden met de invulling van het project.
	Uitvoeren mobiliteitsplan buitenwegen. In samenwerking met platform A2 bepalen welke no-regret maatregelen uit te voeren in fase II om sluisverkeer te weren.	In april 2019 is vastgesteld welke maatregelen in fase II uitgevoerd worden om sluisverkeer te weren. Dit heeft de programmaraad van SmartwayZ overgenomen en de voorbereiding tot uitvoering is gestart.
	Preventieve mensgerichte maatregelen (vergroten kennis, beïnvloeding houding, intentie en gedrag verkeersdeelnemers) in samenwerking met VVN Heeze-Leende. Het coördineren van Brabants Veiligheids Label (BVL) op 7 basisscholen. Introductie verkeerseducatie op kinderdagverblijven.	Activiteitenplan preventie mensgerichte maatregelen is gerealiseerd. Alle activiteiten leveren een bijdrage aan het verbeteren van gedrag in het verkeer en het begrijpen van verschillende verkeerssituaties. Dit gebeurt met veel plezier en inzet van vrijwilligers.
	Fietsplan tussentijds evalueren.	Fietsplan is geëvalueerd en hiermee is inzicht in de stand van zaken van de uitvoering van het prioriteringsplan en de nieuwe ontwikkelingen.
	Uitbreiden parkeerterrein NS station Heeze; een parkeerterrein dat in de rustige (reis)maanden gebruikt kan worden voor het duurzaam bouwen aan praalwagens voor de Brabantsedag en in de drukke maanden gebruikt kan worden als parkeerterrein.	De provincie heeft in 2019 een subsidie van € 25.000 toegekend. Omdat inmiddels de plannen gewijzigd zijn, was dit bedrag onvoldoende om het plan te realiseren. Eind 2019 heeft NS vastgoed een additionele subsidie van € 33.000 in het vooruitzicht gesteld. Hiervoor moet nog een realisatie overeenkomst gesloten worden. Daarna uitvoering begin 2020.

Wat wilden we bereiken?	Wat zouden we daarvoor doen?	Toelichting
<p>Op peil houden en daar waar nodig verhogen kwaliteit openbare ruimte.</p>	<p>Uitvoeren onderhoud aan wegen, civiele kunstwerken en verlichting op basis van actuele plannen.</p> <p><i>Wegen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Op basis van de inspectiegegevens uit 2017 de onderhoudsmaatregelen bepalen en uitvoeren. Organiseren van het opstellen van de lijst van kleine ergernissen met belangengroepen en de maatregelen uitvoeren. Start herinrichting Oostrikkerstraat en Langstraat. <p><i>Civiele kunstwerken:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Diverse onderhoudswerkzaamheden aan 22 bruggen. Het uitvoeren van een periodieke veiligheidsinspectie om het onderhoudsprogramma te actualiseren. <p><i>Verlichting</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Aan de hand van inventarisatie gegevens (LiteWeb) vervangen van armaturen en masten op basis van ouderdom. 	<p><i>Wegen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> De geplande onderhoudsmaatregelen voor 2019 zijn uitgevoerd. Daarnaast is de tweejaarlijkse inspectie op de verhardingen uitgevoerd. De lijst met kleine ergernissen is door de belangengroepen opgesteld en de maatregelen zijn verspreid over 2019 conform uitgevoerd. De uitvoering van de rioolvervanging en reconstructie is volgens planning in het najaar van 2019 in uitvoering gegaan. <p><i>Civiele kunstwerken:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Onderhoudsmaatregelen zijn uitgevoerd op basis van de uitslagen van de veiligheidsinspectie. In 2019 is de veiligheidsinspectie uitgevoerd. De uitslag van de inspectie vormt de basis voor het uit te voeren onderhoud. <p><i>Verlichting:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> In uitvoering
	<p>Uitvoeren 'Uitwerkingsplan bomen'. Circa 20 bomen met verminderde conditie en/of verhoogd risico kappen en wanneer de omgeving dit toelaat, nieuwe terug planten. Nieuw te planten bomen worden van een groeiplaatsinrichting voorzien.</p>	<p>Het uitwerkingsplan voor planjaar 2019 is uitgevoerd. De huidige werkwijze leidt ertoe dat we voor hetzelfde budget meer slechte bomen hebben gekapt en nieuwe hebben geplant.</p>
	<p>Vorbereiding van de actualisatie en digitalisering van de wegenlegger in 2020. Elke gemeente in Nederland moet op grond van de Wegenwet over een wegenlegger beschikken. Een wegenlegger toont de openbare wegen en paden buiten de bebouwde kom en hoe de verantwoordelijkheid en onderhoudsplicht voor deze wegen is georganiseerd.</p>	<p>De voorbereiding bestond uit het verzamelen van de noodzakelijke informatie. De uitwerking, actualisatie en digitalisering vinden in 2020 plaats.</p>
2.3 Ruimtelijke ordening		
<p>Een actueel planologisch regime.</p>	<p>De Omgevingswet treedt naar verwachting op 1 januari 2021 in werking. Gelet hierop wordt er in 2019 begonnen met de procedure om te komen tot een Omgevingsvisie voor het gehele grondgebied van de gemeente.</p>	<p>In 2019 zijn de volgende acties ondernomen ten behoeve van de invoering van de Omgevingswet:</p> <ul style="list-style-type: none"> Participatietraject Omgevingsvisie is gestart, met o.a. raadsbijeenkomsten, bijeenkomsten ketenpartners en dorpentour. Plansoftware is aangeschaft (Tercera-Go). Regionale aanbesteding VTH-applicatie is gestart. Er is een werkgroep geformeerd voor het maken van interne werkafspraken. De gemeente neemt deel aan de regionale Pilot Omgevingsloket/DSO. De verordeningen die moeten opgaan in het omgevingsplan zijn geïnventariseerd. <p>Inmiddels is besloten om de invoering van de omgevingswet weer uit te stellen. Een nieuwe invoeringsdatum is nog niet bekend. Waarschijnlijk uitstel met een half jaar of een heel jaar.</p>

Wat wilden we bereiken?	Wat zouden we daarvoor doen?	Toelichting
2.4 Milieu		
<p>Bijdrage leveren aan de verduurzaming van de gemeente Heeze-Leende op gebied van milieu om zo een bijdrage te leveren aan het verkleinen van de gevolgen van de klimaatverandering en dat de gevolgen zo weinig mogelijk impact hebben.</p>	<p>Vaststelling algemene deel van het duurzaamheidsbeleid door de gemeenteraad.</p>	<p>In de raadsvergadering van 14 oktober 2019 stelde de gemeenteraad unaniem het duurzaamheidsbeleid vast. Hiermee is de kapstok gecreëerd en kan er verder worden gegaan met het opstellen van de Plan van Aanpak voor de 5 verschillende thema's uit het duurzaamheidsbeleid.</p>
	<p>Opstellen Concept Regionale Energie Strategie (RES) (gereed in juni 2019).</p>	<p>Het Rijk heeft de deadline voor het opleveren van de concept RES verschoven naar 1 juni 2020. RES 1.0 dient op 1 juni 2021 te worden opgeleverd.</p>
	<p>Vaststelling van het hoofdstuk Energietransitie na vaststelling concept RES.</p>	<p>In 2019 is het niet gelukt om een Plan van Aanpak Energietransitie vast te stellen. Door diverse ontwikkelingen, zoals uitstel oplevering concept RES, is besloten om het proces anders te laten lopen dan in de vastgestelde opdracht is opgenomen. Eind 2019 is een eerste concept versie van het Plan van Aanpak opgeleverd op basis van de input vanuit o.a. de 3 denktanks (grootschalige opwek, gebouwde omgeving en bedrijven en industrie).</p>
	<p>Starten met het invullen van de hoofdstukken Biodiversiteit, Mobiliteit en Klimaatadaptatie door uitvoering te geven aan wettelijke verplichtingen.</p>	<p>Eind 2019 is na het ontvangen van een subsidie van € 15.000 voor het uitvoeren van risicodialogen gestart met het proces om te komen tot een Plan van Aanpak Klimaatadaptatie en Biodiversiteit. Beide onderwerpen komen samen in één Plan van Aanpak omdat deze thema's vele raakvlakken hebben. Onderdeel van het Plan van Aanpak is om in denktanks o.a. de risicodialoge te voeren. Eind 2019 is door het college de projectopdracht voor het opstellen van het Plan van Aanpak goedgekeurd en heeft Facet Government opdracht gekregen om het proces te begeleiden.</p>
	<p>Uitvoeren van diverse projecten op het gebied van de energietransitie met betrekking tot (grootschalige) opwekking en besparing van energie en gasloos maken van bestaande woningen om hiermee kennis op te doen welke input kan zijn voor het beleid en voor andere projecten.</p>	<p>In 2019 liep in kader van de RES een verkenning naar mogelijke locaties voor projecten voor grootschalige opwekking. In deze verkenning is gekomen tot het opstellen van een belemmeringenkaart en de eerste stappen van het proces om te kijken hoe projecten voor grootschalige opwekking het beste landschappelijk zijn in te passen. In het duurzaamheidsbeleid is een kader opgenomen waarin staat dat projecten voor grootschalige opwekking minimaal 75% coöperatief moeten zijn.</p>
<p>Transitie veehouderij: De veehouders staan de komende periode voor een belangrijke keuze. De provincie wil samen met haar partners de betreffende veehouders stimuleren om op een verantwoorde manier die keuze te maken: oriëntatie wereldmarkt, oriëntatie EU kwaliteitsmarkt, oriëntatie nichemarkt of oriëntatie stoppen.</p>	<p>Gesprekken voeren met de veehouders om het maken van die keuze te stimuleren. Dit doen we eventueel in samenwerking met ZLTO (Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie), en/of provincie en/of ODZOB (Omgevingsdienst Zuidoost Brabant).</p>	<p>In het najaar hebben gesprekken tussen de provincie, de ZLTO en de gemeente plaatsgevonden over de opzet en werkwijze van een transitieteam. Er is onder meer gekozen om de gesprekken met de agrariërs te laten plaatsvinden door zogenaamde erfbedreiders.</p>
2.5 Afval		

Wat wilden we bereiken?	Wat zouden we daarvoor doen?	Toelichting
Beperking restafval tot 5% van de totale afvalstroom (cf. regionale afspraken).	In samenwerking met de andere Blinkgemeenten wordt onderzocht welke mogelijkheden er zijn om meer grondstoffen uit het restafval te halen tegen reële kosten.	In de zomer van 2019 is een onderzoek gestart. Er wordt een pilot gedraaid in Helmond om zoveel mogelijk GFT uit het restafval te krijgen. In alle gemeenten bestaat het restafval nog voor zo'n 40% uit GFT, met name etensresten. Op korte termijn lijkt meer GFT uit restafval halen de meest kansrijke optie in de zoektocht naar zo veel mogelijk grondstoffen uit het restafval te halen. De resultaten van de pilot worden zomer 2020 verwacht.
Een zo laag mogelijke afvalstoffenheffing, waarbij het uitgangspunt is dat de vervuiler betaalt.	Het laten vermarkten van uit afval gescheiden grondstoffen.	Het gescheiden aangeleverde afval wordt verwerkt (GFT) of vermarkt (papier, PMD, Glas en textiel) in opdracht van Blink. Dat gaat tegen zo laag mogelijk kosten dan wel zo hoog mogelijke opbrengsten ook met als doel de afvalstoffenheffing zo laag mogelijk te houden. De mondiale prijsontwikkelingen voor papier, plastic en textiel zijn momenteel erg ongunstig. Dit heeft een grote negatieve invloed op de inkomsten.
2.6 Water		
Doelmatig en efficiënt beheren van het rioolsysteem voor inzameling en transport van afvalwater en zorgen voor de inzameling en verwerking van hemelwater. Het beheren en onderhoud van de gemeentelijke sloten en het beheer van het grondwater.	Uitvoeren van het Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (VGRP) 2016-2021. In 2019 wordt verder gewerkt aan het thema beheer op orde, alsmede de jaarlijkse onderhoudsmaatregelen en bijzondere aandacht voor de communicatie naar burgers rondom klimaatontwikkelingen en afkoppelen.	Beheer op orde ligt op koers. Onderhoudsmaatregelen liggen op koers. Klimaatstresstest is uitgevoerd. Vervolg van de Klimaatstresstest wordt onder duurzaamheid vanaf 2020 opgepakt.
	In 2019 zal het project vervangen riolering Schoolstraat/Spoorlaan worden afgerond. In dit project wordt het openbaar gebied afgekoppeld en vragen we burgers om af te koppelen. In 2019 wordt de voorbereiding gestart van het vervangingsproject Langstraat/Oostrikkerstraat. Ook hier gaan we afkoppelen en starten met de aanleg van een hemelwaterstructuur.	Schoolstraat / Spoorlaan is in 2019 afgerond, behoudens de inrichting van de retentievijver (2020). Project Langstraat / Oostrikkerstraat is gestart in 2019 en loopt tot medio 2020. Er wordt weinig gebruik gemaakt van de afkoppelbijdrage.
	In de samenwerking Waterportaal Zuidoost Brabant nemen we een gezamenlijk pakket maatregelen onder de naam Kallisto. Hiermee gaan we regionaal voldoen aan de Kaderrichtlijn Water (KRW). In 2019 zal de 2 ^e fase van de maatregelen worden uitgevoerd.	Er is gestart met de voorbereidingen van de 2 ^e fase. De doorlooptijd van deze fase is naar verwachting t/m 2021.
2.7 Economische zaken		
Een gezond en actief ondernemersklimaat dat bijdraagt aan de leefbaarheid en weerbaarheid van de gemeente en haar inwoners.	Uitvoeren geactualiseerd uitvoeringplan economische zaken 2019-2023.	De actualisatie heeft nog niet plaatsgevonden. Deze staat gepland voor de tweede helft van 2020.
	Intensiveren structureel overleg met ondernemersverenigingen.	Er zijn structureel overleggen met de ondernemersverenigingen ingepland.
	Terugdringen leegstand door samen met pandeigenaren en ondernemers de levensvatbaarheid van hun winkelgebied te bewaken en te verbeteren.	In het 10-puntenplan van de Centrumontwikkeling is onder andere de doelstelling opgenomen om winkeliers te verleiden om zich in het kernwinkelgebied te vestigen. Deze doelstelling is in de kanskaart uitgewerkt in kansrijke projectideeën.
	Uitvoeren onderzoek naar de mogelijkheden om centrummanagement in te zetten (een structureel samenwerkingsverband van publieke en private partijen dat, op basis van gelijkwaardigheid en met een gezamenlijke inzet van middelen, de aantrekkingskracht en daarmee het economisch functioneren van het centrum versterkt).	Het onderzoek naar de invoering van centrummanagement, gefinancierd met een ondernemersfonds gevoed uit een BIZ-belasting, is uitgevoerd. De formele draagvlakmeting onder de belastingplichtige ondernemers heeft plaatsgevonden. Centrummanagement wordt niet ingevoerd.
2.8 Recreatie en toerisme		

Wat wilden we bereiken?	Wat zouden we daarvoor doen?	Toelichting
Een sterke toeristisch recreatieve sector die aansluit bij het groene karakter van onze gemeente en daarmee bijdraagt aan een aantrekkelijk woon- en werkklimaat.	Uitvoering van het activiteitenplan 2019 voor de gebiedspromotie De Grootte Heide. Concrete projecten gebiedspromotie binnen het jaarthema 'Grote Stad - Grootte Heide': <ul style="list-style-type: none"> • 2 magazines. • Engelstalig magazine. • Deelname aan (inter)nationale beurzen. • Nieuwsbrieven, vlogs, blogs en promotiefilm. • Grootte Heide routes; in ieder geval een wandel- en een fietsroute. • Pilot met signing Natuurgrenspark De Grootte Heide in de afzonderlijke natuurgebieden. 	Er zijn twee magazines verschenen en verspreid in een oplage van 10.000 stuks Nederlands en 1.500 stuks Engelstalig. Deel genomen aan Fiets- en wandelbeurzen in Utrecht en Gent en Expatbeurs in Eindhoven Promotiefilm is klaar en te bekijken via de website www.degrootteheide.eu De nieuwe fiets- en wandelroutes zijn toegevoegd aan de nieuwe Grootte Heide website. Pilot signing is uitgebreid naar een project beeldkwaliteitsplan. Doel van dit project is om de routebordjes en panelen gelijk te trekken in zowel Nederland als België om zo de presentatie als "Natuurgrenspark De Grootte Heide" herkenbaar te maken, los van gemeente- en landsgrenzen.
	Uitvoeren van de evaluatie naar de grensoverschrijdende samenwerking rondom Natuurgrenspark De Grootte Heide. De mate waarin de in 2018 opgestelde gebiedsvisie De Grootte Heide in 2019 zal worden uitgevoerd is mede afhankelijk van de uitkomsten van deze evaluatie.	Deze evaluatie is niet uitgevoerd vanwege personele wisselingen en wordt doorgeschoven naar 2020.
	Uitvoering geven aan de in het najaar 2018 gekozen profilering van Heeze-Leende als toeristisch recreatieve gemeente in samenwerking met Recreatief Heeze-Leende.	Profilering Ruimte voor Meesterwerken is gelanceerd. De eerste fysieke uitingen worden nu geplaatst, waaronder onderborden bij alle fiets, wandel en ruiterspanelen. Ondernemers zijn zelf aan de slag gegaan om uiting te geven aan de profilering.

Grote projecten

De Bulders / Randweg		Toelichting
Wat wilden we bereiken?	Zowel De Bulders als de randweg voorzien in een grote behoefte. Met De Bulders wordt de volkshuisvestelijke taak van de gemeente ingevuld en na aanleg van de randweg kan een flinke reductie op het doorgaande (vracht-) verkeer op de centrumwegen door Heeze bereikt worden.	De eerste 30 woningen zijn opgeleverd. Daarnaast zijn er 40 woningen in aanbouw. Het tweede gedeelte van de randweg is aangelegd. Helaas is door diverse procedures achterstand ontstaan in de aanleg van de randweg.
Wat zouden we daarvoor doen?	Het bestemmingsplan De Bulders is onherroepelijk. Er dient met twee grondeigenaren nog tot overeenstemming te worden gekomen. Indien dit gebeurt, kan in 2019 de gehele randweg worden aangelegd. De eerste twee deelgebieden zijn bouwrijp gemaakt en bieden ruimte voor circa 120 woningen. De ontwikkelaars kunnen hier ruim 60 woningen bouwen in 2019. Daarnaast zijn er een 20-tal vrije sector kavels in de verkoop.	Alle gronden die nodig zijn voor de randweg en de ontwikkeling van de eerste twee deelgebieden zijn in bezit van de gemeente. Het woningbouwprogramma zit op schema.
Wat heeft het gekost?	De verwerving, de aanleg van de randweg en het bouw- en woonrijp maken worden bekostigd uit de grondexploitatie van De Bulders.	De verwerving, de aanleg van de randweg en het bouw- en woonrijp maken worden bekostigd uit de grondexploitatie van De Bulders.

Centrumontwikkeling Heeze		Toelichting
Wat wilden we bereiken?	Een brede ontwikkeling van het centrum van Heeze.	In het project wordt breed naar de ontwikkeling van het centrum van Heeze gekeken, denk daarbij aan verkeer & parkeren, winkels & horeca en natuur & cultuur.

Centrumontwikkeling Heeze		Toelichting
Wat zouden we daarvoor doen?	Langs een aantal sporen willen we het centrum van Heeze aantrekkelijker maken als verblijfsgebied voor de inwoners, maar ook aantrekkelijker maken voor onze ondernemers. Te denken valt aan een actieve inzet om winkeliers en horecaondernemers in het kernwinkelgebied te huisvesten; het centrum van Heeze beter bereikbaar te maken voor fietsers en ten slotte de openbare ruimte inrichten als verblijfsgebied waarin de kwaliteiten van het centrum en het culturele karakter van Heeze tot hun recht komen. In 2019 moet het plan vorm krijgen waarna het aan de raad wordt aangeboden.	De gemeenteraad heeft op 1 april 2019 het 10-puntenplan vastgesteld waarin 10 doelstellingen opgenomen om het centrum van Heeze nog levendiger te maken. In samenspraak met de raads werkgroep Centrumontwikkeling is op 5 oktober 2019 een roadshow gehouden de hand waarvan de 10 doelstellingen verwerkt zijn tot kansrijke projectideeën. Deze projectideeën zijn verbeeld in een kansenkaart een aan de raad aangeboden. .
Wat heeft het gekost?	Werkzaamheden voor de centrumvisie worden in eigen beheer uitgevoerd. Eventuele financiering van de projecten in het centrumgebied loopt via de projecten.	Het opstellen van de kansenkaart via de roadshow heeft € 10.000 gekost

Centrale As		Toelichting
Wat wilden we bereiken?	Met de ontsluitingsweg centraal door de gemeente Heeze-Leende, wordt een significante reductie van verkeer door de kernen bereikt voor zowel Heeze, Leende als Sterksel.	De Centrale As is als visie door de gemeenteraad in 2011 vastgesteld.
Wat zouden we daarvoor doen?	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoeren haalbaarheidsonderzoek verbinding randweg naar de Poortmannen. • Met Prorail, Provincie en het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat wordt onderzocht hoe ten zuiden van de Poortmannen een ongelijkvloerse spoorwegovergang kan worden aangelegd. De eerste verkennende studies hiervoor worden in 2019 uitgevoerd. • Monitoring Heeze in verband met Randweg en ontwikkeling Poortmannen – Heipolderstraat – Somerenseweg. 	<ul style="list-style-type: none"> • Er zijn verschillende varianten onderzocht van de randweg naar de Poortmannen. Deze worden meegenomen in het verzoek naar Prorail om de mogelijkheden te onderzoeken voor een tunnel onder het spoor ten zuiden van de Poortmannen. • Monitoring heeft plaatsgevonden. Conclusies kunnen nog niet getrokken worden. Daarom is besloten om ook in 2020 het verkeer te monitoren.
Wat heeft het gekost?	De gemeenteraad heeft jaarlijks een werkkrediet van € 50.000 beschikbaar gesteld ten laste van de bestemmingsreserve 'totaaloplossing verkeersproblematiek'. Hieruit worden de haalbaarheidsonderzoeken betaald. Mocht dit niet toereikend zijn, dan wordt de gemeenteraad in een separaat voorstel om budget gevraagd. De totaalkosten van de Centrale As gaat de reikwijdte van de gemeente ver te boven. Medewerking en cofinanciering van provincie en rijk zijn onontbeerlijk. Het is de wens van het college om de bestemmingsreserve 'totaaloplossing verkeersproblematiek' de komende jaren in omvang te laten toenemen.	De monitoring en haalbaarheidsonderzoeken voor de Centrale As zijn uit dit krediet betaald.

HSLnet		Toelichting
Wat wilden we bereiken?	Een hoogwaardige internetverbinding voor alle inwoners van Heeze-Leende. Als uitvoeringsmodel is er in 2011 gekozen om de realisatie hiervan onder te brengen in een coöperatieve voorziening. Het doel wordt bereikt door een gezonde exploitatie van het glasvezelnetwerk en daar waar mogelijk ook aansluiting van het buitengebied op het glasvezelnetwerk. 2019 zal voor wat betreft HSLnet in het teken staan van de uitrol van het glasvezelnetwerk in het buitengebied.	In 2019 is de eerste fase van het glasvezelnetwerk in het buitengebied afgerond. Een 2 ^e fase is voorbereiding voor aanleg in 2020.
Wat zouden we daarvoor doen?	Het bewaken van de investering is ondergebracht in de Stichting HSLnet waarin een bestuurder van de gemeente Heeze-Leende zitting heeft. De vergoedingen van de Coöperatie HSLnet voor het gebruik van het netwerk en de lasten voor de exploitatie van de Stichting HSLnet moeten in evenwicht zijn en blijven. De Stichting HSLnet zal nauwgezet de gedane investering monitoren. De gemeente ontvangt van de Stichting een terugkoppeling over de verstrekte lening. Terugkoppeling naar de raad vindt plaats via de reguliere P&C-cyclus en indien nodig tussentijds.	De vertegenwoordiger van het college in het bestuur van HSLnet monitort de afspraken zoals die zijn vastgelegd. De betalingen van de Coöperatie richting Stichting lopen via het afgesproken betaalschema. De Stichting op haar beurt betaalt de lening aan de gemeente terug.
Wat heeft het gekost?	De werkzaamheden zullen binnen de middelen van de Stichting en binnen de gemeente met eigen inzet worden uitgevoerd. Mocht blijken dat er specifieke kennis of expertise noodzakelijk is dan zal dit teruggekoppeld worden via de bestuursrapportage.	Zie de tekst hiervoor.

Bijdrage verbonden partijen aan doelstellingen gemeente

Verbonden partij	Speerpunt/taak
Omgevingsdienst Zuid-Oost Brabant (ODZOB)	Vergunningverlening, toezicht en handhaving van milieu- en aanverwante onderwerpen.
Gemeenschappelijke Regeling Blink	Inzameling afval (restafval, GFT, PMD, papier en glas).

Voor nadere informatie over de verbonden partijen verwijzen wij u naar de paragraaf *Verbonden partijen*.

Beleidsindicatoren

Omschrijving	Eenheid	Heeze-Leende			Nederland
		Realisatie	Begroting	Realisatie	
		2018	2019	2019	
2.1 Wonen en bouwen					
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	6,5	10,6	6,5	7,2 (2016)
2.4 Milieu					
Hernieuwbare elektriciteit	%	9,6%	10,0%	10%**	12,9% (2016)
2.5 Afval					
Omvang huishoudelijk restafval	Kg per inwoner	62,9	61,9	62***	151,2 (2018)
2.7 Economische zaken					
Funciemenging *	%	48%	49%	47,9%	53,2% (2019)
Vestigingen (van bedrijven)	Per 1.000 inwoners van 15-64 jaar	147,6	169,5	183,2	151,6 (2019)

* De funciemengingsindex weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.

** Definitieve cijfers pas in juni 2020 beschikbaar.

*** De gegevens van het huishoudelijk restafval op de milieustraten zijn nog niet bekend. Daarom een inschatting

Prestatie-indicatoren

Omschrijving	Realisatie	Begroting	Realisatie
	2018	2019	2019
2.7 Economische zaken			
Totaal aantal banen in Heeze-Leende	6.200	6.180	6.240
Aantal arbeidsplaatsen in sectoren:			
- recreatie en toerisme	515	505	505
- zorg	1.580	1.568	1.575
- innovatie	82	80	76
Aantal leegstaande bedrijfspanden:			
- bedrijventerreinen (bedrijfs- en kantoorpanden)	10	8	7
- kernwinkelgebied	5	4	4
2.8 Recreatie en toerisme			
Aantal overnachtingen verblijfsrecreanten	n.n.b.	182.000	n.n.b.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

Thema	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2019 na wijzigingen	Rekening 2019	Verschil begroting na wijzigingen - rekening
2.1 Wonen en bouwen	13.941	2.016	2.209	5.362	-3.153
2.2 Openbare ruimte	1.937	2.217	2.227	2.211	16
2.3 Ruimtelijke ordening	290	341	399	416	-17
2.4 Milieu	368	222	272	3.534	-3.262
2.5 Afval	1.247	1.342	1.386	1.373	12
2.6 Water	1.474	1.363	1.363	1.318	45
2.7 Economische zaken	1.527	1.362	1.372	842	530
2.8 Recreatie en toerisme	1.148	1.101	1.244	1.305	-61
Totaal lasten	21.932	9.963	10.471	16.361	-5.890
2.1 Wonen en bouwen	12.913	2.048	1.953	4.983	3.031
2.2 Openbare ruimte	276	40	173	267	94
2.3 Ruimtelijke ordening	61	39	39	73	34
2.4 Milieu	141	5	5	3.281	3.276
2.5 Afval	1.150	1.695	1.695	1.540	-155
2.6 Water	1.969	1.959	1.959	2.033	74
2.7 Economische zaken	2.305	1.234	1.234	663	-571
2.8 Recreatie en toerisme	322	228	218	355	137
Totaal baten	19.137	7.249	7.276	13.195	5.919
Saldo baten en lasten programma 2	2.795	2.715	3.194	3.166	29
Toevoegingen aan reserves	1.454	0	0	51	-51
Onttrekkingen aan reserves	-933	-176	-333	-183	-150
Saldo mutatie reserves	521	-176	-333	-132	-202
Saldo na bestemming programma 2	3.316	2.539	2.861	3.034	-173

Een toelichting op deze cijfers en de verschillen tussen de begroting (na wijzigingen) en de realisatie (rekening) treft u in de jaarrekening aan.

Programma 3: Samen leven en participeren

Thema's

Het programma *Samen leven en participeren* omvat de volgende thema's:

Thema
3.1 Onderwijs
3.2 Jeugd
3.3 Maatschappelijke ondersteuning
3.4 Gezondheid
3.5 Participatie
3.6 Dorpshuizen
3.7 Statushouders
3.8 Sport
3.9 Cultuur

Wat hebben we bereikt en wat hebben we daarvoor gedaan?

Wat wilden we bereiken?	Wat zouden we daarvoor doen?	Toelichting
Algemeen (thema-overschrijdend)		
	Per 1 januari 2019 worden het Centrum Jeugd en Gezin (CJG) en het Sociaal Team (Wmo en Participatie) samengevoegd tot één team onder de nieuwe naam Sociaal Team. Het doorontwikkelen van één integrale werkwijze waarin vragen van inwoners in samenhang worden benaderd en waarbij de inwoner en zijn netwerk betrokken zijn bij de te verbeteren situatie.	Het afgelopen jaar zijn diverse acties ondernomen om de zorg en ondersteuning aan onze inwoners integraal vanuit één Sociaal Team (0-100 jaar) te gaan bieden. Met ingang van 1 september is het CJG opgegaan in het nieuwe Sociaal Team. Er is een filmpje ontwikkeld met informatie over het Sociaal Team. Er is een nieuw logo ontwikkeld. Daarnaast zijn diverse communicatie-activiteiten ondernomen om onze inwoners en ketenpartners hierbij te betrekken en te informeren.
	Uitvoering geven aan de in 2018 in A2-verband opgeleverde probleemanalyse 18- en 18+ en de daarin vermelde oplossingsrichtingen.	Binnen A2 is voor jongeren in de overgang van 18- naar 18+ zorgcontinuïteit als prioriteit benoemd. Afgelopen jaar heeft een onderzoek plaatsgevonden. Op basis daarvan zijn er verbeterpunten geformuleerd die reeds in 2019 zijn opgepakt, maar een vervolg krijgen in 2020. Denk aan systeemaanpassingen voor tijdige signalering, het maken van een toekomstplan voor jongeren, het verbeteren van de informatievoorziening voor deze jongeren etc.
	Inkopen van het Plustakenpakket bij Veilig Thuis om de samenwerking tussen Sociaal Team met Veilig Thuis te verstevigen en de deskundigheid op het gebied van huiselijk geweld en kindermishandeling te vergroten.	Door de nieuwe werkwijze van Veilig Thuis wordt de samenwerking met het Sociaal team verstevigd. Dit is een continu proces.
	Implementatie van het in 2018 gestarte project 'Leertuin Zorg en Veiligheid', gericht op gegevensuitwisseling in relatie tot privacy.	Het project is in het 1 ^e halfjaar van 2019 geïmplementeerd door middel van action learning binnen het Sociaal team Heeze-Leende. Eind 2019 zijn voorbereidingen getroffen voor een training, die in februari 2020 in A2 verband heeft plaatsgevonden.
	Onderzoeken hoe het beste vorm kan worden gegeven aan onze rol als regisseur/opdrachtgever: via subsidie, inkoop of anders.	Het onderzoek is nog niet uitgevoerd. Er is prioriteit gegeven aan het opstellen van het nieuwe beleidsplan Sociaal Domein Heeze-Leende. We schuiven het onderzoek door naar 2020.
Met het ondersteunen en faciliteren van inwonersinitiatieven willen wij de eigen kracht en de	Om nieuwe burgerinitiatieven een kans te geven en burgers nog meer te stimuleren om ideeën aan te dragen willen we vanaf 2019	In het project burgerkracht werden in 2019 3 burgerinitiatieven door een duo raadslid en ambtenaar begeleid. Omdat deze initiatieven nog

Wat wilden we bereiken?	Wat zouden we daarvoor doen?	Toelichting
informele netwerken versterken en in het voorliggend veld investeren.	gaan werken met een experimenteerbudget burgerinitiatieven	in voorbereiding zijn, is in 2019 geen aanspraak gedaan op het burgerbudget.
Het genereren van betrouwbare en toegankelijke informatie (zowel op de beleidsinhoud, als op de bedrijfsvoering) ten behoeve van de sturing in het sociaal domein.	Door vertalen van de in 2018 ontwikkelde monitor - met betrouwbare informatie en cijfers zodat we tijdig kunnen sturen - naar de applicatie ZorgNed.	In 2019 is gestart met het ontwikkelen van rapportages met als doel meer zicht te krijgen op de (actualiteit van de) gegevens, de ontwikkelingen en trends en de daaraan verbonden kosten binnen het sociaal domein. Op basis van de rapportages kunnen we ook gericht beleidkeuzes voorleggen/maken. Ook is een dashboard ontwikkeld voor de gemeenteraad.
3.1 Onderwijs		
Alle leerlingen – ook de leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben – krijgen een zo passend mogelijke plek in het onderwijs, zo dicht mogelijk bij huis.	Jaarlijks vindt er op regionaal niveau een OOGO (Op Overeenstemming Gericht Overleg) plaats tussen gemeenten en met een vertegenwoordiging van de regionale samenwerkingsverbanden.	Met alle vier de samenwerkingsverbanden passend onderwijs waarin Heeze-Leende is ingedeeld (PO en VO Helmond-Peelland, PO de Kempen en VO Eindhoven-Kempenland) is in 2019 OOGO gevoerd over de ondersteuningsplannen van de samenwerkingsverbanden. Daarnaast is er OOGO gevoerd over het beleidsplan sociaal domein 2020-2023. PO: Primair Onderwijs VO: Voortgezet onderwijs
	Aanpak van laaggeletterdheid in samenwerking met de Bibliotheek Dommeldal, Cordaad, Ster College en Stichting Lezen en Schrijven. We zetten een netwerk op rondom het Taalpunt, waardoor we de doelgroep beter kunnen bereiken en het Taalpunt verankerd wordt in de gemeente. We streven naar het verhogen van de bekendheid en het gebruik van het Taalpunt.	Het netwerk rondom de aanpak van taalachterstanden en laaggeletterdheid is uitgebreid. Er is met behulp van twee vrijwilligers een groep moeders(NT2) (Nederlands als 2 ^{de} taal) gestart op De Trumakkers, die wekelijks bijeenkomen en op verschillende manier bezig zijn met taal. Er is ook gekeken naar het mogelijk starten van een dergelijke groep op De Parel; dit krijgt zijn vervolg in 2020. Ook zijn de eerste contacten gelegd met vrijwilligers in Leende die een vergelijkbaar initiatief willen starten in Leende. In november is het formulierenspreekuur gestart op het gemeentehuis. In 2 maanden tijd hebben vrijwilligers 10 inwoners geholpen met vragen over formulieren en brieven. Daarnaast is er een actieve campagne geweest waarin met enige regelmaat aandacht is gevraagd voor het Taalpunt en laaggeletterdheid. Het bereiken van laaggeletterden blijft een doorlopend aandachtspunt.
	In regionaal verband uitvoeren van het Regionaal Educatief Plan en het uitvoeringsplan van het Ster College dat zorgt voor uitvoering van de volwasseneneducatie in onze regio.	In samenwerking met centrumgemeente Eindhoven en de overige regiogemeenten is uitvoering gegeven aan het Regionaal Educatief Plan en is de uitvoering ervan door het Ster College gemonitord. Daarnaast is in samenwerking met centrumgemeente Eindhoven de aanbesteding van de regionale WEB-middelen voor 2020-2023 afgerond.
	Vanuit de visie op Kindcentra werken kinderopvang en onderwijs samen, zowel op inhoud als op het gebied van huisvesting. De gemeente monitort jaarlijks de voortgang, zowel per Kindcentra als centraal tijdens het LEA-overleg (Lokale Educatieve Agenda).	Op de diverse locaties werken onderwijs en kinderopvang samen. Tijdens het LEA-overleg is dit waar nodig besproken. Er hebben geen gesprekken plaatsgevonden tussen de kindpartners en de gemeente op de betreffende locaties.
	Vaststellen van het integraal onderwijshuisvestingsplan en uitwerken investeringsbehoefte.	De onderzoeksbevindingen naar de onderwijshuisvesting en mogelijke vervolgacties zijn op 23 april 2019 aan de gemeenteraad gepresenteerd. Via een livestemming heeft de gemeenteraad input gegeven voor de gesprekken

Wat wilden we bereiken?	Wat zouden we daarvoor doen?	Toelichting
	<p>Vaststellen van een huisvestingsplan voor de Berkenschutse inclusief een uitspraak over door-decentralisatie.</p>	<p>over de vervolgcacties met de LEA-partners. Door personele wijzigingen bij meerdere LEA-partners zijn deze gesprekken in 2019 niet gevoerd, maar zijn gepland voor 2020.</p> <p>Begin 2019 is de gemeenteraad geïnformeerd over de stand van zaken van dit dossier en heeft ze een werkbezoek aan de school gebracht. Hierna is een onderzoek uitgevoerd naar de cofinancieringsmogelijkheden van andere partijen. In 2020 worden de uitkomsten hiervan teruggekoppeld aan de gemeenteraad.</p>
<p>Kinderopvangorganisaties en gastouders die kinderopvang en peuterwerk in onze gemeente aanbieden voldoen aan de kwaliteitseisen (cf. Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen).</p>	<p>De GGD voert inspecties uit bij alle kinderopvangorganisaties en minimaal 5% van de gastouders. In geval van overtredingen, is de gemeente verantwoordelijk voor handhaving.</p>	<p>De GGD heeft in 2019 in totaal 28 inspecties uitgevoerd: 5 bij voorzieningen voor gastouderopvang, 12 bij kinderdagverblijven en 11 bij de buitenschoolse opvang. Daar waar nodig heeft de gemeente handhavend opgetreden. In 2019 ging het om 6 gestarte handhavingstrajecten.</p>
<p>Ontwikkeling van kinderen in de leeftijd van 2,5 tot 4 jaar stimuleren en indien nodig ondersteunen.</p>	<p>We subsidiëren een plaats in de kinderopvang voor peuters van wie de ouders geen recht hebben op kinderopvangtoeslag.</p>	<p>In 2019 hebben in totaal 8 peuters, al dan niet het gehele jaar, deelgenomen aan het peuterprogramma dat door de gemeente wordt gesubsidieerd.</p>
<p>Het stimuleren van de ontwikkeling van kinderen met een (taal)spraakachterstand in de leeftijd van 2 tot 12 jaar zodat alle kinderen in Heeze-Leende zich optimaal kunnen ontwikkelen. De nadruk ligt op taalontwikkeling, maar daarnaast ook op rekenen, motoriek en de sociaal-emotionele ontwikkeling.</p>	<p>Vaststellen beleidsplan en uitvoeren actieplan Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) en Onderwijs Achterstanden Beleid (OAB).</p>	<p>Het beleidsplan is op 10 februari 2019 vastgesteld door de gemeenteraad. Het actieplan is vastgesteld tijdens het LEA-overleg in juni. De verdere uitvoering ervan heeft plaatsgevonden.</p>
	<p>Voor kinderen van 2 t/m 4 jaar die een VVE-indicatie hebben, subsidiëren we een VVE-kindplaats.</p>	<p>In 2019 heeft Zuidzorg (het consultatiebureau) 15 indicaties voor VVE afgegeven. Van deze 15 kinderen zijn er 14 ook daadwerkelijk gestart met een VVE-traject op een van de betrokken kinderdagverblijven. Het kind dat niet gestart is, is verhuisd. Gedurende 2019 hebben in totaal 29 kinderen gebruik gemaakt van een VVE-traject, al dan niet het gehele jaar, afhankelijk van leeftijd en instroommoment.</p>
	<p>In samenwerking met het schoolbestuur De Eenbes (drie scholen in Heeze) wordt voor kinderen van wie Nederlands niet de eerste taal is (NT2-leerlingen, waaronder kinderen van statushouders en arbeidsmigranten) extra taalondersteuning ingezet.</p>	<p>Op Kindcentrum De Parel is een NT2-leerkracht werkzaam. Zij is ook ingezet op basisschool Merlebos. De kinderen hebben hun woordenschat vergroot en hebben vooruitgang geboekt wanneer het gaat om begrijpend lezen. In 2020 vindt een tussenevaluatie plaats waarbij ook de resultaten van toetsen worden meegenomen.</p>
<p>Creëren van een rijke leeromgeving voor kinderen waarin kinderen de kans krijgen om hun talenten te ontplooiën, sociale vaardigheden op te doen en plezier te hebben door het bieden van een samenhangend aanbod van onderwijs, sport en cultuur.</p>	<p>Inzetten van combinatiefunctionarissen sport en cultuur in het onderwijs, de buitenschoolse opvang en bij verenigingen. De pilot rondom de inzet van de sportconsulent buitenschoolse opvang wordt eind 2019 geëvalueerd.</p>	<p>De sportconsulent onderwijs en de cultuurcoach zijn ook in 2019 ingezet binnen het onderwijs. De cultuurcoach is daarnaast een samenwerking gestart met het jongerenwerk en fanfare St. Nicasius om meer aandacht voor muziek te krijgen in het onderwijs.</p> <p>De inzet van de sportconsulent bso (buitenschoolse opvang) is geëvalueerd. Het college heeft, in samenspraak met de betrokken kinderopvangorganisaties besloten om de inzet van de sportconsulent bso voort te zetten. De werving van een combinatie-functionaris muziek die voor muzieklessen in het onderwijs gaat zorgen, is gestart.</p>
<p>3.2 Jeugd</p>		
<p>Alle kinderen in de gemeente Heeze-Leende groeien in een kansrijk en veilig thuis op tot zelfstandige inwoners die actief deelnemen aan de samenleving en</p>	<p>Het in beeld brengen van het preventieve aanbod. Op basis daarvan behoeften en wensen zichtbaar maken en deze vertalen naar speerpunten. De speerpunten benoemen we in een uitvoeringsplan dat als uitgangspunt dient</p>	<p>In mei 2019 heeft het college het uitvoeringsplan preventie jeugd vastgesteld. Er zijn binnen het Sociaal Team 18- twee aandachtsfunctionarissen preventie aangesteld die in 2019 het preventieve aanbod van netwerkpartners meer onder de aandacht hebben gebracht. Daarnaast is er divers</p>

Wat wilden we bereiken?	Wat zouden we daarvoor doen?	Toelichting
<p>zowel sociaal als economisch zelfredzaam zijn.</p>	<p>voor het toekomstige lokale preventief jeugdbeleid.</p>	<p>collectief aanbod ingezet, waaronder sociale vaardigheidstrainingen en voorlichting aan verenigingen 'Alle kinderen doen mee'.</p>
	<p>Versterken en stimuleren van de onderlinge samenwerking tussen onderwijs, kinderopvang, huisartsen en jongerenwerk.</p>	<p>De onderlinge samenwerking tussen het Sociaal Team en het jongerenwerk is in 2019 sterk verbeterd. Het jongerenwerk is vanuit haar professie door het Sociaal Team regelmatig betrokken bij individuele casuïstiek.</p>
	<p>We willen dat jongeren tussen 12-18 zelf aangeven waar zij behoefte aan hebben. Samen met de jongeren, jongerenwerk gaan we ideeën en initiatieven die het jongerenwerk overstijgen oppakken/onderzoeken en zo nodig vertalen naar beleidsvoorstellen.</p>	<p>Jongeren hebben in 2019 wensen kenbaar gemaakt om de aan hen toegekende jongerenruimten zo optimaal mogelijk te kunnen gebruiken. In de voorbereiding en ontwikkeling van het beleidsplan is het jongerenwerk betrokken. Om die reden is in het beleidsplan opgenomen dat we voor de uitvoering hiervan (op onderdelen) jongeren meer gaan betrekken zodat ook hun mening gehoord wordt.</p>
<p>Het aanbieden van toegankelijke en kwalitatief goede hulpverlening en ondersteuning aan jeugdigen en gezinnen als steun vanuit de leefomgeving van de jeugdige niet voldoende is.</p>	<p>Het Sociaal Team biedt zelf hulp of leidt toe naar specialistische hulp. Vanaf 2019 is de extra capaciteit ten behoeve van jeugdfragen structureel geborgd in de begroting.</p>	<p>Capaciteit is in de begroting meerjarig geborgd.</p>
	<p>Op lokaal en A2 niveau verder optimaliseren van de samenwerking tussen gemeente, het Sociaal Team en de scholen over de praktische aansluiting tussen onderwijs en jeugdhulp in de vorm van kennisuitwisseling, activiteiten, workshops, ondersteuning en consultatie. Tevens onderzoeken of een pilot zorgarrangement onderwijs – jeugdhulp mogelijk is.</p>	<p>Er zijn vier bijeenkomsten georganiseerd waarbij onderwijs, jeugdhulp, leerplicht en gemeenten elkaar ontmoet hebben, kennis hebben uitgewisseld en samenwerkingsafspraken hebben gemaakt. Dit heeft de samenwerking in de dagelijkse praktijk verbeterd doordat men elkaar eerder weet te vinden en weet van elkaars expertise.</p> <p>We hebben samen met de Berkenschutse onderzocht of een pilot zorgarrangement onderwijs-jeugdhulp mogelijk is. Hieruit is gebleken dat de randvoorwaarden op dit moment niet voldoende geborgd zijn om de pilot een kans van slagen te geven. Er is daarom besloten om de pilot voorlopig te laten rusten, maar wel de diverse ontwikkelingen actief te volgen.</p>
	<p>Intensiveren van de samenwerking met huisartsen door te onderzoeken of de inzet van een POH (praktijkondersteuner huisarts), specifiek gericht op de jeugd-GGZ, meerwaarde biedt teneinde rechtstreekse verwijzingen naar gespecialiseerde jeugdzorg te beperken.</p>	<p>In 2019 hebben we de diverse randvoorwaarden onderzocht om te kunnen starten met een POH GGZ jeugd bij de huisartsen (denk aan inkoop of subsidie, opdrachtgeverschap, samenwerking zorgverzekeraar, wensen huisartsen etc). Hierbij speelt de zorgverzekeraar een belangrijke rol. Helaas is het niet mogelijk gebleken om met name in de samenwerking met de zorgverzekeraar, de benodigde randvoorwaarden in te vullen. In 2020 oriënteren we ons op andere opties om toch, in samenwerking met de huisartsen, de verwijzingen en daarmee ook de kwaliteit van zorg te verbeteren.</p>
	<p>Gewijzigde voortzetting van de regionale samenwerking per 1 januari 2019 op het gebied van beleid en inkoop jeugdhulp, op basis van de nog in 2018 uit te voeren heroverweging en hernieuwde afspraken op de samenwerking.</p>	<p>De regionale samenwerking vindt vanaf 2019 vooral op het niveau van 11 gemeenten (inkoopregio Eindhoven) plaats. Deze 11 gemeenten hebben hiervoor nieuwe samenwerkingsafspraken gemaakt.</p>
<p>Wijziging m.b.t. de afspraken en inkoop jeugdhulp doorvoeren in de gemeentelijke verordening jeugdhulp.</p>	<p>Uit overleg met juridische zaken bleek in 2019 dat niet de Verordening jeugdhulp, maar de nadere regels jeugdhulp aangepast moesten worden. In 2019 heeft de voorbereiding voor de besluitvorming hierop plaatsgevonden. De planning is om de nadere regels in 2020 te laten vaststellen.</p>	

Wat wilden we bereiken?	Wat zouden we daarvoor doen?	Toelichting
<p>We willen inzetten op kostenbeheersing door meer grip op de financiën te krijgen waardoor de jeugdhulp kwalitatief, toegankelijk, maar ook betaalbaar blijft.</p>	<p>Binnen de inkoop jeugdhulp overgaan tot het invoeren van een budgetplafond per product per aanbieder. De aanbieders krijgen daarmee een maximaal beschikbaar financieel kader waarbinnen zij zorg kunnen leveren. Het instellen van een toetredersstop van nieuwe aanbieders om het aantal gecontracteerde aanbieders terug te brengen. Het door ontwikkelen van inhoudelijke producten en een nadere analyse op de tarieven.</p> <p>Verder vindt in 2019 onderzoek plaats naar de mogelijkheden voor een nieuwe aanbesteding met een beperkt aantal aanbieders voor jeugdhulp op de onderdelen crisiszorg, opvang Jeugd, verblijf Jeugd en hoogspecialistische zorg per 1 januari 2020.</p> <p>De processen binnen de toegang nader analyseren.</p>	<p>De concept budgetindicaties voor aanbieders zijn voor 1 november 2019 gecommuniceerd met de aanbieders. Voor 1 mei 2020 worden de budgetindicaties voor 2020 definitief vastgesteld. De toetredersstop voor nieuwe aanbieders is voor de huidige inkoop jeugdhulp nog van kracht. Per 1 januari 2019 zijn nieuwe tarieven binnen de inkoop jeugdhulp geïmplementeerd. Tevens zijn per 1 mei 2019 nieuwe inhoudelijke producten geïmplementeerd.</p> <p>Onderzoek naar een nieuwe aanbesteding met een beperkt aantal aanbieders, voor de zwaardere vormen van zorg, heeft plaatsgevonden. Hieruit bleek dat het implementeren van deze nieuwe aanbesteding per 1 januari 2020 niet mogelijk was. Uit het onderzoek bleek dat er meer tijd nodig was voor een nieuwe inkoop-strategie. Om die reden is in 2019 gekozen voor een brede nieuwe inkoopstrategie op alle vormen van jeugdhulp per 1 januari 2021 (dus niet alleen de zwaardere vormen van zorg). In 2019 zijn de voorbereidingen getroffen voor de aanbesteding, die in 2020 start. De toegang zo efficiënt mogelijk organiseren blijft een continu proces. In de afgelopen maanden hebben twee jeugd-professionals zich verdiept in het verbeteren van het indicatieproces waardoor deze eenduidiger verloopt.</p>
<p>We willen een zo gezond mogelijke jeugd in Heeze-Leende.</p>	<p>Regievoeren op het uitvoeren van het landelijk uniform takenpakket op het terrein van de jeugdgezondheidszorg (Zuidzorg voor kinderen van 0 t/m 4 jaar en de GGD voor kinderen in de leeftijdscategorie 5-18 jaar).</p> <p>In overleg met Zuidzorg en de GGD maatwerkproducten afnemen waarbij de keuze wordt afgestemd op gesignaleerde problematiek in Heeze-Leende. Hierbij kan gedacht worden aan opvoedingsondersteuning, groepsvoorlichting, contactmomenten op maat etc.</p> <p>Vanwege gewijzigde bekostigingsafspraken inzake het Rijksvaccinatieprogramma maken we aanvullende afspraken op bestaande overeenkomsten met de betrokken jeugdgezondheidsorganisaties over de wijze van bekostigen en de bijbehorende verantwoording.</p>	<p>Met Zuidzorg (consultatiebureau) en GGD (schoolonderzoeken) zijn subsidieafspraken gemaakt voor het bieden van het uniform basistakenpakket op basis van de Wet publieke gezondheid. De jeugdgezondheidszorg signaleert en geeft voorlichting, advies, instructie en begeleiding. De JGZ heeft bijna alle kinderen gezien en is aanwezig op scholen en in buurten. Daarnaast heeft er een onderzoek plaats gevonden over de integratie van de JGZ 0-4 bij de GGD vanaf 1 januari 2021.</p> <p>De gemeente heeft in 2019 zowel bij Zuidzorg als bij de GGD maatwerkproducten ingekocht voor extra opvoedondersteuning zoals groepsvoorlichting, Stevig Ouderschap en contactmomenten op maat. Daarnaast waren beiden organisaties verbonden aan het Sociaal Team.</p> <p>Met Zuidzorg zijn aanvullende subsidieafspraken gemaakt inzake de uitvoering van het Rijksvaccinatieprogramma. Zuidzorg heeft uitvoering hieraan gegeven</p>
3.3. Maatschappelijke ondersteuning		
<p>We willen dat inwoners van Heeze-Leende zich prettig en veilig voelen in hun eigen woonomgeving, dat ze betrokken zijn bij hun leefomgeving en zich verantwoordelijk voelen voor elkaar en voor de buurt.</p>	<p>Lokale (burger)initiatieven worden waar nodig en gewenst ambtelijk ondersteund en eventueel financieel ondersteund met een eenmalige of jaarlijkse subsidie.</p> <p>Structureel overleg met de werkgroepen zorg en welzijn van de dorpsraden Sterksel en Leenderstrijp en de zorgcoöperatie Leende die zich o.a. richten op participatie en het</p>	<p>Eén van de burgerkracht-projecten in 2019 is een burgerinitiatief die de haalbaarheid van een huiskamer in Heeze onderzoekt. Daarbij is ook gekeken naar de mogelijkheid om samen te werken met andere initiatieven.</p> <p>In 2019 is drie keer een overleg geweest met de zorgwerkgroepen van de dorpsraden en Zorgcoöperatie Graag Gedaan Leende. De sociaal makelaar Heeze heeft ook deelgenomen</p>

Wat wilden we bereiken?	Wat zouden we daarvoor doen?	Toelichting
	voorkomen van eenzaamheid; meewerken aan activiteiten gericht op informatie en ontmoeting.	aan dit overleg. Er is informatie uitgewisseld en activiteiten zijn op elkaar afgestemd.
	Het ontwikkelen van algemene voorzieningen pakken we lokaal op, samen met de lokale partijen – professionals en vrijwilligers - die hier al een belangrijke bijdrage aan leveren.	De KBO heeft in de Engelse Tuin een huiskamer/inloop voor wijkbewoners opgezet waar goed gebruik van wordt gemaakt. Op initiatief van de sociaal makelaar Heeze is een alternatief gezocht voor het eetpunt in 't Perron dat was gestopt. Een groep vrijwilligers pakt dit verder op. Het is vooralsnog de bedoeling om 1 keer per week gezamenlijk te eten in 't Perron. We zijn hiermee in februari 2020 gestart. Daarnaast zijn in Heeze verschillende groepjes gestart zoals een wandelgroepje als vervolg op de Diabetes Challenge, een zanggroepje en een kaartgroepje.
	In oktober 2018 start het 2-jarige project sociaal makelaar Heeze. De sociaal makelaar signaleert vragen/problemen en probeert deze veel mogelijk in het informele netwerk op te lossen, ondersteunt burgerinitiatieven, probeert eenzaamheid te voorkomen en stimuleert mensen om mee te doen door gebruikmaking van algemene voorzieningen, en zelf als vrijwilliger aan de slag te gaan.	Het project loopt volgens planning. In het 1 ^e projectjaar is al veel gebruik gemaakt van de diensten van de sociaal makelaar. Voor 90 % van de hulpvragen is een oplossing gevonden in het informele netwerk. In het 4 ^e kwartaal is het project tussentijds geëvalueerd. Hiervoor is gebruik gemaakt van de registratie van de sociaal makelaar, input van hulpverleners en een bijeenkomst met vrijwilligersorganisaties uit Heeze. Uit de evaluatie is een aantal verbeterpunten gekomen die in het 2 ^e projectjaar worden opgepakt.
	Uitvoeren project buurtbemiddeling in samenwerking met Wocom en gemeente Cranendonck.	Begin 2019 is Heeze-Leende gestart met een actieve groep vrijwilligers. In de periode 1 januari 2019 tot 1 november 2019 zijn 17 meldingen voor buurtbemiddeling binnen gekomen. 7 hiervan zijn door de vrijwilligers naar tevredenheid bemiddeld. 2 waren niet bemiddelbaar, 5 vragen om een andere vorm van bemiddeling en 3 waren nog in behandeling. De meldingen kwamen van politie, Cordaad, woCom, gemeente en van burens zelf.
	Doorgaan met het aanbieden van een blijverslening voor inwoners van Heeze-Leende. Met deze lening kunnen mensen hun eigen woning aanpassen waardoor men langer zelfstandig thuis kan blijven wonen.	In 2019 is geen gebruik gemaakt van de blijverslening. Wel is een paar gesprekken gevoerd met belangstellenden, maar deze hebben niet geleid tot een lening. Via folders en tijdens bijeenkomsten hebben we inwoners en intermediairs geïnformeerd over de mogelijkheden van de blijverslening.
	In het kader van inclusieve samenleving samen met professionele- en vrijwilligersorganisaties verder vormgeven aan dementievriendelijke gemeente en toegankelijkheid.	In februari is de aftrap geweest rondom het feit dat Heeze-Leende een dementievriendelijke gemeenschap wil zijn, het netwerk is aansluitend van start gegaan. Vanuit dit netwerk zijn diverse activiteiten ondernomen. O.a. om te komen tot een geheugenhuis. In december heeft de SantaRun plaatsgevonden, waarbij het geheugenhuis als goede doel is gekozen. In 2020 zal het geheugenhuis in het Perron gaan starten.
We willen dat mantelzorgers en vrijwilligers worden ondersteund en gewaardeerd.	We waarderen mantelzorgers en vrijwilligers met een keuze uit het Mantelzorg- en Vrijwilligers Verwenmenu.	Het Vrijwilligers Verwen Menu (VVM) vindt in het voorjaar plaats, het Mantelzorgers Verwen Menu (MVM) in het najaar. Met het VVM zijn 1.590 vrijwilligers gewaardeerd. Met het MVM zijn 421 mantelzorgers gewaardeerd.
	We ondersteunen de vrijwilligers(organisaties) en mantelzorgers vanuit de Vrijwilligerscentrale en het Steunpunt Mantelzorg van Cordaad met onder andere het geven van informatie en advies, het aanbieden van	Er hebben trainingen plaatsgevonden zoals 'Dementie heb je niet alleen' en er zijn workshops gegeven over o.a. de zorgverzekeringen. Ook hebben verschillende lunches met mantelzorgers plaatsgevonden. Voor ondersteuning van jonge

Wat wilden we bereiken?	Wat zouden we daarvoor doen?	Toelichting
	cursussen/training/scholing, het vinden van vrijwilligers en maatjes, respijtzorg en het organiseren van activiteiten.	mantelzorgers is een scholenpakket samengesteld en contact gelegd met de scholen.
We willen bereiken dat mensen met een beperking kunnen (blijven) participeren in de samenleving en zelfstandig kunnen (blijven) wonen en functioneren in de eigen leefomgeving door het inzetten van eigen kracht, sociaal netwerk, algemene en voorliggende voorzieningen en individuele/maatwerk voorzieningen.	In 2019 wordt extra aandacht gegeven aan de onafhankelijke cliëntondersteuning, omdat Heeze-Leende in 2018 de nominatie voor koplopergemeente heeft mogen ontvangen en in 2019 koplopergemeente is.	Medio 2019 is het project doorontwikkeling onafhankelijke cliëntondersteuning gestart, het project loopt door tot 1 januari 2021. Er is een projectleider aangesteld en er zijn bijeenkomsten geweest met o.a. de huidige vrijwillige cliëntondersteuners en de ouderenorganisaties. Er zijn twee nieuwe vrijwilligers geworven voor de Participatiewet en contacten gelegd met twee organisaties die professionele cliëntondersteuning bieden. Er is overleg geweest over een training voor de vrijwilligers in het voorjaar van 2020 en er zijn acties uitgezet met betrekking tot communicatie.
	In 2019 wordt de evaluatie inkoop (in A2-verband), betreffende de maatwerkvoorzieningen begeleiding 18+ afgerond. Mogelijk leidt dit tot een hernieuwde aanbesteding.	In september 2019 zijn de bevindingen gepresenteerd aan de portefeuillehouders. Een eventuele aanbesteding staat voor 2020 in het jaarplan. De huidige dienstverlening is adequaat.
	Afronding regionaal project innovatieve mobiliteitsvraagstukken en mede uitvoering geven aan de aanbesteding vervoer (regio taxi); deze vindt regionaal plaats.	In 2019 heeft de aanbesteding van het collectief vervoer (CVV-regio taxi) en het vervoerscentrum plaatsgevonden. Binnen de A2 heeft de huidige vervoerder de opdracht gegund gekregen.
We willen bereiken dat kwetsbare burgers kunnen participeren in de samenleving en we willen overlast voorkomen.	Samen met de centrumgemeente Eindhoven en de regiogemeenten geven we uitvoering aan het beleidsplan Doorcentralisatie 2018-2020 dat er op gericht is om beschermd wonen en maatschappelijke opvang toekomstbestendig te organiseren en inhoudelijk door te ontwikkelen. Het betreft zeer kwetsbare burgers voor wie een zorgcontinuüm moet worden gerealiseerd. Doordecentralisatie van de middelen naar de regiogemeenten wordt verwacht in 2022.	Zowel beleidsmatig als op uitvoerend niveau wordt overleg gevoerd en samengewerkt binnen de regio. In 2019 is een gezamenlijk plan van aanpak voor de regio opgesteld en vastgesteld en aansluitend toegezonden aan de VNG (juni 2019). De bestuurlijke afspraken voor beschermd wonen en de maatschappelijke opvang en de daarbij horende mandaatregeling zijn vernieuwd en zijn ondertekend door alle betrokkenen (december 2019).
		We hebben voorbereidingen getroffen voor de nieuwe Wet verplichte GGZ die met ingang van 1 januari 2020 is ingevoerd. Samen met 7 andere gemeenten hebben we hiervoor een aantal taken belegd bij de GGD. Dit betreft o.a. een meldpunt, het uitvoeren van een verkennend onderzoek en het aanvragen van een zorgmachtiging.
3.4 Gezondheid		
We willen, dat inwoners het vermogen hebben of krijgen om, ook vanuit een kwetsbare gezondheidspositie, deel te kunnen nemen en de eigen regie kunnen (blijven) voeren.	Regie voeren op het uitvoeren van taken op het gebied van de publieke gezondheid door de GGD.	Er is in 2019 veel aandacht besteed aan de bestuursopdracht om de GGD financieel beter wendbaar te maken en de integratie jeugdgezondheidszorg 0-18 jaar die in 2021 moet zijn gerealiseerd.
	Uitvoeren van de acties zoals genoemd in het Uitvoeringsplan Lokaal Gezondheidsbeleid aan de hand van de volgende vijf thema's: <ul style="list-style-type: none"> • Bewegen & voeding. • Eenzaamheid. • Psychisch welbevinden. • Sociaal economische gezondheidsverschillen. • Alcohol & drugs. 	De stuurgroep lokaal gezondheidsbeleid is 2 keer bijeen geweest. Eind 2019 hebben we samen met de stuurgroep gekeken of we de gestelde doelen van het lokaal gezondheidsbeleid hebben behaald. In 2019 zijn hiervoor op de vijf thema's veel activiteiten uitgevoerd, met ondersteuning van het lokale team van de GGD. Een nieuw onderwerp betrof het tegengaan van gehoorschade, hiervoor is o.a. een passage opgenomen in de APV. Vanaf 2020 is het lokaal gezondheidsbeleid opgenomen in de nieuwe beleidsnota Sociaal Domein. In 2019 hebben inwoners, vrijwilligers en ketenpartners hiervoor input geleverd. Voor de nieuwe beleidsperiode (2020-2023) sluiten we aan bij het landelijke

Wat wilden we bereiken?	Wat zouden we daarvoor doen?	Toelichting
		Preventieakkoord dat gericht is op het verminderen van alcoholgebruik en roken en het bevorderen van gezond gewicht.
3.5 Participatie		
<p>Inwoners hebben de nodige middelen van bestaan en nemen, passend bij de mogelijkheden, deel aan de arbeidsmarkt. Zij zijn/worden financieel zelfredzaam. Kinderen kunnen op allerlei vlakken meedoen.</p> <p>Kwetsbare jongeren maken een passende (vervolg)stap naar onderwijs, dagbesteding of arbeid.</p>	<p>Ondersteuning van inwoners die niet zelf kunnen zorgen voor de nodige middelen van bestaan en niet zelfstandig invulling kunnen geven aan arbeidsparticipatie. In Heeze-Leende gaat het om relatief veel inwoners onder 35 jaar. Verklaring hiervoor is het relatief hoge aandeel statushouders in de uitkering.</p> <p>Inzetten van arbeidsmakelaars om passend werk te zoeken voor de kandidaten. Werkwijze aanpassen omdat kandidaten die in deze markt niet de weg naar werk hebben gevonden meer aandacht en begeleiding nodig hebben. Realisatie van 12 werkstages (werk- en taalstages) en 10 betaald werk (4 uitstroom, 6 parttime).</p> <p>Actieve monitoring en begeleiding van de jongeren die uitstromen vanuit het Voortgezet Speciaal-, Praktijk- en Entree onderwijs met hun vervolgstap naar onderwijs, dagbesteding of arbeid.</p> <p>Minimaal 3 personen krijgen een beschut werkplaats. Dit is een wettelijke verplichting.</p> <p>We zetten extra in op loonkostensubsidie als instrument om mensen - naar vermogen - maximaal aan het werk te helpen. De uitvoering van deze regeling is regionaal ondergebracht bij het Participatiebedrijf.</p> <p>We bereiken met Leergeld 83 kinderen in armoede (100% van de ambitie bij heroverweging minimabeleid 2015) en bieden ze mogelijkheden voor zwemles, sport, cultuur, laptop voortgezet onderwijs, kleding en het vieren van verjaardag (uitvoeringsplan armoedebestrijding kinderen).</p> <p>In het tweede kwartaal 2019 start de samenwerking met een nieuwe partner voor fase 2 van schuldhulpverlening. Begin 2019 zijn werkprocessen schuldhulpverlening samen met afvaardiging cliëntenraad (ervaringsdeskundigen) verbeterd. Insteek is het verminderen van stress bij klanten.</p> <p>Er zijn afspraken met Wocom rondom vroegsignalering (in convenant of d.m.v. leertuin).</p> <p>In eerste kwartaal 2019 zijn schuldhulpverleners getraind in stress-sensitieve hulpverlening.</p> <p>We maken gebruik van het adviesrecht m.b.t. bewindvoering (naar verwachting is dat per 2019 van kracht).</p>	<p>Inwoners krijgen inkomensondersteuning als dat nodig is. Door de inzet van de arbeidsmakelaar en re-integratietrajecten worden inwoners ondersteund naar werk.</p> <p>In 2019 zijn 25 inwoners bijstandsonafhankelijk geworden door betaald werk. De arbeidsmakelaar was bij het merendeel betrokken. Ook hebben 9 personen parttime werk gevonden. Daarnaast zijn er 18 werkstages gerealiseerd met behulp van de arbeidsmakelaar.</p> <p>Vanaf april 2019 wordt samengewerkt met Ergon voor het actief monitoren en begeleiden van deze jongeren. Daarnaast is in het najaar 2019 een convenant door Heeze-Leende en andere gemeente in de regio ondertekend, dat de sluitende aanpak nog beter mogelijk maakt.</p> <p>In 2019 zijn er 2 personen aan het werk met een indicatie beschut werk en een derde persoon is gestart in januari 2020. Verder zijn er geen andere inwoners met een indicatie beschut werken bekend.</p> <p>Er zijn totaal 13 personen met loonkostensubsidie aan het werk, waarvan 7 personen in 2019 zijn gestart. De arbeidsmakelaar zorgt voor de plaatsing. De overige uitvoering van deze regeling wordt verzorgd door het participatiebedrijf.</p> <p>De ambitie is het bereiken van 83 kinderen. Dit is in 2019 nog niet gerealiseerd. Wel is er een toename van 26 kinderen. Er zijn namelijk 66 kinderen bereikt die van genoemde mogelijkheden gebruik hebben gemaakt.</p> <p>Samenwerking met Kredietbank Nederland is gestart per april 2019. Werkprocessen zijn geïmplementeerd. Schuldhulpverleners zijn getraind in motivational interviewing. Afspraken met Wocom zijn in de maak. Het adviesrecht is nog niet van kracht, dus daar kunnen we nog geen uitvoering aan geven.</p>
Inwoners betalen naar draagkracht eigen bijdragen gemeentelijke voorzieningen.	Eind 2019 is helder of invoering van één systematiek voor gemeentelijke inkomensafhankelijke regelingen haalbaar is. Hierbij wordt gebruik gemaakt van ervaringen in Valkenswaard met deze systematiek. Als dit zo	De evaluatie van Kosten naar draagkracht heeft vertraging opgelopen. Dit betekent dat de afweging voor Heeze-Leende niet in 2019 heeft plaats kunnen vinden. Dit zal opschuiven naar 2020.

Wat wilden we bereiken?	Wat zouden we daarvoor doen?	Toelichting
	is, vindt implementatie in 2020 plaats. Deze systematiek gaat uit van kosten naar draagkracht en voorkomt een stapeling van kosten.	
3.6 Dorpshuizen		
Goed bezette, zoveel mogelijk zelfvoorzienende en financieel zelfstandige, dorpshuizen met een hoog sociaal rendement.	Actualiseren van het accommodatiebeleid. Inventariseren accommodatie-verdeling binnen de gemeente en afstemming met behoefte.	Vanwege andere prioriteiten en de beschikbare personele capaciteit heeft de inventarisatie rondom accommodatie verdeling in 2019 niet kunnen plaatsvinden.
	Uitvoeren benchmark voor subsidievoorwaarden en huurtarieven van dorpshuizen binnen de gemeente.	De benchmark is niet afgerond in 2019, omdat prioriteit is gegeven aan de fiscale advisering over dit onderwerp.
3.7 Stashouders		
Invulling geven aan de door het Rijk opgelegde taakstelling voor de huisvesting van stashouders. Daarnaast willen we bereiken dat stashouders in Heeze-Leende volwaardig meedoen en participeren in onze samenleving door te werken, naar school te gaan of op een andere manier een bijdrage te leveren aan onze samenleving.	In samenwerking met de woningcorporatie de taakstelling voor de huisvesting van stashouders realiseren.	In 2019 hebben we onze taakstelling behaald.
	Voortzetting breed overleg over de integratie van stashouders. Aan dit overleg nemen naast vertegenwoordigers van de gemeente, de GGD en Cordaad deel.	Het overleg is in 2019 3 keer bijeen geweest. Omdat vanuit verschillende disciplines en organisaties werd deelgenomen aan dit overleg en de lijnen kort zijn, konden er gemakkelijk afspraken worden gemaakt over het bevorderen van de integratie van stashouders op allerlei vlakken (werk, gezondheid, onderwijs).
	Voortzetting Uitvoeringsplan 'integratie stashouders' met extra inzet op taal en werk.	Veel activiteiten uit het Uitvoeringsplan zijn uitgevoerd in 2019. Het beoogde wandelproject is later gestart dan gepland en eind 2019 voortijdig gestopt vanwege het geringe aantal deelnemers. Medio juli is de kwartiermaker project Stashouders gestart. De arbeidsmakelaar, kwartiermaker en klantmanagers hebben de aanpak huidige uitkeringsgerechtigden geïntensiveerd. Dit heeft geresulteerd in betaalde werkervaring voor 12 stashouders. Hiervoor is tijdelijke loonkostensubsidie voor de duur van 6 maanden ingezet. Hierdoor zijn zij economisch zelfstandig (bijstandsonafhankelijk). De arbeidsmakelaar onderhoudt contact met de stashouder en werkgever om te ondersteunen waar nodig. Voor een aantal stashouders is daardoor extra (werkvloer)taal ingezet. Een voorlichtingsactiviteit over gezondheid voor Eritrese vrouwen is doorgeschoven naar 2020.
3.8 Sport		
Inwoners gaan (meer) sporten hetgeen bijdraagt aan een gezonde leefstijl (met name gericht op sportparticipatie door jeugd, ouderen en mensen met een beperking).	Overleg met sportraad over het doen van duurzame investeringen in sportaccommodaties.	In 2019 heeft de sportraad zich ingezet voor diverse dossiers als visie Lambrek, voorbereiding van het sportakkoord en advies bij diverse besluiten.
	Actualiseren accommodatiebeleid. Inventarisatie accommodatie-verdeling binnen de gemeente.	Zie onder thema 3.6.
	Met de gebruikers en de sportraad een visie opstellen voor de lange termijn toekomst van het sportpark Lambrek. Die visie wordt de basis voor een volgende fase waarin de ontwikkelingen uit de visie in een planning met financiële paragraaf worden verwerkt.	Er is met de betrokkenen gewerkt aan het masterplan, echter was het in 2019 niet gereed voor besluitvorming.
	Voorbereiding locatiekeuze, ruimtelijke procedure en programma van eisen met betrekking tot de bouw van een nieuwe	De gemeenteraad heeft in het voorjaar de locatiekeuze gemaakt. Voor deze nieuwe locatie

Wat wilden we bereiken?	Wat zouden we daarvoor doen?	Toelichting
	gymzaal ter vervanging van de gymzalen Strabrecht en Spoorlaan. In dat kader zal een uitgebreid participatietraject worden uitgevoerd.	is het voorontwerp bestemmingsplan uitgewerkt en in procedure gebracht einde 2019. Een uitgebreid participatietraject heeft plaatsgevonden.
	Inzet van combinatiefunctionarissen sport/sportconsulenten bij het primair onderwijs en de beweegcoach bij de senioren. Door deelname aan het Regionaal Sportloket aangepast sporten richten we ons op de doelgroep mensen met een beperking.	De sportconsulenten onderwijs zijn ingezet op de basisscholen en hebben bijgedragen aan een verbetering van het gymonderwijs. Er zijn diverse clinics van verenigingen in de gymlessen geweest en via de nieuwsbrief hebben we het sportaanbod onder de aandacht gebracht bij ouders. We hebben uitvoering gegeven aan de Were Di Academy in Leende en hebben onderzocht hoe dit ook naar de andere kernen kan worden uitgebreid. Er is deelgenomen aan de stuurgroep en de werkgroep Uniek sporten Zuid Brabant (sporten/bewegen voor mensen met een beperking). De buurtsportcoach heeft samen met studenten verschillende activiteiten georganiseerd en gecoördineerd waaronder de Diabetes Challenge in samenwerking met huisartsen uit Heeze. Veel inwoners hebben hieraan deelgenomen. Individuele inwoners met een beperking en ouderen zijn toegeleid naar sport- of beweegaanbod. Met sportverenigingen is gekeken naar het sport/beweegaanbod voor deze doelgroep.
	(Verdere) integratie sportbeleid en bewegingsstimulering in het Wmo-, jeugd- en lokaal gezondheidsbeleid.	Sport(beleid) en bewegingsstimulering zijn meegenomen in het integraal beleidsplan Sociaal Domein. In het vierde kwartaal 2019 zijn de eerste stappen gezet voor een lokaal sportkakoord onder begeleiding van een door het Rijk gefinancierde sportformateur.
3.9 Cultuur		
Op peil houden van ons cultuurhistorisch erfgoed en het onderdeel laten vormen van een aantrekkelijke gemeente waarin het voor iedereen aangenaam recreëren is.	Actueel houden en verder uitwerken van de lijst en website voor het aangewezen cultureel erfgoed. Inventariseren van de beschermde dorpsgezichten die onze gemeente rijk is.	De lijst voor het culturele erfgoed is geactualiseerd. De gegevens voor de website zijn beschikbaar en moeten nog verwerkt worden. Dit wordt in 2020 opgepakt. Er heeft een voorlopige inventarisatie plaatsgevonden van mogelijk aan te wijzen dorpsgezichten.
De bibliotheek functioneert als podium en etalage van het dorp en is een levendige plek waar lezen, leren, informeren, maar ook kunst & cultuur en ontmoeting & debat centraal staan.	In samenwerking met de lokale bibliotheekstichting en bibliotheek Dommeldal uitvoeren van de bibliotheekvisie. In de bibliotheekvisie is bepaald dat de bibliotheek moet kantelen naar een netwerkorganisatie waarin lokale verankering, verbinding en ontmoeting centraal staan. In samenwerking met de lokale bibliotheekstichting en bibliotheek Dommeldal uitvoeren van de bibliotheekvisie aan de hand van het jaarplan 2019.	De bibliotheek in Heeze-Leende is een levendige netwerkorganisatie boordevol initiatief en activiteiten. Bibliotheek blijft zich verder ontwikkelen. In 2019 zijn de bibliotheekpunten in Heeze en Sterksel verder vormgegeven en is er een plan gemaakt voor een bibliotheekpunt in Leende.
We willen dat het muziekonderwijs beschikbaar blijft voor de jeugd tot 18 jaar. Jeugdleden van de drie fanfares in de drie dorpskernen kunnen kwalitatief goed opgeleid worden tot eventueel het D-niveau (het hoogste amateurniveau).	Voortzetting subsidiëring RICK (Regionaal Instituut voor Cultuur en Kunst) uit Weert met een jaarlijkse subsidie voor de HaFa (Harmonie-Fanfare) muzieklessen en eventueel andere muziekinstrumenten als gevolg van weinig aanmeldingen HaFa.	Voor 2019 is aan RICK een subsidie verleend van maximaal € 700,- per leerling, mits lid van één van de drie lokale fanfares. Het instrumentarium is verbreed naar alle instrumenten mits met instemming van de fanfare.

Grote projecten

Centrumplan Leende		Toelichting
Wat wilden we bereiken?	Een nieuwe multifunctionele accommodatie (Kindcentrum en Dorpshuis) (mfa) in het centrum van Leende.	De sloopwerkzaamheden zijn afgerond. De bouwwerkzaamheden zijn begonnen. De bouw verloopt volgens planning.
Wat zouden we daarvoor doen?	Bij een geslaagde aanbesteding voor de realisatie van de nieuwe mfa wordt er gestart met de bouwwerkzaamheden in het voorjaar van 2019. Gedurende de bouwperiode worden onderwerpen zoals de exploitatie, inrichting en de promotiecampagne met gebruikers, omwonenden en andere direct belanghebbende verder uitgewerkt.	De definitieve opdracht aan Hegeman Aannemingsmaatschappij (Aarts Bouw uit Leende) is verstrekt. De bouwwerkzaamheden zijn na de zomervakantie gestart. Einde 2019 zijn de dakhoeven gelegd.
Wat heeft het gekost?	Het totale krediet inclusief duurzaamheidsmaatregelen, bouwkostenstijging en activering van de aankoop van het ontwerpplan is op 2 juli 2018 vastgesteld op € 11.653.000. De exacte kosten in 2018 en volgende jaren zijn o.a. afhankelijk van het moment van start bouw en de aanbesteding zelf.	Het totale krediet voor het centrumplan Leende is in april 2019 verhoogd tot € 12.451.000. Dit als gevolg van sterker gestegen bouwkosten voor de realisatie van de nieuwe mfa.

Doorontwikkeling Sociaal Domein		Toelichting
Wat wilden we bereiken?	Een integrale aanpak, die aandacht heeft voor alle leefgebieden en alle vraagstukken waar de inwoner mee worstelt (klantperspectief), waarbij professionals met elkaar samen werken en processen, werkwijze en expertise op elkaar afstemmen om tot een gezamenlijk plan voor de burger te komen (organisatorisch perspectief).	In het meerjarig beleidsplan Sociaal Domein hebben we de doelstellingen op de verschillende beleidsvelden in één plan weergegeven met als doel de integrale aanpak van de beleidsvelden te versterken en in samenhang op te pakken. Met ingang van 2019 opereert het Jeugdteam en het volwassenenteam als Sociaal Team. Vraagstukken worden integraal opgepakt.
Wat zouden we daarvoor doen?	Opstellen van één meerjarig beleidsplan Sociaal Domein met als doel om de integrale aanpak van Participatiewet, Wmo en Jeugd te versterken, waarbij we interactie en samenwerking zoeken met de A2 gemeenten, inwoners, belangenorganisaties en ketenpartners/ professionals. De verschillende thema's binnen het sociaal domein (o.a. jeugd, Wmo, welzijn, werk en inkomen onderwijs etc.) onderbrengen in één programma. De huidige budgetten voor Jeugd, Wmo en Participatie ontschotten tot één budget sociaal domein en vanuit de gezamenlijke visie sociaal domein de beschikbare budgetten inzetten.	<p><u>Beleidsplan Sociaal Domein</u> De integrale beleidsnota Sociaal Domein 2020-2023 is eind 2019 afgerond en aan de raad voorgelegd ter vaststelling op 10 februari 2020. Er zijn inwonersbijeenkomsten in de vier kernen gehouden, en een werksessie met de gemeenteraad en de ketenpartners. Het is onvoldoende gelukt om jongeren te bereiken in dit traject. Dit is wel als actiepunt opgenomen in de beleidsnota.</p> <p><u>Integrale werkwijze</u> Het Sociaal Team werkt vanaf 1 september 2019 met één loket waar alle vragen binnenkomen. Hiervoor is een nieuw logo ontworpen, en een filmpje en een flyer gemaakt. Het communicatieplan is geactualiseerd en de administratieve ondersteuning is verstevigd. Om de continuïteit van zorg, daar waar nodig, vroegtijdig te borgen voor de doelgroep 18-/18+ is er in de A2-samenwerking een werkgroep voor dit onderwerp aan de slag gegaan. Verder is een werkgroep gestart met het ontwikkelen van een gezinsbrede check voor elk gezin waar we binnen komen.</p> <p><u>Sturen op het sociaal domein</u> Informatiebehoefte geformuleerd op basis waarvan we meer zicht willen krijgen op het sociaal domein en daardoor meer kunnen sturen op basis van trends. Op basis hiervan zijn rapportages gebouwd en worden momenteel verder doorontwikkeld. Voor de gemeenteraad is een dashboard ontwikkeld, die twee keer per jaar aan de raad wordt gestuurd.</p>

Doorontwikkeling Sociaal Domein		Toelichting
Wat heeft het gekost?	Voor het uitvoeren van dit project is in de begroting 2019 een bedrag van € 20.000 opgenomen.	In 2019 is een bedrag van € 60.000 extra nodig geweest voor het realiseren van het project Doorontwikkeling Sociaal Domein. Deze extra uitgave is binnen het programma opgevangen.

Verbonden partijen

Verbonden partij	Speerpunt/taak
Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Brabant-Zuidoost (GGD)	Publieke gezondheidszorg, jeugdgezondheidszorg en inspecteren kinderopvanglocaties.
Gemeenschappelijke regeling Samenwerking A2-gemeenten (GRSA2)	Werk en inkomen: uitvoering Wet bundeling van uitkeringen inkomensvoorziening aan gemeenten (BUIG).
Ergon - Werkvoorzieningschap Regio Eindhoven (uitvoeringsorgaan van de Gemeenschappelijke Regeling Werkvoorzieningschap Regio Eindhoven)	Wet sociale werkvoorziening (WSW) en loonkostensubsidies. Regionaal Werkbedrijf en 04-Werkt (participatiebedrijf).

Voor nadere informatie over de verbonden partijen verwijzen wij u naar de paragraaf *Verbonden partijen*.

Beleidsindicatoren

Omschrijving	Eenheid	Heeze-Leende			Nederland
		Realisatie	Begroting	Realisatie	
		2018	2019	2019	
3.1 Onderwijs					
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	0,46	2	1,43	1,82 (2017)
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	6,64	4	3,83	23 (2018)
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	0,6	1,5%	1,46	1,9% (2018)
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	8,7%	7,9%	7,3% *	10%
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	-	-	-	0,3%
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	0,3%	0,5%	0,3% *	1,1%
Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 inwoners 12-17 jaar	81	131	65 *	119 (2018)
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	-	-	-	1% (2017)
3.3 Maatschappelijke ondersteuning					
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO:					
Hulp bij huishouden *	Aantal per 10.000 inwoners	169	130	214	
Ondersteuning thuis (individueel) *	Aantal per 10.000 inwoners	67	70	73	
Verblijf en dagopvang *	Aantal per 10.000 inwoners	56	60	51	
Hulpmiddelen en diensten *	Aantal per 10.000 inwoners	192	170	207	
Demografische druk	%	78,1	78,2	79,5	69,8 (2019)
3.5 Participatie					
Banen	Per 1.000 inwoners 15-74 jaar***	524	530	524	792,1 (2019)
Netto arbeidsparticipatie	%werkzame beroepsbevolking t.o.v. beroepsbevolking	68,5%	68%	68,5% (2018)	67,8% (2018)
Bijstandsuitkeringen	Per 1.000 inwoners 18 jaar en ouder	13,8	12	12,2	38,2 (2019)
Lopende re-integratievoorzieningen	Per 1.000 inwoners 15-74 jaar***	4,2	5,9	6,3	15,3 (2018)
% Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	2,36 (2015)	1,59%	2	7,0% (2018)
% Jeugdwerkloosheid	% 16 t/m 22 jarigen	0,57 (2015)	0,24%	1% (2018)	2% (2018)

Omschrijving	Eenheid	Heeze-Leende			Nederland
		Realisatie	Begroting	Realisatie	
		2018	2019	2019	
3.8 Sport					
% Niet-sporters **	%	46,6%	48%	46,6%	48,7% (2016)

*betreffen cijfers eerste helft van 2019

** cijfers dateren van 2016, de GGD monitor wordt in 2020 weer uitgevoerd

Prestatie-indicatoren

Omschrijving	Realisatie	Begroting	Realisatie
	2018	2019	2019
3.5 Participatie			
Aantal BUIG-klanten per 1 januari	131	135	115
Aantal trajecten	155	110	126
Handhaving (aantal onderzoeken)	2	7	9
Minimabeleid (aantal toegekende aanvragen bijzondere bijstand)	93	105	62
Minimabeleid (aantal deelnemers kinderparticipatie)	30*	40	66
Minimabeleid (aantal deelnemers tegemoetkoming ziektekosten)	168	150	177

*daarbij hebben 70 kinderen een fashioncheque ontvangen.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

Thema		Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2019 na wijzigingen	Rekening 2019	Verschil begroting na wijzigingen - rekening
3.1	Onderwijs	2.563	1.602	1.602	1.616	-14
3.2	Jeugd	3.326	3.782	3.676	3.624	52
3.3	Maatschappelijke ondersteuning	3.340	3.062	3.281	3.591	-310
3.4	Gezondheid	291	282	282	273	9
3.5	Participatie	3.958	4.073	4.056	3.754	302
3.6	Dorpshuizen	498	455	593	501	92
3.7	Statushouders	215	49	197	149	48
3.8	Sport	903	785	716	681	35
3.9	Cultuur	510	592	592	506	86
Totaal lasten		15.604	14.681	14.995	14.695	300
3.1	Onderwijs	285	418	406	322	-84
3.2	Jeugd	20	0	0	4	4
3.3	Maatschappelijke ondersteuning	158	69	69	129	61
3.4	Gezondheid	0	0	0	0	0
3.5	Participatie	2.038	2.171	2.171	1.965	-206
3.6	Dorpshuizen	27	27	27	27	0
3.7	Statushouders	40	0	0	32	32
3.8	Sport	121	129	129	191	63
3.9	Cultuur	1	5	5	-23	-28
Totaal baten		2.690	2.819	2.806	2.649	-157
Saldo baten en lasten programma 3		12.914	11.863	12.189	12.047	142
Toevoegingen aan reserves		7	7	277	324	-47
Onttrekkingen aan reserves		-1.072	-54	-340	-202	-138
Saldo mutatie reserves		-1.065	-47	-63	122	-185
Saldo na bestemming programma 3		11.849	11.816	12.126	12.168	-42

Een toelichting op deze cijfers en de verschillen tussen de begroting (na wijzigingen) en de realisatie (rekening) treft u in de jaarrekening aan.

Paragrafen

Paragraaf lokale heffingen

Algemeen

De lokale heffingen vormen een belangrijk deel van de inkomsten van de gemeente. We gaan in deze paragraaf in op de gerealiseerde inkomsten uit lokale heffingen.

Er wordt bij de lokale heffingen onderscheid gemaakt tussen zuivere belastingen, heffingen en retributies:

- De zuivere belastingen behoren tot de algemene dekkingsmiddelen en dienen ter uitvoering van collectieve vormen van dienstverlening, maar ook individuele vormen van dienstverlening zonder een duidelijke relatie tussen dienstverlening en belasting.
- De heffingen dienen ter dekking van de kosten ten behoeve van de uitvoering van publiekrechtelijke dienstverlening. Dat houdt in dat de burger ook moet betalen als hij de dienst niet wenst. Voorbeelden van heffingen zijn de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. De opbrengst van de heffingen mag niet meer bedragen dan de kosten die de gemeente hiervoor maakt.
- De retributies zijn vergoedingen voor individuele dienstverlening van typische overheidsdiensten van publiekrechtelijke aard. Voorbeelden hiervan zijn de leges voor paspoort en rijbewijs.

Opbrengsten belastingen en heffingen

In het volgende overzicht zijn de belastingopbrengsten en heffingen weergegeven.

Bedragen x € 1.000

Gemeentelijke belasting/heffing	Rekening 2018	Begroting 2019 na wijzigingen	Rekening 2019	Verschil begroting - rekening
Onroerendezaakbelastingen (OZB)	3.550	3.609	3.604	-5
Afvalstoffenheffing/reinigingsrechten	1.254	1.695	1.604	-91
Rioolheffing	1.955	1.959	2.001	42
Leges	837	713	853	140
Lijkbezorgingsrechten	4	2	3	1
Toeristenbelasting	166	170	225	55
Totaal	7.766	8.148	8.290	142

Onroerendezaakbelastingen (OZB)

Onroerendezaakbelastingen worden geheven van eigenaren van onroerende woningen en niet-woningen en van gebruikers van onroerende niet-woningen. De eigenaar/gebruiker op 1 januari van enig jaar is belastingplichtig voor het gehele jaar. Grondslag is de waarde van de onroerende zaak die is vastgesteld met een WOZ-beschikking (WOZ: waardering onroerende zaken). Voor het belastingjaar 2019 geldt de waarde van de onroerende zaak per 1 januari 2018.

In de volgende tabel zijn de bij de heffing van de onroerendezaakbelastingen gehanteerde tarieven voor de verschillende categorieën opgenomen.

Tarief	2018	2019
Woningen eigenaren	0,1131%	0,1094%
Niet-woningen gebruikers	0,1547%	0,1557%
Niet-woningen eigenaren	0,1692%	0,1703%

Afvalstoffenheffing en reinigingsrechten

De afvalstoffenheffing is een vergoeding voor de kosten van het ophalen en verwerken van huishoudelijk afval. De reinigingsrechten worden in rekening gebracht voor het ophalen en verwerken van bedrijfsafval dat naar aard, omvang en samenstelling gelijk is te stellen aan huishoudelijke afvalstoffen. Uitgangspunt bij de bepaling van de tarieven is een kostendekkendheid van 100%. De opbrengsten mogen op begrotingsbasis niet hoger zijn dan de

kosten. In de volgende opstelling wordt de begrote kostendekkendheid vergeleken met de gerealiseerde kostendekkendheid.

Bedragen x € 1.000

Kostendekkendheid afvalstoffenheffing	Begroting 2019	Rekening 2019
Kosten taakveld	1.341	1.437
Inkomsten taakveld (excl. heffingen)	-	-
Netto kosten taakveld	1.341	1.437
Aanvullend toe te rekenen kosten:		
Overhead	104	102
BTW exploitatie	250	270
BTW investeringen	-	-
Totale kosten	1.695	1.809
Opbrengst heffing	1.695	1.604
Dekking	100%	89%

De gerealiseerde kostendekkendheid is als gevolg van de toename van de werkelijke kosten lager dan begroot, dit wordt mede veroorzaakt door een afrekening van Nedvang over de jaren 2015 en 2016 (van € 68.000).

Bij de berekening van de tarieven voor deze heffing is gekozen voor tariefdifferentiatie (diftar). Degene die meer afval laat ophalen, moet ook meer betalen. Het tarief is opgebouwd uit twee delen. Het eerste deel, het vastrecht, is voor iedereen gelijk. Het tweede deel is variabel. In de volgende tabel zijn de tarieven vermeld die zijn gehanteerd.

Tarief	2018	2019
Vastrecht per maand	€ 6,33	€ 9,50
Container van 40 liter restafval per lediging	€ 4,05	€ 5,05
Container van 140 liter restafval per lediging	€ 10,10	€ 12,65
Container van 240 liter restafval per lediging	€ 18,20	€ 22,75
Container van 25 liter gft-afval per lediging	€ 1,50	€ 1,90
Container van 140 liter gft-afval per lediging	€ 1,50	€ 1,90
Container van 240 liter gft-afval per lediging	€ 2,55	€ 3,00

Rioolheffing

Eigenaren van eigendommen die direct of indirect zijn aangesloten op de gemeentelijke riolering dragen bij in de kosten daarvan. Hiermee betalen we de kosten van inzameling en het transport van afvalwater en hemelwater en de zuivering daarvan. Uitgangspunt bij de bepaling van de rioolheffing is een 100% kostendekkend tarief.

Kosten die direct of indirect te maken hebben met de riolering kunnen via de rioolheffing worden verhaald. De kosten bestaan uit kapitaallasten, de directe en indirecte exploitatiekosten zoals reiniging, inspecties en reparaties. Ook toekomstige uitgaven zoals vervangingen worden bij de bepaling van de te dekken kosten betrokken.

In het Verbreed Gemeentelijk Riolerings Plan (VGRP) 2016-2021 (opgesteld in 2015) is een doorrekening van de kosten opgenomen. Hierbij is rekening gehouden met de ontwikkelingen zoals het aanleggen van een gescheiden stelsel bij renovatieprojecten, het verplicht afkoppelen van verhard oppervlak en overstort meters en voorzieningen die gemaakt moeten worden als gevolg van de steeds heviger regenvuilen. Uitgangspunt in het VGRP bij vervangingen is de kwaliteit en functie van het riool en niet de leeftijd. Verder worden nieuwere reparatie- en renovatietechnieken toegepast. Daardoor kunnen investeringen worden uitgesmeerd over toekomstige jaren en nemen de jaarlijkse investeringen af.

Voor de rioolheffing betekent het voorgaande dat in de planperiode (2016-2021) het tarief volgens het kostendekkingsplan niet alleen stijgt met het inflatiepercentage (vastgesteld op 1%) maar ook met de gevolgen van de vervangingsinvesteringen. In de volgende tabel zijn de gehanteerde tarieven vermeld.

Tarief	2018	2019
Tarief bij een waterverbruik van minder 100 m3 per jaar	€ 234,00	€ 236,88
Tarief bij een waterverbruik van 100 m3 tot 500 m3 per jaar *	€ 312,00	€ 315,12

* Indien in een belastingtijdvak meer dan 500 m3 wordt afgevoerd, is boven het in de tabel genoemde verschuldigde bedrag bij een waterverbruik tot 500 m3 een recht verschuldigd van € 26,26 per maand van het belastingtijdvak, voor elke hoeveelheid van 500 m3 of gedeelte daarvan waarmee de hoeveelheid van 500 m3 wordt overschreden..

In de volgende opstelling wordt de begrote kostendekkendheid vergeleken met de gerealiseerde kostendekkendheid.

Bedragen x € 1.000

Kostendekkendheid rioolheffing	Begroting 2019	Rekening 2019
Kosten taakveld	1.362	1.298
Inkomsten taakveld (excl. heffingen)	-	-12
Netto kosten taakveld	1.362	1.286
Aanvullend toe te rekenen kosten:		
Overhead	201	199
BTW exploitatie	106	92
BTW investeringen	290	227
Totale kosten	1.959	1.804
Opbrengst heffing	1.959	2.001
Dekking	100%	111%

De gerealiseerde kostendekking is hoger dan 100% door lagere onderhoudslasten en hogere inkomsten rioolheffing (door een groter aantal aansluitingen dan verwacht) en een éénmalig ontvangen subsidie.

Leges

Voor het in behandeling nemen van een aanvraag voor het leveren van een dienst worden leges geheven. De legestarieven zijn vastgelegd in de tarieventabel behorende bij de legesverordening. De tarieventabel is in de volgende titels verdeeld:

1. Algemene dienstverlening (hierbij moeten worden gedacht aan huwelijken, rijbewijzen, uittreksels burgerlijke stand etc.).
2. Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning.
3. Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn (onder meer tarieven voor aanvragen met betrekking tot horeca, organiseren evenementen of markten en kinderopvang).

Per titel mogen de gezamenlijke baten uit de te heffen leges niet hoger zijn dan de geraamde lasten van alle onder de betreffende titel benoemde activiteiten. Bij de in 2019 gehanteerde tarieven is rekening gehouden met dit uitgangspunt.

Lijkbezorgingsrechten

Voor het begraven en/of het plaatsen van een urn of asbus op de algemene gemeentelijke begraafplaats worden lijkbezorgingsrechten geheven. De tarieven zijn vastgelegd in de tarieventabel behorende bij de verordening lijkbezorgingsrechten.

Toeristenbelasting

De toeristenbelasting is een algemene belasting waarvan de opbrengsten ten gunste komen aan de algemene middelen van de gemeente. De inkomsten uit deze belasting mag de gemeente dus naar eigen inzicht aanwenden. De toeristenbelasting wordt geheven voor het houden van verblijf met overnachten tegen een vergoeding in welke vorm dan ook, van personen die niet als ingezetene in de gemeentelijke basisadministratie van de gemeente Heeze-Leende zijn ingeschreven.

Het betreft dus niet alleen toeristen, maar ook personen die o.a. voor hun werk tijdelijk verblijven binnen de gemeente Heeze-Leende. Belastingplichtige is degene die gelegenheid tot verblijf biedt. Deze verhaalt de belasting op degene die verblijf houdt.

In 2019 zijn de tarieven gewijzigd ten opzichte van 2018. Het tarief voor onderkomens is in 2019 € 1,25 (2018 € 0,95) per overnachting. Voor hotels en conferentiecentra bedraagt het tarief € 1,35 (2018 € 1,25) per overnachting en voor campings € 0,90 (2018 € 0,75) per overnachting. Nieuw in de verordening toeristenbelasting zijn vanaf 2019 de short stay accommodaties. Voor deze accommodaties en groepsaccommodaties wordt vanaf 2019 een tarief gehanteerd van € 0,75 per overnachting.

Overzicht lastendruk

De in 2019 gehanteerde tarieven leiden tot de volgende belastingdruk. In deze berekening zijn alleen die belastingen betrokken die nagenoeg voor iedereen van toepassing zijn (onroerendezaakbelasting, afvalstoffenheffing en rioolheffing). De heffingen die een specifieke belastingplicht hebben zijn uitgesloten.

Lokale lastendruk	Realisatie 2018	Begroting 2019	Realisatie 2019
Afvalstoffenheffing	€ 126,26	€ 181	€ 180,69
Rioolheffing (bij een waterverbruik van 100-500 m3)	€ 312,00	€ 315	€ 315,12
Onroerendezaakbelasting eigenaar woning	€ 352,87	€ 368	€ 353,36
Totaal lastendruk huishouden zonder eigen woning	€ 438,26	€ 496	€ 495,81
Totaal lastendruk huishouden met eigen woning	€ 791,13	€ 864	€ 849,17

Toegepaste uitgangspunten bij berekening lokale belastingdruk:

- Afvalstoffenheffingen is in 2019 gebaseerd op gemiddeld 7,8 ledigingen van de GFT-container (140 liter) per jaar en 4,1 keer restafval (140 liter). Voor 2018 werd uitgegaan van 6,6 ledigingen restafval en 4,0 ledigingen van de GFT-container.
- De rioolheffing is op basis van een waterverbruik van 100 tot 500 m3 per jaar.
- De gemiddelde waarde van een woning in Heeze-Leende bedroeg in het jaar 2019 € 323.000 (waardepeildatum 1 januari 2018). De gemiddelde waarde van een woning bedroeg in 2018 € 312.000. Bij de begroting 2019 werd uitgegaan van een gemiddelde waarde van een woning van € 336.000. De lagere WOZ-waarde leidt tot lagere OZB dan was begroot.
- Aan gegevens in deze tabel kunnen geen rechten worden ontleend.

De lastendruk van een 'gemiddeld huishouden' is in 2019 circa 9% hoger dan in 2018. Dat wordt vooral veroorzaakt door de hogere tarieven voor afvalstoffenheffing.

Kwijtscheldingsbeleid

Inwoners met een laag inkomen kunnen in aanmerking komen voor kwijtschelding van de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Bij de invordering van de overige gemeentelijke heffingen wordt geen kwijtschelding verleend.

De gemeente hanteert het uitgangspunt van inwoners met een inkomen van 100% van de bijstandsnorm in aanmerking moeten kunnen komen voor kwijtschelding, tenzij sprake is van een vermogen dat groter is dan het wettelijke normbedrag.

De totale kwijtscheldingen bedroegen over 2019 € 34.590 (2018: € 25.061).

Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

Het weerstandsvermogen is een maatstaf voor de mate waarin de gemeente in staat is om de nadelige gevolgen van risico's op te vangen. Het gaat hierbij om tegenvallers van enige omvang, tegenvallers die, als er geen weerstandsvermogen zou zijn, de continuïteit in de uitvoering van taken in gevaar kunnen brengen. In hoeverre de gemeente in staat is om financiële tegenvallers op te vangen hangt af van:

- de risico's die de gemeente loopt: deze bepalen het benodigde weerstandsvermogen;
- de middelen die de gemeente vrij kan maken om risico's op te vangen: deze bepalen de beschikbare weerstandscapaciteit.

In deze paragraaf worden de risico's en de beschikbare weerstandscapaciteit in beeld gebracht en wordt het weerstandsvermogen van de gemeente bepaald.

Risico's

Om de minimale omvang van het weerstandsvermogen te kunnen bepalen is het nodig om in beeld te brengen welke risico's de gemeente loopt. Voor het voorkomen of verminderen van de gevolgen van risico's worden veelal beheersmaatregelen getroffen of zijn middelen geraamd of gereserveerd. Bij de inventarisatie van risico's gaat het dan ook om risico's die resteren: risico's die niet zijn afgedekt in de exploitatie, waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen en waarvoor we geen bestemmingsreserves hebben gevormd.

Ten behoeve van de jaarrekening 2019 zijn de risico's geactualiseerd. Hierbij ligt de nadruk op de belangrijkste risico's. Voor elk risico is een inschatting gemaakt van de kans van optreden van het risico en het financiële gevolg als het risico zich daadwerkelijk zou voordoen. Dit resulteert in een risicobedrag.

Risico's met een geringe impact zijn niet afzonderlijk benoemd. Voor het opvangen van de kleinere risico's wordt, evenals in voorgaande jaren, een risicobedrag van € 200.000 aangehouden. Risico's die opgevangen worden door bijvoorbeeld afgesloten verzekeringen, projectbudgetten, voorzieningen of bestemmingsreserves worden niet in deze paragraaf opgenomen.

Overzicht van geïnventariseerde en gekwantificeerde risico's

Bedragen x € 1.000

Nr.	Risico	Risico-bedrag begroting 2019	Risico-bedrag rekening 2019
1	Vervanging wegen	300	300
2	Leegstand maatschappelijk vastgoed	20	20
3	Grondexploitatie	19	36
4	Bodemverontreiniging	30	30
5	Garantstelling en verstrekte leningen	2.235	2.205
6	Centrumplan Leende	300	300
7	Planschadeclaims	15	15
8	Rampenbestrijding bij grote rampen	50	50
9	Contracten en contractbeheer	20	20
10	Vennootschapsbelasting	50	10
11	Sociaal domein	650	650
12	Personeel	100	103
13	Algemene uitkering	115	-
14	BTW Sport	90	25
15	Afvalverwerking	-	100
	Totaal grootste risico's	3.994	3.864
13	Overige risico's	200	200
	Totaal risico's	4.194	4.064
	Correctie voor het tegelijkertijd optreden van risico's	90%	90%
	Totaal op te vangen risico's	3.775	3.658

We gaan er vanuit dat niet alle risico's zich tegelijkertijd zullen voordoen. Om hiervoor te corrigeren wordt een percentage van 90% berekend over het totaal berekende risicobedrag.

Toelichting op de geïnventariseerde risico's

1. Vervanging wegen

De gemeente Heeze-Leende heeft ruim 1,3 miljoen m² verharding in beheer. Het areaal kenmerkt zich door veel wegverhardingen die in jaren '60 en '70 zijn aangelegd (ongeveer 850.000 m²). Na een periode variërend tussen de 50 en 70 jaar (afhankelijk van ondergrond en verkeersbelasting) komt de weg aan het einde van zijn technische levensduur en dient de verharding te worden vervangen (rehabilitatie). Er is, gezien de aanlegjaren, in de periode 2020-2030 een piek te verwachten bij de vervangingskosten van de wegverharding. Er is geen budget beschikbaar voor deze vervangingskosten (rehabilitaties en reconstructies). Binnen het vastgestelde wegenbeheerplan is het onderhoud op niveau gebracht. Als gevolg van de gewijzigde verslaggevingsrichtlijnen zijn we verplicht een investering maatschappelijk nut te activeren. Voor de (vervangings-)investeringen vragen we daarom separaat kredieten aan en dienen we de kapitaalslasten te dekken uit de structurele begrotingsruimte of daartoe specifiek ingestelde bestemmingsreserves. Risico is dat de gemeente, als beheerder van de wegen, niet kan voldoen aan haar taak om ervoor te zorgen dat de weg veilig blijft. Zoals vastgelegd in de financiële verordening schrijven we de investeringen in wegen af in 50 jaar. In het beheerplan is aangegeven dat de totale vervangingswaarde wordt geschat op € 80 miljoen. Een deel van de investering zal zich mogelijk tegelijkertijd voordoen waardoor we nu rekening houden met een risico van € 300.000 aan kapitaallasten.

2. Maatschappelijk vastgoed

Bij maatschappelijk vastgoed loopt de gemeente een leegstandsrisico. Dat risico geldt voor de scholen, die gehuurd worden en voor accommodaties, die in eigendom zijn of waarvoor de gemeente garant staat voor de huur. De kans dat meerdere panden tegelijkertijd langdurig leegstaan is gering. Het risicobedrag blijft identiek, door de jaren heen lopen we meer risico door de vergrijzing, maar verkleinen we dat juist door een gerichte aanpak van leegstand en invulling die het financiële risico juist weer beperkt.

3. Grondexploitatie

In 2019 zijn de lopende grondexploitaties op hoofdlijnen geactualiseerd. De calculaties van de verwachte eindwaarde van de grondexploitaties zijn met enige voorzichtigheid berekend, maar toch blijven risico's altijd bestaan. Voor de grondexploitaties zijn daarom de risico's gezien en vertaald in een worst case scenario waarin rekening is gehouden met het voordoen van deze risico's. Bij twee grondexploitaties is sprake van een nadelig resultaat (in totaal € 83.000 o.b.v. worst case scenario). In de jaarrekening is reeds een verliesvoorziening getroffen van € 57.000. In de paragraaf Grondbeleid is dit nader toegelicht.

Voor de grondexploitaties geldt dat het grootste risico is dat de grondverkoop niet volgens de opgestelde plannings zullen verlopen. Het is belangrijk om dit te blijven monitoren.

4. Bodemverontreiniging

De gemeente beschikt over een aantal woonwagens in Leende. De ondergrond ter plaatse is verontreinigd. In 2017 is de wal en 1 standplaats (acute probleem) gesaneerd. Echter er is nog steeds sprake van bodemvervuiling onder het overige deel van het terrein (4 standplaatsen). Het risico blijft aanwezig dat ook hier sanering plaats zal moeten vinden.

5. Garantstellingen en verstrekte leningen

Garantstelling Bulders woningbouw C.V

De gemeente Heeze-Leende staat door middel van het verstrekken van een akte van borgtocht 100% garant voor de leningen die De Bulders Woningbouw C.V. heeft aangetrokken ten behoeve van de aankoop van de gronden van de gemeente. Hier tegenover heeft de gemeente hypothecaire zekerheid op de gronden ontvangen. Aanvullend heeft BNG Gebiedsontwikkeling B.V. een bereidstellingsverklaring afgegeven tegenover de gemeente Heeze-Leende die onderdeel uitmaakt van de allonge. In deze bereidstellingsverklaring verklaart BNG Gebiedsontwikkeling onder beschreven voorwaarde voor 50% mee te delen in het verlies als aanspraak wordt gemaakt op de door de gemeente Heeze-Leende afgegeven borgstelling.

De gemeente Heeze-Leende brengt voor de garantstelling een marktconforme vergoeding van 0,55% in rekening bij De Bulders Woningbouw C.V. De hoogte van de premie is mede bepaald door de hieraan te stellen eisen rondom staatssteun. De gemeente Heeze-Leende heeft zich hierbij laten adviseren door een externe deskundige. Over de aangesproken kredietfaciliteit inclusief aangegane leningen zal de financier rente bij De Bulders Woningbouw C.V.

in rekening brengen. Om aan bovenstaande uitvoering te kunnen geven dient de directie van de Bulders Woningbouw C.V. deze rentenota's steeds terstond aan de gemeente Heeze-Leende beschikbaar te stellen. De gemeente Heeze-Leende loopt het risico dat de garantstelling door de bank wordt ingeroepen bij de gemeente. Het gaat in totaal om een garantstelling van maximaal € 16 miljoen kredietfaciliteit. Er is een afnameplicht voor 108 woningen vastgelegd waarmee een redelijke mate van zekerheid van inkomsten is gegarandeerd. Daarnaast is op basis van de residuele benadering de waarde van de gronden bezien en deze ligt in lijn met de financieringsbehoefte. Hierdoor is sprake van een redelijke mate van zekerheid. Het is belangrijk de match te blijven monitoren tussen gronduitgifte en opbrengsten en de omvang/aflossing van de lening zodat het risico voor de gemeenten niet vergroot, maar verkleind in de komende jaren. De grondexploitatie is op dit moment behoorlijk positief. Het is belangrijk om de afzet te blijven monitoren maar vooralsnog is er een kleine kans dat de garantstelling daadwerkelijk ingeroepen zal worden. We achten een kans van 10% reëel, zodat het risico van het daadwerkelijk voordoen ligt op € 1.600.000. Daarbij in de kans benadering rekening houdend met de zekerheden die zijn gesteld.

Hypotheekfonds voor Overheidspersoneel

De gemeente Heeze-Leende staat nog garant voor een viertal leningen van het Hypotheekfonds voor Overheidspersoneel waarvan de schuldrest eind 2019 nog € 803.000 bedroeg. Er worden al enige jaren geen nieuwe borgstellingen verstrekt. Er zijn aan deze borgstelling beperkte risico's verbonden, aangezien er een redelijk verschil bestaat tussen de werkelijke waarde van het onroerend goed en de aangepane borgstelling.

Overige garantstellingen en verstrekte leningen

Onze gemeente heeft diverse garantstellingen afgegeven en leningen verstrekt om maatschappelijke doeleinden mogelijk te maken. Het risico bestaat dat deze garantstellingen worden aangesproken op het moment dat de organisatie of vereniging/stichting waarvoor de garantstelling is afgegeven niet aan haar betalingsverplichtingen kan voldoen. Ook loopt onze gemeente het risico dat de door haar verstrekte leningen niet kunnen worden terug betaald. De grootste leningen zijn aan Wocom en stichting HSL-net verstrekt.

Het risico bij de aan Wocom verstrekte leningen (boekwaarde per eind 2019 ruim € 1,8 miljoen) is minimaal omdat het door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) gewaarborgde leningen betreft. WSW neemt de betaalverplichtingen voor een lening over wanneer de corporatie (ondanks de voordelige financieringsvoorwaarden) de rente en aflossing op een door WSW geborgde lening niet meer kan betalen. Alleen als WSW deze betaalverplichting niet uit de overige buffers in de zekerheidsstructuur kan voldoen, moeten rijk en gemeenten bijspringen. WSW is nog nooit aangesproken op de borg en schat het risico van de gemeenten en het Rijk in als zeer klein, of zelfs theoretisch. De Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) behartigt de belangen van de gemeenten richting WSW.

In het kader van de financiering van de aanleg van een glasvezelnetwerk is in 2016 een lening van € 5,2 miljoen verstrekt aan de Stichting HSL-net. De lening bedraagt eind 2019 nog € 4.485.000. Daarnaast heeft de gemeente in het kader van voorfinanciering Buitengebied in 2017 een bedrag van ruim € 475.000 verstrekt. De gemeente heeft volledige zeggenschap in de Stichting en 1 van de 3 bestuursleden is (statutair) een wethouder van de gemeente Heeze-Leende. Het beheer en onderhoud en een deel van de exploitatie van het netwerk is ondergebracht bij Simac Techniek uit Veldhoven. Simac Techniek staat (gedurende een periode van 8 jaar) garant voor aflossing en rente tot een restschuld van € 2,5 miljoen.

Ten behoeve van de aanleg van glasvezel in het buitengebied zal een lening worden verstrekt van maximaal € 1,35 miljoen, waarvan eind 2019 € 910.000 is opgenomen. Na uitvoerig overleg en correspondentie is duidelijk dat Simac Techniek geen garanties voor aflossing en rente afgeeft voor deze extra lening. Daarom zijn aanvullende voorwaarden gesteld bij het verstrekken van de extra lening. Zo wordt het totale glasvezelnetwerk als zekerheid gesteld en staat Simac Techniek gedurende de aanleg van glasvezel in het buitengebied garant voor rente en aflossing. Deze garantstelling eindigt op het moment dat het gehele netwerk operationeel is.

Ondanks de hiervoor benoemde garantstellingen en andere getroffen beheersmaatregelen zijn risico's niet uit te sluiten. De risico's zijn echter beperkt. De exploitatie van het glasvezelnetwerk is behoudend van opzet en laat de komende 20 jaar voldoende ruimte voor aflossing van de lening en betaling van de rente. De exploitatie draait nu sinds 2,5 jaar probleemloos en er zijn geen signalen dat dit op korte termijn wijzigt.

De omvang van het risico wordt daarom berekend op 10% (€ 587.000) van de omvang van de leningen per eind 2019 (in totaal € 6.051.000).

6. Centrumplan Leende

In 2017 is de anterieure overeenkomst ontbonden en besloten tot het zelf bouwen van de multifunctionele accommodatie (MFA) in Leende. In de oude situatie hebben we de risico's uitgebreid beschreven. Het merendeel van deze risico's blijft ook overeind bij zelf bouwen. Dan kunnen we denken aan bodemverontreiniging, archeologische vondsten, tegenvallers bij aanbesteding, inrichtingskosten en planschade. Voorheen lagen bepaalde

risico's voor 25% bij de gemeente. Aangezien de gemeente de MFA zelf gaat realiseren, komen de risico's voor 100% voor rekening van de gemeente. In de actuele projectkostenbegroting is reeds rekening gehouden met een post onvoorzien van ruim € 650.000. Vorig jaar werd uitgegaan van een totaal risico van 10% van de investeringskosten, dit betrof een bedrag van € 300.000 (na eliminatie van de post onvoorzien van € 650.000). De aanbesteding is inmiddels gedaan en de bouwwerkzaamheden vorderen. Voorzichtigheidshalve blijft het risico voor jaarrekening 2019 nog gehandhaafd.

7. *Planschadeclaims*

Planschadeclaims komen voor rekening van de gemeente als het gemeentelijke plannen betreft of wanneer een particulier/projectontwikkelaar de gesloten planschadeovereenkomst niet kan nakomen. Claims zijn in te dienen tot vijf jaar na het onherroepelijk worden van de planologische wijziging. Het is moeilijk een inschatting te maken van de hoeveelheid planschadeclaims die er worden ingediend en toegewezen en hoe hoog het uit te keren bedrag is. Bij de volgende bestemmingsplannen: kom Heeze 2015, kom Leende-Leenderstrijp, Buitengebied, de Poortmannen en de Bulders bestaat de mogelijkheid op een dergelijke claim. Omdat de omvang van het risico zeer moeilijk in te schatten is, handhaven we vooralsnog het risicobedrag van € 15.000.

8. *Rampenbestrijding bij grote rampen*

Een incident of ramp is moeilijk te voorspellen. Wat we wel weten is dat een heide- of bosbrand regelmatig voorkomt. In 2010 heeft er een grote heidebrand plaatsgevonden op de Strabrechtse Heide. Een deel van de kosten van de inzet van de brandweer wordt afgewenteld op de gemeente en is niet te verhalen. Deze kosten kunnen aanzienlijk zijn als zich zo'n ramp voordoet (kan oplopen tot € 500.000). De kans hierop is echter gering (10%). We schatten dit risico daarom op € 50.000.

9. *Contracten opstellen en contractbeheer*

Bij het aangaan en opstellen van contracten lopen we het risico dat onvoldoende kennis en ervaring met uitonderhandelen, uitvoeren en beheren van contracten resulteert in onvolkomenheden in contracten. Voor grote contracten wordt het inkoopbureau Bizob ingeschakeld, waardoor de kans op onvolkomenheden beduidend wordt verminderd. Het onvoldoende beheren van contracten leidt mogelijk tot verlengingen van ongewenste contractvoorwaarden. Vanwege de verdere samenwerking binnen de A2-gemeenten en de daarmee gepaard gaande verdere professionalisering verwachten we dat het risico de komende jaren afneemt.

10. *Vennootschapsbelasting*

Met ingang van 2016 is de gemeente vennootschapsbelastingplichtig. De gemeenten dient vennootschapsbelasting te voldoen over de (fiscale) winst dat is behaald op activiteiten waarbij de gemeente wordt aangemerkt als overheids-onderneming. Onze gemeente is voor de activiteiten van grondexploitatie en afval voor wat betreft het onderdeel van verkoop van reststromen belastingplichtig. De aangifte voor de vennootschapsbelasting 2019 dient vóór 1 mei 2021 te geschieden. Vooruitlopend hierop is een voorlopige aanslag opgelegd door de Belastingdienst. De omvang van de te betalen vennootschapsbelasting is op dit moment nog niet te bepalen omdat nog niet bekend is of de door de gemeente toegepaste uitgangspunten ook door de Belastingdienst worden gedeeld. Voor de omvang van dit risico wordt vooralsnog rekening gehouden met een bedrag van € 10.000.

11. *Sociaal domein*

Vanaf 2019 zijn de middelen die van het Rijk ontvangen worden voor het grootste deel geïntegreerd in de algemene uitkering. Alleen de middelen voor het onderdeel participatie en voogdij 18 plus zijn in een aparte integratie-uitkering ondergebracht. Hierdoor is het inzicht in het totaal van de te ontvangen middelen voor jeugdzorg, Wmo en participatie lastiger te bepalen. Over 2018 bedroeg de omvang van deze rijksbijdragen samen € 6,5 miljoen*.

In de begroting zijn de uitgaven voor het sociaal domein gebaseerd op de (verwachte) ontwikkeling van het aantal jeugdigen met zorg, verwachte indexeringen e.d. Desalniettemin blijft er sprake van een risico dat de opgenomen budgetten niet toereikend zullen zijn. De omvang van dat risico is moeilijk te bepalen. Uitgaande van 10% van de rijksbijdragen van € 6,5 miljoen wordt het risico geschat op € 650.000.

* Omdat de integratie-uitkeringen met ingang van 2019 zijn geïntegreerd in de 'reguliere' algemene uitkering, is het niet meer mogelijk om te bepalen wat de omvang van de rijksbijdragen voor het sociaal domein met ingang 2019 is. Daarom vermelden we het bedrag in 2018.

12. *Personeel*

De relatief kleine personele bezetting van de gemeente Heeze-Leende heeft als gevolg dat er binnen de ambtelijke organisatie weinig ruimte is om nieuwe, tijdelijke en/of incidentele werkzaamheden, opzeggingen en ziektegevallen (tijdelijk) binnen de aanwezige formatie op te vangen. Met het opvangen binnen de aanwezige formatie is er ook minder tijd beschikbaar bij de betreffende medewerkers voor de uitvoering van hun eigen taken. In de praktijk betekent dit dat inhuur van tijdelijk personeel noodzakelijk is. In de begroting zijn hiervoor weliswaar budgetten opgenomen, maar de praktijk van de afgelopen jaren heeft uitgewezen dat het risico aanwezig blijft dat die budgetten

niet toereikend zijn. Het vorenstaande vormt dan ook de basis waarom met ingang van het jaar 2019 en volgende jaren een risico hiervoor opgenomen is. Het totaal benodigde inhuurbudget is in 2019 lager dan voorgaande jaren doordat diverse functies welke tijdelijk ingevuld werden door inhuurkrachten inmiddels zijn ingevuld door vast personeel. Ook is de omvang van de post in de begroting 2020 naar beneden bijgesteld. De omvang van dit risico is gebaseerd op 10% van de lasten (€ 103.000).

13. Algemene uitkering

Dir risico is vervallen omdat bij de berekening van de algemene uitkering conform het advies van de provincie Noord-Brabant geen rekening meer wordt gehouden met een stelpost voor ruimte onder het BCF-plafond.

14. BTW Sport

Met ingang van 2019 heeft de verruiming van het Sportbesluit zijn intrede gedaan. Deze wetsaanpassing heeft er toe geleid dat de gemeenten geen recht op aftrek van btw over uitgaven ten behoeve van de sportaccommodaties meer hebben. Daarnaast is over de opbrengsten van die accommodaties geen btw meer verschuldigd. Per saldo leidt dit voor gemeenten tot een kostprijsverhoging voor het onderdeel sport. Om het ontstane verschil voor een deel te compenseren kunnen de gemeenten vanaf 2019 tot en met 2023 een aanvraag voor subsidie voor het ontstane verschil indienen bij het Ministerie van VWS, een zogenaamde SPUK aanvraag. Gemeenten dienen vóór 1 maart van het volgende jaar hun subsidieaanvraag over het huidige begrotingsjaar ingediend te hebben. Aangezien aan de hoogte van het bedrag dat door de gezamenlijke gemeenten gevraagd wordt grenzen gesteld zijn, blijft het onzeker wat de omvang van die compensatie zal zijn om de hogere kosten te dekken. Over de eerste subsidieaanvraag SPUK wordt pas in januari 2021 volledig helder wat de gemeente daadwerkelijk uitbetaald krijgt van de subsidie. De stijging van de kosten voor sport wordt geraamd op bijna € 25.000. Voorzichtigheidshalve wordt dat bedrag opgenomen als risico.

15. Afvalverwerking Attero

Tot en met januari 2017 heeft de Metropoolregio Eindhoven (MRE) als contractpartner deelgenomen aan de Vereniging van Contracten (VvC) welke de belangen van de Brabantse gewesten - en daarmee dus de deelnemende gemeenten - behartigt. Door de Brabantse gewesten zijn contractafspraken gemaakt voor de aanbidding van huishoudelijke restafval dan wel gft-aval met Attero. Attero en de Brabantse gewesten hebben een juridisch geschil over de garantieplicht van aanlevering van brandbaar restafval. Punt van discussie betreft de minderlevering van brandbaar restafval van de gemeenten die vallen onder de Brabantse gewesten.

De zaak tussen Attero en de Brabantse gewesten over de garantieplicht van aanlevering van brandbaar restafval over de jaren tot 2014 is afgesloten en leidt niet tot naheffing voor de MRE gemeenten. Tegenstrijdig aan het vonnis over de jaren tot en met 2014 heeft de rechter in een vonnis bepaald dat de Brabantse gewesten over de periode 2015 tot en met 2017 wel verplicht zijn de minderlevering te compenseren aan Attero.

De VvC is het niet eens met dit vonnis. Het Dagelijks Bestuur (DB) van MRE heeft de VvC op 7 oktober 2019 gemandateerd om een vernietigingsprocedure te starten. De vernietigingsprocedure is gestart op 12 november 2019. Naar verwachting zal de zitting in de zomer/najaar 2020 gaan plaatsvinden en het vonnis wordt eind 2020/begin 2021 verwacht.

Als het vonnis niet wordt vernietigd, is compensatie aan Attero verplicht. De wijze waarop de afrekening/verdeling over de gemeenten plaats gaat vinden, is nog niet bekend. Gezien de onzekerheid over de uitkomst van de vernietigingsprocedure en de mogelijke omvang van het bedrag is hiervoor geen voorziening gevormd, maar is hiervoor een bedrag opgenomen in deze risicoparagraaf. Dit betreft het maximale bedrag op grond van de verdeling van de claim op basis van het aantal inwoners.

16. Overige risico's

Ontwikkelingen Covid-19 virus

De uitbraak van COVID-19 (Corona) eind februari 2020 heeft een enorme impact op ons allemaal. De wereldwijde pandemie leidt tot ongekende omstandigheden. Voor de aanpak van COVID-19 kijken wij wat we, aanvullend op de landelijke maatregelen van het Rijk, kunnen doen. Dit raakt veel beleidsterreinen van onze organisatie. We streven naar een zo adequaat mogelijke uitvoering van de landelijke en lokale maatregelen en naar zoveel mogelijk continuïteit van de reguliere werkzaamheden en van noodzakelijke (digitale) besluitvorming en hebben daarvoor de nodige interne maatregelen genomen.

Het COVID-19 (Corona) virus heeft geen financiële gevolgen voor de jaarrekening 2019, maar wel voor naar verwachting veel beleidsterreinen van onze begroting 2020 en mogelijk voor de jaren daarna. Hoe groot de financiële impact zal zijn is nu onmogelijk te bepalen. We monitoren onze risico's en die van onze partners voortdurend. Onze organisatie loopt geen risico voor de continuïteit. We bewaken onze liquiditeitspositie goed en nemen zo nodig maatregelen om onze taken gedurende deze crisis zo goed mogelijk te blijven uitvoeren.

Naast bovengenoemde grote risico's heeft onze gemeente te maken met kleinere risico's, zoals illegaal dumpen van giftige afvalstoffen, wijzigingen in wetgeving met mogelijk financiële gevolgen, onvoorziene tegenvallers bij verbonden partijen en dergelijke. Deze worden niet afzonderlijk benoemd en gekwantificeerd, maar hiervoor wordt een jaarlijks gelijkblijvend risicobedrag aangehouden van € 200.000.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit van de gemeente Heeze-Leende is als volgt opgebouwd:

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Rekening 2018	Rekening 2019
Algemene reserve	2.507	2.521
Bestemmingsreserves (vrij besteedbaar)	4.185	4.709
Post onvoorzien	15	30
Rekeningresultaat/begrotingsruimte (positief saldo)	114	250
Stille reserves	0	0
Totaal incidentele weerstandscapaciteit	6.821	7.510
Onbenutte belastingcapaciteit	1.855	1.873
Totaal structurele weerstandscapaciteit	1.855	1.873
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit	8.676	9.383

Toelichting op de weerstandscapaciteit

Algemene reserve

De algemene reserve is bestemd voor het afdekken van financiële tegenvallers. De reserve bedraagt eind 2019 € 2.521.000. De algemene reserve is vrij aanwendbaar voor het afdekken van risico's.

Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves worden door de raad gevormd en hebben een specifieke bestemming gekregen. Indien de raad nog vrij kan besluiten over de bestemming van de reserve, dan kan dit deel worden ingezet voor de beschikbare weerstandscapaciteit.

Een aantal bestemmingsreserves zijn specifiek bedoeld om de kapitaallasten van aangegane investeringen af te dekken. De investering loopt en daarmee zijn de middelen niet meer vrij inzetbaar en her te overwegen.

De ontwikkelingen op 'samen mee naar de A2' en 'Centrumplan Leende' zijn niet meer omkeerbaar. Deze geclaimde middelen nemen we daarom eveneens niet mee bij het bepalen van de her te overwegen en inzetbare middelen. Van de bestemmingsreserve resteert eind 2019 een bedrag ad € 4.709.000 dat kan worden gerekend tot de beschikbare weerstandscapaciteit.

Post onvoorzien

De post onvoorzien is een buffer voor onvoorziene uitgaven in een jaar. In de exploitatie neemt onze gemeente hiervoor jaarlijks € 30.000 op.

Rekeningresultaat/begrotingsruimte

Het rekeningresultaat is vrij inzetbaar voor de raad.

Als de begroting sluit met een positief saldo dan is sprake van begrotingsruimte. In onze begroting wordt deze begrotingsruimte verwerkt op de post begrotingsresultaat. Deze kan ingezet worden voor financiële tegenvallers.

Stille reserves

Als activa zijn gewaardeerd onder de opbrengstwaarde dan is sprake van een stille reserve. Voor de bepaling van de weerstandscapaciteit is het van belang dat de activa, waarin een stille reserve besloten ligt, direct verkoopbaar zijn. Bij verkoop van deze activa ontstaan winsten die eenmalig vrij inzetbaar zijn. Gedacht kan worden aan woonhuizen die verhuurd worden, reststroken en bossen. Niet direct verkoopbare activa blijven bij de berekening van de weerstandscapaciteit buiten beschouwing. In onze gemeente is geen actueel overzicht beschikbaar van alle aanwezige stille reserves. Het afdekken van risico's door het inzetten van stille reserves brengt mogelijk ongewenste situaties met zich mee. We tellen deze daarom niet mee in de weerstandscapaciteit.

Onbenutte belastingcapaciteit

Als minimumbedrag voor een maatschappelijk aanvaardbare hoogte van de onroerendezaakbelastingen, afvalstoffenheffing en rioolheffing wordt het zogenaamde redelijke peil gehanteerd.

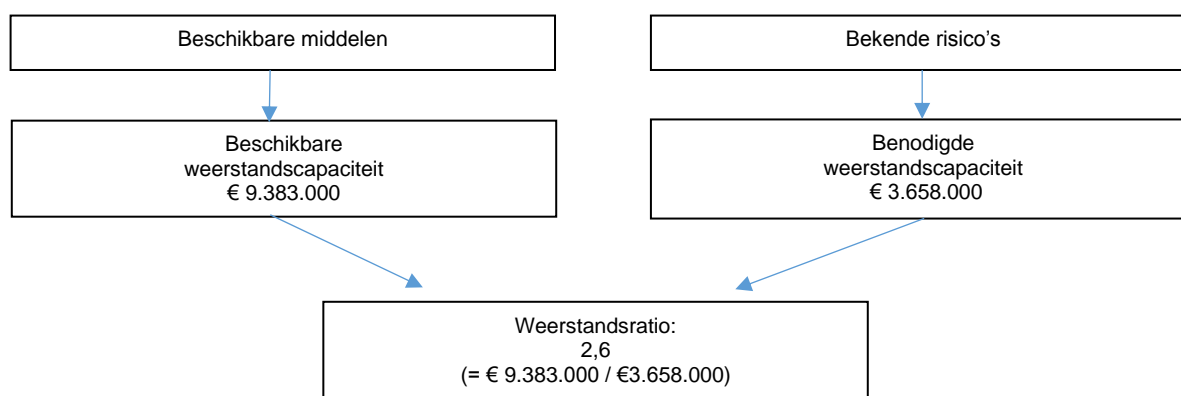
De gemeente kan haar belastingcapaciteit verhogen om financiële tegenvallers op te vangen. Bij de berekening van de onbenutte belastingcapaciteit wordt uitgegaan van de opbrengsten die gehaald zouden kunnen worden indien de tarieven zouden worden gebaseerd op het in de Financiële verhoudingswet (artikel 12) genoemde redelijke peil. Het bedrag dat de gemeente minder ontvangt dan bij toepassing van het redelijk peil, wordt aangemerkt als de onbenutte belastingcapaciteit. Een vergelijking van de in 2018 gerealiseerde belastingopbrengsten met de maximale inkomsten bij toepassing van het redelijk peil levert het volgende resultaat:

Bedragen x € 1.000

Belastingsoort	Inkomsten 2019	Maximale inkomsten	Onbenutte capaciteit
Onroerendezaakbelastingen	3.604	5.477	1.873
Afvalstoffenheffing	1.604	1.604	0
Rioolheffing	2.001	2.001	0
Totaal	7.209	9.080	1.873

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is de relatie tussen de weerstandscapaciteit (de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken) en alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie. Het weerstandsvermogen wordt uitgedrukt in een ratio weerstandsvermogen. Die ratio geeft de verhouding weer tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij horende benodigde weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit.

In de financiële verordening van de gemeente is voor de ratio weerstandsvermogen geen norm opgenomen. Ook door onze toezichthouder (de provincie Noord-Brabant) en het Rijk zijn geen normen met betrekking tot het weerstandsvermogen vastgesteld.

Bij het vaststellen van de begroting 2019 heeft uw raad de norm voor de ratio weerstandsvermogen vastgesteld op minimaal 1,5. Dit staat voor een weerstandsvermogen dat ruim voldoende is en wil zeggen dat de weerstandscapaciteit 1,5 keer zo groot is dan de risico's. Hierbij wordt de normeringssystematiek voor weerstandsvermogen gehanteerd, die ontwikkeld is door het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement (NAR) in samenwerking met de universiteit Twente. Zij hanteren de volgende waarderingstabel ratio weerstandsvermogen.

Waarderingcijfer	Ratio	Betekenis
A	$x > 2,0$	Uitstekend
B	$1,4 < x < 2,0$	Ruim voldoende
C	$1,0 < x < 1,4$	Voldoende
D	$0,8 < x < 1,0$	Matig
E	$0,6 < x < 0,8$	Onvoldoende
F	$x < 0,6$	Ruim onvoldoende

De ratio weerstandsvermogen van de gemeente Heeze-Leende is 2,6. Conclusie is dat de weerstandscapaciteit uitstekend is.

Financiële kengetallen

De paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing bevat op basis van nieuwe verantwoordingsregels vanaf de begroting 2017 vijf financiële kengetallen. De berekenwijze van de kengetallen is vastgelegd in een ministeriële regeling. Mede op basis van deze kengetallen dient de paragraaf een analyse te geven van de financiële positie van de gemeente. Er zijn geen landelijke normen voor de kengetallen omdat deze erg afhangen van de lokale situatie.

Kengetal		Rekening 2018	Begroting 2019	Rekening 2019	Veilige zone	Onveilige zone
1a	Netto schuldquote	36%	75%	42%	< 130%	> 130%
1b	Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	17%	48%	20%	< 130%	> 130%
2	Solvabiliteitsratio	23%	24%	26%	> 20%	< 20%
3	Grondexploitatie	10%	7%	6%	< 10%	> 10%
4	Structurele exploitatieruimte	-1%	1%	1%	> 0%	< 0%
5	Belastingcapaciteit	110%	120%	115%	< 100%	> 100%

1. Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de gemeentelijke schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken.

Omdat bij leningen er onzekerheid kan bestaan of ze allemaal terug worden betaald, is bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid gemaakt door het kengetal te berekenen, zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden. Op die manier is duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en ook wat dat betekent voor de schuldenlast. De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen zijn opgenomen.

Een laag percentage is gunstig. De VNG adviseert om 130% als maximum norm te hanteren voor de netto schuldquote en daarboven de schuld af te bouwen.

2. Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het totale balanstotaal. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat uit de algemene reserve, de bestemmingsreserves en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten. Hoe hoger dit percentage, hoe gunstiger dit is voor de financiële weerbaarheid van de gemeente.

3. Grondexploitatie

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. Voor de berekening van dit kengetal worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting of jaarstukken en uitgedrukt in een percentage. De boekwaarde van de voorraden grond moet worden terugverdiend bij de verkoop. Kenmerkend voor grondexploitatie is dat de looptijd meerdere jaren is. Naarmate de inkomsten verder in de toekomst liggen, brengt dit meer rentekosten en risico's met zich mee. Een grondexploitatie van 10% of hoger wordt beschouwd als kwetsbaar.

4. Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt thans het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten en uitgedrukt in een percentage. Wanneer dit cijfer negatief is, betekent het dat het structurele deel van de begroting onvoldoende ruimte biedt om de lasten te blijven dragen.

5. Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de gemeenten zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde. De definitie van het kengetal belastingcapaciteit is: Woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t (het begrotingsjaar) ten opzichte van het landelijk gemiddelde uitgedrukt in een percentage. Onder de woonlasten die de belastingdruk vormen, wordt verstaan de onroerendezaakbelasting, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen, wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het COELO (Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden) publiceert ieder jaar deze lasten in de 'Atlas van de lokale lasten'.

Als dit percentage laag ligt, betekent het dat de gemeente meer inkomsten uit belastingen zou kunnen verwerven.

Beoordeling kengetallen

De indicatoren en normen zijn een grofmazig instrument om een uitspraak te kunnen doen over de financiële positie van een gemeente. Als een indicator onvoldoende scoort of meerdere jaren op rij verslechtert, kan dit aanleiding zijn om bij te sturen.

Van de bovenstaande indicatoren bevindt de indicator met betrekking tot de belastingcapaciteit zich buiten de 'veilige zone'. Dit betekent dat de ruimte om meer inkomsten uit belastingen te generen beperkt is. De overige indicatoren verhouden zich zeer goed tot de normen. Daarnaast voldoet de gemeente ook aan de wettelijke renterisiconorm en kasgeldlimiet voor de financiering (zie paragraaf *Financiering*).

Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

Onze gemeente heeft veel openbare ruimte in beheer. In die openbare ruimte vindt een groot aantal activiteiten plaats. Voor al die activiteiten bestaat de openbare ruimte uit de volgende kapitaalgoederen:

- Infrastructuur (wegen, riolering, civieltechnische kunstwerken);
- Voorzieningen (openbaar groen, verlichting, sportfaciliteiten e.d.);
- Gebouwen.

In deze paragraaf gaan we in op de realisatie van het vastgestelde beleid ten aanzien van de verschillende kapitaalgoederen.

Het beheer en onderhoud van kapitaalgoederen (openbare ruimte en gebouwen) komt in meerdere programma's van deze begroting terug. Het vormt financieel gezien een aanzienlijk deel van de begroting en is maatschappelijk gezien van groot belang. Voor het goed functioneren van de samenleving is het noodzakelijk dat de gemeente haar eigendommen (kapitaalgoederen) in goede staat onderhoudt. De kapitaalgoederen worden onderhouden op een basisniveau. In samenwerking met betrokken partijen streven wij naar een aantrekkelijke, duurzame en groene woonomgeving.

De kapitaalgoederen worden beheerd op basis van beheerplannen. In deze beheerplannen staat aangegeven wat de doelstellingen zijn en welke activiteiten wij verrichten.

Wegen

Doelstelling van het wegbeheer is het beheren en onderhouden van onze wegen op het gewenste kwaliteitsniveau binnen de financiële kaders.

Binnen Heeze-Leende is ruim 1,3 miljoen m² aan verharde wegen in beheer. De gemeente wil deze wegen op het afgesproken kwaliteitsniveau tegen zo laag mogelijke kosten onderhouden. Hierbij is het uitgangspunt dat kapitaalvernietiging en onveilige situaties worden voorkomen.

Beleidskader

Beheer en beleidsplan wegen 2017-2021.

Initiatiefvoorstel over klein onderhoud wegen, fietspaden en trottoirs.

Activiteiten 2019

Om de kwaliteit van het huidige wegennet te bepalen zijn visuele wegininspecties uitgevoerd. Dit is samen met aanvullende (asfalt-)onderzoeken de basis geweest van het onderhoudsprogramma 2019. De werkzaamheden op de lijst met kleine ergernissen opgesteld in gezamenlijkheid met de belangengroepen is uitgevoerd.

Daarnaast is gestart met de herinrichting Oostrikkerstraat en Langstraat en zijn voorbereidende werkzaamheden in gang gezet ten behoeve van het uitvoeren van flankerende maatregelen.

Financiering en kosten

Het onderhoudsprogramma voor wegen en het oplossen van de kleine ergernissen wordt uitgevoerd binnen de daarvoor gestelde financiële kaders. Voor het onderhoud van wegen is een voorziening onderhoud wegen aanwezig. Vanaf 2017 is het budget voor onderhoud wegen structureel verhoogd om het kwaliteitsniveau te kunnen handhaven. De jaarlijkse kosten voor gewoon onderhoud willen nogal eens fluctueren. Hiervoor is een egalisatievoorziening gevormd en heeft als doel om de kosten over de diverse begrotingsjaren heen te egaliseren.

Rehabilitaties en reconstructies vallen binnen de noemer wegbeheer maar vallen buiten het groot onderhoudsprogramma wegen. Binnen wegbeheer moet voor toekomstige rehabilitaties/reconstructies daarom apart budget beschikbaar worden gesteld.

Civiele kunstwerken

De gemeente Heeze-Leende heeft 33 civiele kunstwerken in beheer. De gemeente heeft de wettelijke taak om de openbare ruimte in een veilige en bruikbare staat te houden. Civiele kunstwerken zijn belangrijke onderdelen van de openbare ruimte. Zij maken het mogelijk dat barrières zoals watergangen, treinsporen en drukke wegen veilig en eenvoudig gepasseerd kunnen worden. We willen het areaal van de infrastructurele kunstwerken in goede en veilige staat terugbrengen en/of behouden.

Beleidskader

Beheer en beleidsplan civiele kunstwerken.

Activiteiten 2019

In 2017 is een nieuw beheer- en beleidsplan civiele kunstwerken opgesteld waarin de gewenste kwaliteit is vastgelegd met de bijbehorende financiële middelen. Dit is de basis voor het uit te voeren onderhoud aan de bestaande civiele kunstwerken (bruggen). Voor 2019 stonden er geen vervangingen in de planning. Wel zijn er onderhoudsmaatregelen aan diverse bruggen uitgevoerd om de levensduur en de veiligheid te waarborgen. De onderhoudsmaatregelen worden ieder jaar opnieuw aanbesteed aan een daartoe deskundige partij.

Financiering en kosten

Het onderhoudsprogramma voor civiele kunstwerken is uitgevoerd binnen de daarvoor gestelde financiële kaders.

Verlichting

In de gemeente staan ruim 4.500 lichtmasten met armaturen. De gemeente wil haar openbare verlichting op een duurzame en maatschappelijk verantwoorde wijze beheren en onderhouden. We verlichten alleen daar waar het moet zonder dat de verkeersveiligheid en de sociale veiligheid in gevaar komt.

Beleidskader

Beleidsplan Openbaar verlichting 2017-2021.

Activiteiten 2019

Het college stelt het uitvoeringsprogramma voor 2019 vast op basis van het geactualiseerde Beleidsplan Openbare verlichting. De volgorde van werken is bepaald door de ouderdom van de lichtmasten en armaturen. Het uitvoeringsprogramma is conform uitgevoerd.

Financiering en kosten

Het onderhoudsprogramma voor openbare verlichting is uitgevoerd binnen de daarvoor gestelde financiële kaders.

Riolering

De kapitaalgoederen die onder riolering vallen hebben alle tot doel een bijdrage te leveren aan een doelmatige inzameling en transport van afvalwater dat geproduceerd is binnen de gemeente. Ook dient het riool zo min mogelijk overlast voor de omgeving te veroorzaken en ongewenste emissies naar oppervlaktewater, bodem en grondwater zoveel mogelijk voorkomen.

Beleidskader

Verbreed Gemeentelijk rioleringsplan (VGRP) 2016-2021.

Het VGRP is een beleidsplan waarin de gemeente invulling geeft aan haar zorgplichten voor afvalwater, hemelwater en grondwater. Een VGRP komt tot stand in nauw overleg met de Provincie en het Waterschap de Dommel. Behalve beleidskaders geeft het VGRP ook zicht op nieuwe aanleg, onderhoud, renovatie- en vervangingsinvesteringen.

Activiteiten 2019

In 2019 is gestart met de uitvoering van het project Oostrikkerstraat en Langstraat waarbij de vervanging en scheiden van riolering en de reconstructie van de wegen samen worden uitgevoerd. De reconstructie van de Schoolstraat en Spoorlaan is afgerond, behalve de inrichting van de parkeerplaats bij het gemeentehuis en de inrichting van de retentievijver achter de gemeentewerf. Deze werkzaamheden zullen in 2020 worden afgerond.

In 2019 is evenals voorgaande jaren een renovatieprogramma van pompen en gemalen uitgevoerd.

Voor het plaatsen van geluidsschermen langs het spoor heeft Prorail de persleiding welke eronder lag moeten verleggen. Hiervoor is een nieuwe persleiding gelegd en is de spoorstoot overkluisd om het overstortwater te kunnen afvoeren.

Financiering en kosten

De werkzaamheden aan het rioleringsstelsel vinden budgetneutraal plaats. Dit betekent, dat de kosten van de riolering via een riooltarief aan de burgers in rekening worden gebracht. Deze berekening vindt in het VGRP plaats.

Openbaar groen

Aan de hand van een beeldbestek laten we de gewenste kwaliteit van het groenonderhoud uitvoeren. We werken aan het behouden, versterken en optimaliseren van de gemeentelijke boomstructuren.

Beleidskaders

Groenstructuurplan 2003-2013.

Bomenvisie 2017-2030.

Uitwerkingsplan bomen 2019-2030.

Activiteiten 2019

Onderhoud openbaar groen

Ergonbedrijven en de eigen buitendienst onderhouden het openbaar groen aan de hand van een bestek (waarin de gewenste kwaliteit is omschreven). Doorlopend moet het voorgenomen onderhoud voldoen aan de gestelde kwaliteitsnormen. Steekproefsgewijs wordt hierop gecontroleerd en indien nodig wordt er ingegrepen en bijgesteld.

Uitvoering uitwerkingsplan bomen planjaar 2019

In 2019 zijn minder vitale bomen gekapt en nieuwe terug geplant. De plannen zijn vóór uitvoering duidelijk gecommuniceerd met omwonenden en belanghebbenden.

Financiering en kosten

De kosten voor dit onderhoudsprogramma zijn opgenomen in reguliere posten van de begroting.

Bos en natuurterreinen

De Bosnota geeft uiting aan geïntegreerd bosbeheer, waarbij de functies natuur, recreatie en houtproductie moeten leiden tot een gevarieerder beeld. Geïntegreerd bosbeheer gaat zo veel mogelijk uit van natuurlijke processen, waarbij bijvoorbeeld grootschalige ingrepen zoals kaalkap en herplant worden vermeden.

Beleidskader

Bosnota 2003-2013.

Aanbevelingen en functieaccenten Beheerperiode 2015-2025.

Activiteiten 2019

Aan de hand van het opgestelde werkplan 2019 zijn de nodige beheer- en onderhoudsmaatregelen uitgevoerd. Het Subsiestelsel Natuur en Landschap (SNL) is voor de tweede periode van zes jaar toegekend. Daarnaast zijn herstelmaatregelen uitgevoerd in het Natura 2000-gebied 'Het Meerven' te Heeze.

Financiering en kosten

Een deel van de kosten van onderhoud van bos en natuurterreinen zijn opgenomen reguliere posten van de begroting. Verder streeft de gemeente naar een kostendekkend beheer op basis van de jaarlijkse SNL subsidie en het inzetten van mogelijke inkomsten uit de houtopbrengsten. De herstelmaatregelen worden betaald uit een beschikbaar gesteld provinciale PAS subsidie (Programma Aanpak Stikstof).

Speelsterreinen

Wij willen veilige speelplekken creëren en behouden, in samenspraak met buurtbewoners.

Beleidskader

Nota Spelen in Heeze-Leende.

Activiteiten 2019

Naast het twee keer per jaar inspecteren en daaruit voortvloeiend herstel of vervanging is verdergegaan met het herstel van de ondergronden, waarbij het gaat om het reinigen en/of aanvullen van het zand.

Renovatie en onderhoud van speelplekken pakken we steeds vaker in overleg met omwonenden op. Het betrekken van burgers bij zaken die spelen in hun directe leefomgeving is een ontwikkeling die omarmd wordt.

Vanwege de bouw van de MFA in Leende hebben de toenmalige speeltoestellen in overleg met de dorpsraad Leende een andere bestemming gekregen.

Financiering en kosten

De onderhoudskosten van de speelplekken zijn opgenomen in reguliere posten van de begroting.

Gemeentelijke gebouwen

We bezitten en beheren gemeentelijke gebouwen voor een aantal verschillende functies. Het gemeentehuis en de gemeentewerf zijn echte werklocaties. De Pompenmaker en de gymzalen zijn er voor bewegingsonderwijs en de breedtesport. De dorpshuizen faciliteren ontmoeting in de breedste zin.

Wij willen deze gemeentelijke panden en objecten in de vastgestelde staat van onderhoud brengen en houden, binnen de financiële kaders.

Beleidskader

Meerjarige onderhoudsplannen en bijbehorende investeringschema.

Activiteiten 2019

De buitenzijde van het gemeentehuis is geschilderd, zowel het metselwerk als de houten kozijnen. Gelijktijdig is de bestaande zonwering vervangen door screens. De klimaatinstallatie van sporthal Pompenmaker is vervangen door duurzame installaties. Voor de vervanging van de klimaatinstallaties van het gemeentehuis zijn wij gestart met de engineering van de nieuwe klimaatinstallatie

Financiën

Voor de financiering van het onderhoud is de 'voorziening gemeentelijke accommodaties' ingericht. Het doel van de voorziening is om de fluctuerende kosten door de jaren heen te egaliseren en een vaste storting in de begroting op te nemen. Voor klein- en contractonderhoud zijn bedragen in de exploitatiebegroting opgenomen.

Paragraaf financiering

Algemeen

In deze paragraaf geven we inzicht in het gevoerde financieringsbeleid. De belangrijkste taak van de treasuryfunctie is zorgen voor voldoende financiële middelen om de gemeentelijke taken naar behoren uit te kunnen oefenen. Daarbij worden de kosten zo laag mogelijk gehouden en risico's gemeden (beperkt). De treasuryfunctie is onderhevig aan de regelgeving zoals die is vastgelegd in de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido). Het wettelijk kader is verder uitgewerkt in het treasurystatuut van de gemeente Heeze-Leende. Hierin staan de doelstellingen, verantwoordelijkheden, bevoegdheden en de administratieve organisatie rond het beheer van de liquiditeiten van de gemeente op korte en lange termijn.

Rente- en financieringsbeleid

De rentetarieven zijn nog steeds historisch laag. De ontwikkelingen rond het rentebeleid houden we scherp in de gaten omdat de hoogte van de rente bepaalt of we kortlopend of langlopend geld aantrekken indien het aantrekken van geld noodzakelijk is. Kortlopend geld aantrekken is goedkoper dan een langlopende financiering. Om renterisico's te beperken zijn de kasgeldlimiet en de renterisiconorm ingevoerd. In deze paragraaf gaan we nader in op deze normen.

Naast deze normen wordt er ook gekeken naar de omvang van de rentedruk van de schulden van de gemeente door dit uit te drukken in de netto schuldquote: de netto schuld als aandeel van de exploitatie. Conform BBV is een toelichting op deze netto schuldquote opgenomen in de paragraaf *Weerstandsvormogen en risicobeheersing*.

Kasgeldlimiet

Ter beperking van renterisico's op de korte schuld dienen gemeenten te voldoen aan de kasgeldlimiet. Dit betekent dat de korte schuld voor gemeenten maximaal 8,5% van het begrotingstotaal mag bedragen. De korte schuld bestaat uit de opgenomen gelden met een oorspronkelijke rente typische looptijd korter dan één jaar en de schuld in rekening-courant. De contante gelden in kas, tegoeden in rekening-courant en overige uitstaande gelden met een rente typische looptijd korter dan één jaar worden in mindering gebracht. Uitgaande van een begrotingstotaal (totaal lasten 2019 excl. dotaties aan reserves) van € 35.458.000 bedroeg de kasgeldlimiet in 2019 € 3.014.000.

De kasgeldlimiet is, zoals blijkt uit het volgende overzicht, in 2019 niet overschreden.

Bedragen x € 1.000

	1 ^e kwartaal 2019	2 ^e kwartaal 2019	3 ^e kwartaal 2019	4 ^e kwartaal 2019
Gemiddelde vlottende middelen	14.668	13.942	13.969	10.023
Gemiddelde vlottende schulden	-	-	-	-
<i>Gemiddelde netto vlottende schuld (-) of gemiddeld overschot vlottende middelen (+)</i>	14.668	13.942	13.969	10.023
<i>Toegestane kasgeldlimiet</i>	3.014	3.014	3.014	3.014
Ruimte (+) / overschrijding (-)	17.682	16.956	16.983	13.037

Renterisiconorm

Het uitgangspunt van de renterisiconorm is het beheersen van de renterisico's op langlopende schulden. Dit gebeurt door het aanbrengen van spreiding in de looptijden van de leningen. Hiermee wordt voorkomen dat een groot deel van de leningen tegelijk opnieuw moet worden afgesloten, met het risico van snel oplopende rentelasten. De leningenportefeuille moet gelijkmatig over de jaren vervallen.

De renterisiconorm is bepaald op 20% van het begrotingstotaal. Dat wil zeggen dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal.

In de volgende tabel wordt de ontwikkeling van de renterisiconorm weergegeven.

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2018	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Renteherzieningen	0		0	0	0
Aflossingen	1.770	1.774	2.000	2.005	2.010
<i>Renterisico</i>	<i>1.770</i>	<i>1.774</i>	<i>2.000</i>	<i>2.005</i>	<i>2.010</i>
Begrotingstotaal (totaal lasten)	33.743	35.458	34.762	35.996	36.661
Percentage regeling	20%	20%	20%	20%	20%
<i>Renterisiconorm</i>	<i>6.749</i>	<i>7.092</i>	<i>6.952</i>	<i>7.199</i>	<i>7.332</i>
Ruimte onder renterisiconorm	4.979	5.318	4.952	5.194	5.322
Overschrijding renterisiconorm	0	0	0	0	0

De renterisiconorm wordt door de gemeente niet overschreden.

Renteberekening

In het volgende overzicht geven wij inzicht in de rentelasten over 2019 en de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden (exploitatie) is toegerekend.

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2019
Externe rentelasten over de korte en lange financiering	679
Externe rentebaten	- 158
<i>Totaal door te berekenen externe rente</i>	<i>521</i>
Rente toe te rekenen aan grondexploitaties	- 67
Rente projectfinanciering toe te rekenen aan betreffende taakveld	- 305
Rentebaten van doorverstrekte leningen indien daar projectfinanciering voor is aangetrokken	+ 138
<i>Aan taakvelden toe te rekenen externe rente</i>	<i>287</i>
Rente over eigen vermogen	+ 0
Rente over voorzieningen	+ 0
<i>Aan taakvelden toe te rekenen rente (1,49%)</i>	<i>287</i>
Werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag: 1,5%)	- 288
Renteresultaat op het taakveld treasury	- 1

We berekenen over de reserves en voorzieningen geen rente. Er is projectfinanciering aangetrokken voor:

- Leningen die zijn doorverstrekt aan Wocom (woningbouw);
- Leningen die zijn doorverstrekt aan Stichting HSL-net (glasvezelnetwerk);
- het Centrumplan Leende.

De renteomslag was bij begroting 2019 berekend op 1,5% op basis van de toen berekende boekwaarden per 1 januari 2019. Bij de nacalculatie bij de jaarrekening 2019 blijkt de rente-omslag op 1,49 % uit te komen. Het schema laat zien dat de afwijking tussen de werkelijke rentelasten en de toegerekende rentelasten € 1.000 bedraagt. Deze afwijking bedraagt 0,3% van de werkelijke rentelasten. Dit maakt een nacalculatie niet verplicht ¹.

Schatkistbankieren

Per 1 januari 2014 is het schatkistbankieren ingevoerd. Schatkistbankieren houdt concreet in dat tegoeden worden aangehouden in de Nederlandse schatkist. Hierdoor zal de Nederlandse staat minder geld hoeven te lenen op de financiële markten en zal de staatsschuld dalen. Voor iedere gemeente is een drempelbedrag ingesteld, voor onze gemeente bedroeg dit in 2019: € 265.935 (0,75% van het begrotingstotaal). In het jaar 2019 is het drempelbedrag niet overschreden.

EMU-saldo

Binnen de Europese Unie is het EMU-saldo een belangrijke indicator voor de gezondheid van de overheidsfinanciën. Het EMU-saldo is het verschil van inkomsten en uitgaven van de overheid. De EMU-systematiek werkt op een andere manier dan het stelsel van baten en lasten dat decentrale overheden hanteren. Investeringen en uitgaven die worden gedekt uit reserves tellen bijvoorbeeld niet mee in de uitkomst bij toepassing van het stelsel van baten en lasten,

¹ Ten behoeve van de getrouwe weergave van de rentelasten op de taakvelden is een correctie verplicht gesteld indien de afwijking groter is dan 25% van de werkelijk aan taakvelden door te belasten rentelasten.

maar tellen wel door in het EMU-saldo. Bij een sluitende begroting kan een gemeente daardoor toch een negatief EMU-saldo hebben. Gemeenten moeten in hun begroting een berekening opnemen van het EMU-saldo.

Bedragen x € 1.000

		Begroting 2019	Rekening 2019
Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	+	-109	111
Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	+	1.154	1.101
Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	+	1.370	1.659
Investeringen in (im-)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	-	2.073	6.156
Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht	+	-	-
Baten uit desinvesteringen in (im-)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord	+	-	-
Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	-	-	-
Baten bouwgrondexploitaties, voor zover niet op exploitatie verantwoord	+	-	-
Lasten op balanspost voorzieningen voor zover deze transacties met derden betreffen	-	2.246	2.004
Lasten i.v.m. transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten	-	-	-
Verwachte boekwinst bij verkoop effecten	-	-	-
Berekend EMU-saldo		- 1.685	-5.289

Het EMU-saldo voor de gemeente Heeze-Leende is negatief. Dit betekent dat (in EMU-termen) de uitgaven hoger zijn dan de inkomsten. Dit wordt mede veroorzaakt door het hoge niveau van investeringen in 2019.

Paragraaf bedrijfsvoering

Bedrijfsvoering via GRSA2

De bedrijfsvoeringstaakgebieden van de gemeente zijn per 1 januari 2017 ondergebracht in de Gemeenschappelijke Regeling Samenwerking A2 gemeenten (GRSA2) van de gemeenten Cranendonck, Heeze-Leende en Valkenswaard. De dienstverlening van de GRSA2 heeft tot doel om de deelnemende gemeenten optimaal te faciliteren bij het realiseren van hun ambities. Dit door de uitvoering van de ondersteunende taken op het gebied van financiën, communicatie, personeel en organisatie, informatie- management, juridische zaken, inkoop, facilitaire zaken en bestuurs- en management ondersteuning. Daarnaast verzorgt de GRSA2 de uitvoerende werkzaamheden op het gebied van werk en inkomen voor de deelnemende gemeenten.

De takenbundeling op bedrijfsvoering moet voor de gemeente leiden tot meer kwaliteit, borging van de continuïteit, verminderde kwetsbaarheid, een versterking van de dienstverlening én het behalen van efficiencyvoordelen op de bedrijfsvoeringstaken in de periode 2017-2022, uitgaande van het takenpakket zoals dat is overgegaan naar de GRSA2 en de omstandigheden bij de start.

De GRSA2 is voor de gemeente Heeze-Leende een bekende en betrouwbare samenwerkingspartner, die in nabijheid van de gemeente functioneert en de werkwijzen en gewoonten van de gemeente van binnenuit kent. De zelfstandigheid en beleidsautonomie van de gemeente Heeze-Leende blijft daarbij onaangetast.

Realisatie aandachtsgebieden GRSA2 in 2019

Aandachtsgebieden 2019	Realisatie in 2019
Harmoniseren en standaardiseren bedrijfsvoering	
<p>Voor het bereiken van de doelstellingen van de samenwerking op het gebied van bedrijfsvoering welke de gemeente aan de GRSA2 heeft opgedragen is het harmoniseren van het beleid op het onderdeel bedrijfsvoering en het standaardiseren van bijbehorende processen en systemen noodzakelijk. Dit zal ook in 2019 een belangrijk aandachtsgebied samen met de andere A2-gemeenten. Denk hierbij aan zoveel mogelijk uniformeren van de inrichting van de financiële administratie, Planning & Control proces, archief, applicaties, enz.</p>	<p>In 2019 is gestart met het traject van het harmoniseren van het financieel beleid, de financiële administratie en de planning en control documenten.</p> <p>Begin 2020 zijn de geharmoniseerde financiële verordening door de gemeenteraden van de A2-gemeenten vastgesteld. Deze vormen de basis voor de verdere standaardisatie van de financiële administratie, planning en control documenten en de ontwikkeling van financiële managementinformatie.</p> <p>Het beleid en de bijbehorende werkzaamheden ten aanzien van kwijtscheldingen zijn onderzocht en er is advies uitgebracht over de mogelijkheden tot harmoniseren en standaardiseren. Dit wordt in 2020 verder opgepakt.</p>
Personeel & organisatie	
<p>De gemeentelijke organisatie gaat ook in 2019 verder met de realisatie van de organisatieontwikkeling 'Operatie Nieuwe Jas' met o.a. een meer zelfsturende organisatie welke verantwoordelijk en professioneel werkt. Vanuit de P&O discipline wordt dit proces ook in 2019 actief ondersteunt.</p>	<p>In 2017 is een start gemaakt voor doorontwikkeling van onze eigen gemeentelijke organisatie, beter bekend als 'Operatie Nieuwe Jas' gekregen. Deze doorontwikkeling is geënt op o.a. de volgende doelstellingen: werken naar de geest van de regels niet naar de letter, toename van de klanttevredenheid, het realiseren van een wendbare organisatie, die zich snel kan aanpassen aan nieuwe ontwikkelingen die op de gemeente afkomen.</p> <p>In 2019 zijn een aantal acties uitgezet vanuit de doelstellingen die we met de doorontwikkeling hadden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De mandaatregeling is aangepast zodat deze beter aansluit bij 'verantwoordelijkheden laag in de organisatie'.

	<ul style="list-style-type: none"> • Burgerinitiatieven krijgen de ruimte door middel van budget en inzet van capaciteit. • Integratie van de 3 D's in de uitvoering d.m.v. het sociaal team: meer integraal, beter sluitende aanpak. • Er is een Intaketeam geformeerd, die verzoeken tot ruimtelijke transformaties snel en integraal kan beoordelen.
De personeels- en salarisadministratie processen worden verder gedigitaliseerd waardoor er een zo groot mogelijk mate van 'selfservice' wordt aangeboden aan de medewerkers en management.	Het gebruik van een e-HRM systeem (Electronic Human Resource Management) ondersteunt een groot aantal personeelsprocessen. Voor de medewerker en het management is dit eenvoudig te gebruiken.
Tijd- en plaats onafhankelijk werken	
We werken al steeds meer tijd- en plaats onafhankelijk. We moeten ervoor zorgen dat iedereen verbonden blijft met onze burgers, collega's en organisaties. Medewerkers worden steeds meer gefaciliteerd met mobiele apparatuur. De beveiliging van onze gegevens wordt aangescherpt. De mogelijkheden om te werken via een 'thuiswerkplek' of met software in de cloud zoals knooppunt, worden uitgebreid. Ook de mogelijkheden van Office 365 ten aanzien van samenwerken en delen van documenten worden breder ingezet.	De medewerker beschikt over geschikte digitale middelen en vaardigheden. Daarmee wordt zowel thuis, op kantoor en andere plekken het steeds makkelijker om digitaal samen te werken. Processen zijn zo veel mogelijk gedigitaliseerd en geautomatiseerd, zowel in het primaire proces als in de bedrijfsvoering (PIJOFACH-omgeving: personeel, informatievoorziening, organisatie, financiën. Automatisering en communicatie). De fysieke documentenstromen nemen steeds verder af.
Voor het terugbrengen van de stroom papieren documenten geven we in 2019 extra aandacht aan de verdere digitalisering van de bedrijfsvoering. Een belangrijk aandachtspunt daarbij is, de afspraken die we moeten maken om digitale documenten en andere vormen van informatie, vindbaar en toegankelijk te houden.	In 2019 is de poststroom voor een aantal bedrijfsprocessen geharmoniseerd in samenhang met de uitrol van het zaakstelsel (Excellence). Een deel van het analoge archief is gedigitaliseerd zodat archiefstukken gemakkelijker toegankelijk zijn.
Ook het gebruik van een digitale vergadertool door medewerkers is een van de middelen die hieraan bijdraagt. Hierdoor kunnen we papierloos vergaderen en zijn naast alle vergaderstukken ook gebruiksvriendelijke overzichten van besluiten en actiepunten voor en door iedereen te raadplegen. Dit levert tijdswinst op.	Digitaal vergaderen is de nieuwe standaard. Het wordt ingezet bij alle besluitvormingsoverleggen. Voor interne overleggen is ook goede ondersteuning aanwezig om digitaal te vergaderen.
Locatie onafhankelijk vergaderen in de vorm van video vergaderen in vergaderruimten wordt mogelijk gemaakt. De digitale vaardigheden van onze medewerkers is ook in 2019 een constant aandachtspunt.	We zijn gestart met het uitrusten van een aantal vergaderlocaties met video-vergaderen. In 2020 wordt dit geëvalueerd.
Samenwerken en informatie uitwisseling	
Samenwerken en delen van digitale informatie tussen gemeenten, andere overheden ketenpartners en klanten wordt steeds vanzelfsprekender en zelfs een randvoorwaarde door nieuwe wetgeving zoals de nieuwe Omgevingswet. We zorgen ervoor door de eigen voorzieningen aan te sluiten op de landelijke voorzieningen waardoor we wendbaar blijven. Bij voorkeur doen we dit collectief met andere gemeenten ook buiten de A2 samenwerking.	Na een gezamenlijke aanbesteding is gekozen voor een nieuw gezamenlijk burgerzaken applicatie. Implementatie hiervan vindt in 2020 plaats. Er is een keuze gemaakt voor een nieuw ICT systeem voor de ondersteuning van het sociaal domein. Het nieuwe systeem ZorgNed ondersteunt de medewerkers in het sociaal domein bij de uitvoering van WMO en jeugdwet. De implementatie was een complex proces, gelet op de regels rondom de bescherming van persoonsgegevens, de koppeling met andere (financiële) systemen en de verandering

	van werkwijze die het vergt van de medewerkers in het sociaal domein. De implementatie is medio 2019 gestart en eind 2019 afgerond.
Zaakgericht werken	
Burgers en bedrijven hebben keuzevrijheid, maar kiezen steeds meer voor de digitale aanvraag van producten en diensten. In 2018 worden naar verwachting grote stappen gezet in de implementatie van het digitaal zaakgericht werken binnen de gemeente Heeze-Leende. In 2018 gaan dan ook onze burgers en bedrijven dit ervaren: de dienstverlenende processen (de primaire processen) zijn/worden hiervoor zoveel als mogelijk geharmoniseerd en digitaal ingericht. Waarvoor bedrijfsvoering de benodigde ICT systemen levert en beheert.	In alle A2- gemeenten worden steeds meer processen via het (gezamenlijke) zaaksysteem ondersteund. De burgers ervaren direct de voordelen door meer digitaal, plaats en tijd onafhankelijk zaken met de gemeente te kunnen regelen.
Informatie management	
Door de toenemende digitalisering en harmonisatie, niet alleen vanuit dienstverlening, maar ook vanuit de bedrijfsvoering, is informatiemanagement belangrijk. Dit strekt verder dan alleen automatisering. Iedere wens of wijziging heeft tegenwoordig in grote of kleine mate gevolgen voor de gehele informatievoorziening. We willen of moeten zelfs onze (bedrijfs-)gegevens, informatiesystemen en informatietechnologie optimaal benutten. Standaardisatie om flexibel en dienstverlenend te kunnen zijn, is daarbij het uitgangspunt. In 2019 wordt extra ingezet om inzicht te krijgen in de bestaande en gewenste situatie van onze gemeentelijke informatievoorziening. Dit verkrijgen we door het vastleggen van de zogenaamde informatie en applicatie architectuur. De informatie architectuur geeft inzage in alle informatiesystemen, bedrijfsprocessen en onderlinge gegevensuitwisselingen/koppelingen. Als we dit inzicht hebben dan kan de impact voor de organisatie van wijzigingen, beter worden ingeschat. Bijvoorbeeld voor een verplichte of gewenste aanbesteding voor een nieuwe applicatie, maar ook voor het realiseren van de ambities van de gemeente. In 2019 sluiten we verder met andere gemeenten aan op de landelijke Gemeentelijk Gemeenschappelijke Infrastructuur (GGI) en investeren daar waar mogelijk en zinvol collectief.	In 2019 is door de GRSA2 samen met de A2-gemeenten een I&A-visie ontwikkeld die de basis moet leggen voor de wijze waarop wij I&A (informatie en automatisering) vorm kunnen geven zodat de dienstverlening ook in de toekomst aansluit bij alle technologische en maatschappelijke ontwikkelingen. Met name de technologische ontwikkelingen zorgen ervoor dat onze klanten steeds anders aankijken tegen dienstverlening en dat we niet meer in een tijdperk van verandering zitten, maar in een verandering van een tijdperk. De I&A-visie zal ons helpen om richting te geven aan onze rol daarin.
Juridische zaken	
Op basis van de ervaringen uit o.a. de ontvangen bezwaarschriften, aanbevelingen jaarverslag van de commissie bezwaarschriften A2 samenwerking en wijzigende wet & regelgeving wordt er in 2019 de juridische kwaliteitszorg binnen de gemeentelijke organisatie en de processen verder versterkt. Dit is een continue proces.	Juridische kwaliteitszorg is een continue proces. Voor 2019 is bijvoorbeeld ingezet op het maken van standaardbrieven in het kader van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) en beroepsprocedures. Daarnaast zijn mandaatregelingen geactualiseerd een aangepast. Zaken als het nakijken van publicaties in het kader van verleende omgevingsvergunningen, vinden steekproefsgewijs plaats.

Interne controle	
In 2018 is er een nieuw A2 breed intern controle plan vastgesteld waarvan de uitvoering grotendeels in 2019 wordt opgepakt. Het plan bevat de doelstelling, de inrichting, de taken, de verantwoordelijkheden en de organisatorische inbedding voor de (verbijzonderde) interne controle. Natuurlijk in afstemming met de accountant.	De uitvoering van interne controle plan is conform afspraken opgepakt. Er is over de opzet en de werkwijze uitleg geven aan de ic-medewerkers bij de A2-gemeenten. De onafhankelijkheid van de interne controle is geborgd door de uitvoering in geval van eenpersoonsfuncties bij een andere gemeente te beleggen.

Informatieveiligheid en privacy

Informatiebeveiligingsbeleid, doelstellingen en afspraken

In het beleid zijn een aantal doelstellingen vastgesteld. De belangrijkste zijn:

- Zorgvuldig en veilig omgaan met data en informatie;
- Betrouwbare en continue dienstverlening;
- Voldoen aan wet- en regelgeving (o.a. privacy);
- Beheersen van risico's (Governance, Risk en Compliance).

Daarnaast zijn er twee specifieke doelstellingen:

- Vanaf 1 januari geldt de BIO (baseline informatiebeveiliging overheid) als opvolger van de BIG (baseline informatiebeveiliging gemeenten). Deze wijziging moet geborgd zijn bij de gemeenten.
- Het verantwoorden over de informatiebeveiliging door middel van ENSIA (de verplichte generieke auditmethode voor gemeenten).

Algemeen beeld en resultaten afgelopen periode

In 2019 heeft de Samenwerking A2-gemeenten in opdracht van de gemeenten, naar aanleiding van de zelfevaluatie ENSIA, veel verbeteringen doorgevoerd op het gebied van informatiebeveiliging. O.a. is een penetratietest uitgevoerd door een externe partij om te controleren of de beveiliging van ons netwerk op orde is. Daarnaast zijn beheersmaatregelen genomen om te voldoen aan de eisen van de nieuwe privacywetgeving. Omdat het grootste deel van de noodzakelijke maatregelen onderdeel is van de bedrijfsvoering, is ENSIA opgepakt door een werkgroep bestaande uit medewerkers van de Samenwerking A2-gemeenten. Dit jaar maakt voor het eerst ook de zelfevaluatie BRO (Basisregistratie Ondergrond) onderdeel uit van ENSIA. De coördinator ENSIA is de CISO (coördinator informatieveiligheid). Voor wat betreft ENSIA is zowel de verticale als horizontale verantwoording afgerond. De zelfevaluatie voor de nieuwe ENSIA-cyclus is tijdig ingediend.

'Disclaimer'

100% informatieveiligheid bestaat niet, want dat maakt de organisatie gesloten; het voldoende weerbaar zijn houdt de organisatie open en verbonden. Risico's moeten voldoende beheerst worden, wat betekent dat een risico gestuurde aanpak essentieel is. Daarom staat risicomanagement ook centraal binnen informatieveiligheid en privacy.

Door (technologische) ontwikkelingen ontstaan dagelijks nieuwe kwetsbaarheden in de informatievoorziening, die misbruikt kunnen worden. Daarbij ontwikkelen kwaadwillenden hun vaardigheden en tools om misbruik te maken van deze kwetsbaarheden. Daarom wordt gewerkt met een plan-do-check-act-cyclus en zelfregulering waarin continu (nieuwe) dreigingen, kwetsbaarheden en risico's in beeld worden gebracht en voorstellen worden gedaan om voldoende weerbaar te blijven.

Beheersmaatregelen informatiebeveiliging

De belangrijkste maatregelen die in 2019 zijn uitgevoerd en direct bijdragen aan het realiseren van de informatieveiligheidsdoelstellingen zijn:

- Geactualiseerd informatiebeveiligingsbeleid;
- Vastgestelde Governance structuur met betrekking tot informatiebeveiliging;
- Vastgestelde gedragscode veilig omgaan met informatie;
- Organisatorische en technische maatregelen. Onder organisatorische maatregelen is het binnen de processen borgen van informatiebeveiligingskennis met behulp van privacy-officers een belangrijke maatregel om te noemen.

- Bevorderen bewustwording door deelname aan team- en overleggen, beantwoorden van specifieke vragen en bewust in te gaan op incidenten.
- Inrichten formele en informele overlegstructuren met stakeholders.

Realisatie doelstelling informatiebeveiligingsbeleid (effectiviteit beheersmaatregelen en risico's)

Door de bovenstaande beheersmaatregelen wordt binnen de gemeente bewuster omgegaan met gevoelige informatie en persoonsgegevens. Op het gebied van de informatieveiligheid en privacy hebben in 2019 geen grote incidenten plaatsgevonden. Door de bewustwording worden meer datalekken gemeld worden, het proces van melden is voor de medewerkers helder. In 2019 hebben er 8 datalekken plaatsgevonden bij de gemeente Heeze-Leende. Hiervan is conform de voorschriften één datalek aan de Autoriteit Persoonsgegevens gemeld.

De resultaten van de ENSIA-zelfevaluatie laat op nagenoeg alle gebieden nog betere resultaten zien dan in 2018.

Collegeverklaring ENSIA inzake informatiebeveiliging DigiD en Suwinet

Ten behoeve van de verticale verantwoording ENSIA is in april voor een collegeverklaring opgesteld met bijlagen voor DigiD en Suwinet. Hiermee is voldaan aan de verantwoording naar de landelijke toezichthouders.

Personeel

In onderstaande tabel is een totaaloverzicht opgenomen van de salarissen en de inhuur van tijdelijke personeel (excl. vergoeding voor raadsleden). Tevens is aangegeven hoe de personeelslasten zijn verdeeld over de programma's.

Bedragen x € 1.000

Thema		Rekening 2018	Begroting 2019	Rekening 2019	Vershil begroting - rekening
Salarissen		4.916	5.391	5.379	12
Inhuur		1.104	1.093	1.028	65
Vergoedingen		85	-	40	-40
Totaal		6.105	6.484	6.447	37
<i>Verdeling naar programma:</i>					
1	Dienstverlening en bestuur	1.315	1.297	1.248	49
2	Wonen, bedrijven en recreëren	2.975	3.115	3.134	-20
3	Samen leven en participeren	1.815	2.072	2.065	8
Totaal		6.105	6.484	6.447	37

Salarissen (loonkosten eigen personeel) en inhuur

De gerealiseerde salarissen en sociale lasten 2019 liggen in lijn van de begrote salarissen en sociale lasten. Ook qua inhuur is 2019 een redelijk stabiel jaar geweest. Het benodigde inhuurbudget 2019 is lager dan voorgaande jaren doordat diverse functies welke tijdelijk ingevuld werden door inhuurkrachten inmiddels zijn ingevuld door vast personeel.

Dit kan echter snel veranderen bij nieuwe opzeggingen of ziektegevallen. Daarnaast is het voor specifieke expertise soms niet rendabel om een medewerker in vaste dienst te nemen, gezien de geringe omvang van de activiteiten van de gemeente Heeze-Leende. Steeds vaker wordt in deze gevallen ook de samenwerking gezocht met de andere A2-gemeenten.

Uitkeringen via UWV

De gemeente draagt de lasten van werkloosheidsuitkeringen van voormalig werknemers die via het UWV (Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen) worden verstrekt. De gemeente is eigenrisicodragers. Van de in 2019 aan het UWV betaalde bedragen is een deel (€ 40.393) ten laste van de reserve kwaliteitsimpuls personeel gebracht.

Doelmatigheid/doeltreffendheid

In 2019 heeft het college op grond van de verordening 'Onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid' geen periodiek onderzoek uitgevoerd naar de doelmatigheid van (onderdelen van) de organisatie-eenheden van de gemeente en de uitvoering van taken door de gemeente óf naar de doeltreffendheid van (delen van) programma's en paragrafen.

Paragraaf verbonden partijen

Algemeen

De gemeente Heeze-Leende heeft bestuurlijke en financiële belangen in een aantal verbonden partijen, die beleid ontwikkelen en of beleid uitvoeren voor de gemeente. Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente zowel een bestuurlijk als financieel belang heeft.

Een verbonden partij is één van de drie mogelijkheden waarmee de gemeente haar taken uitvoert (of laat uitvoeren) om haar doelstellingen te realiseren: door een eigen dienst, door een commerciële partij of door een verbonden partij.

Een verbonden partij kan onder andere zijn een deelneming in een vennootschap, een gemeenschappelijke regeling, een stichting, een vereniging of een PPS (Publieke Private Samenwerking).

Gemeenschappelijke regelingen

Samenwerkingsverband A2 gemeenten					
<i>Visie/doel</i>	Doelstelling van de samenwerking is het verbeteren van de kwaliteit, het verminderen van de kwetsbaarheid, het borgen van de continuïteit en vermindering van de kosten.				
<i>Taken</i>	De Samenwerking A2 gemeenten behartigt de gemeenschappelijke en afzonderlijke belangen van de deelnemers op de gebieden van werk en inkomen en bedrijfsvoering.				
<i>Deelnemende partijen</i>	De gemeenten Heeze-Leende, Cranendonck en Valkenswaard.				
<i>Bestuurlijk belang</i>	Het college is lid van het bestuur.				
<i>Vestigingsplaats</i>	Valkenswaard				
<i>Financieel belang</i>	23,1%				
<i>Bijdrage gemeente Heeze-Leende (bedragen x € 1.000)</i>	2018		2019		
	€ 3.797		€ 3.776		
<i>Ontwikkelingen</i>	Er liggen majeure ontwikkelingen aan de basis van de strategische doorontwikkeling van de GRSA2 om nu en in de toekomst de gemeenten kwalitatief te kunnen ondersteunen bij het leveren van de diensten en producten aan bedrijven en burgers. Het gaat dan om: <ul style="list-style-type: none"> • professionele zelfwerkzaamheid van de moderne ambtenaar; • digitaliseren waar mogelijk in te zetten en inzetten op het harmoniseren en standaardiseren van systemen, werkwijzen en processen; • invoeren werkplekconcept het 'nieuwe werken' (en de bijbehorende cultuurverandering), implementatie van de visie I&A. 				
<i>Risico's</i>	Het niet kunnen realiseren van de taakstelling € 1.100.000 (in de periode 2017-2022).				
<i>Financiële informatie (bedragen x € 1.000)</i>	<i>Resultaat 2019</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2018</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2019</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2018</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2019</i>
	€ 179 (V)	€ 148	€ 262	€ 7.025	€ 6.484

Metropoolregio Eindhoven (MRE)					
<i>Visie/doel</i>	De 21 gemeenten in de Regio Eindhoven zetten zich op bepaalde terreinen van economie, energietransitie, transitie landelijk gebied en mobiliteit gezamenlijk in voor hun inwoners. Doel is het handhaven en uitbouwen van ons uniek economisch profiel.				
<i>Taken</i>	Strategische bestuurlijke samenwerking op de thema's Economie (inclusief uitvoering Stimuleringsfonds en betaalautoriteit Brainport Development NV), Transitie landelijk gebied, Energietransitie en Mobiliteit (incl. GGA). Het fungeren als archiefbewaarplaats van de overgebrachte archieven van de overheidsorganen binnen de regio Zuidoost-Brabant, met uitzondering van de gemeente Gemert-Bakel.				
<i>Deelnemende partijen</i>	Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel- De Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre.				
<i>Bestuurlijk belang</i>	Het bestuur van de Metropoolregio Eindhoven bestaat uit het Algemeen Bestuur, het Dagelijks Bestuur en de voorzitter. In de hoofdstukken 4 en verder van de GR is alles omtrent samenstelling en werkwijze van deze organen geregeld. De bestuursorganen laten zich in hun taakuitoefening bijstaan door portefeuillehoudersoverleggen en andere overlegorganen. Samenstelling en werkwijze van deze overlegorganen is geregeld in een onderliggend statuut.				
<i>Vestigingsplaats</i>	Eindhoven				
<i>Website</i>	http://www.metropoolregioeindhoven.nl				
<i>Frequentie van terugkoppeling naar de raad</i>	Structureel jaarlijks driemaal (begroting, bestuursrapportage, jaarrekening).				
<i>Financieel belang</i>	Het MRE rekent met een bijdrage voor Brainport Development, het SRE Stimuleringsfonds en het Regionaal Historisch Centrum (RHCE).				
<i>Bijdrage gemeente Heeze-Leende (bedragen x € 1.000)</i>	2018		2019		
	€ 231		€ 251		
<i>Ontwikkelingen</i>	<p>Algemeen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Er is een eindvonnis in het geschil tussen Attero en de Brabantse gewesten over de garantieplicht van aanlevering van brandbaar restafval over de jaren 2015-januari 2017. Het NAI heeft geoordeeld dat, in tegenstelling tot de jaren 2011-2014, de Brabantse gewesten en gemeenten verplicht zijn een naheffing te betalen voor de minderlevering. De Metropoolregio Eindhoven heeft als contractpartner namens de 21 gemeenten uitvoering gegeven aan het financiële deel van het vonnis wat betrekking heeft op deze regio. Er is een procedure gestart bij het Gerechtshof om het vonnis te vernietigen. - Het door de Belastingdienst uitgevoerde boekenonderzoek BTW en Loonheffing over het jaar 2017 is afgerond. De Belastingdienst heeft geen significante fouten geconstateerd en volgt de aangiften zoals de Metropoolregio Eindhoven deze heeft ingediend, er volgen geen naheffingen. <p>Dienst Metropoolregio Eindhoven:</p> <ul style="list-style-type: none"> - In maart 2019 zijn het nieuwe Samenwerkingsakkoord 2019-2022 en Werkprogramma 2019 vastgesteld. Hiermee is de evaluatie en doorontwikkeling van de Metropoolregio Eindhoven formeel afgerond. - Op meerdere momenten zijn in 2019 bijeenkomsten georganiseerd waar gemeenten (raden en colleges) input konden leveren t.b.v. de realisatie van het Werkprogramma 2020. In december 2019 is dit werkprogramma vastgesteld, met als belangrijk element de hoogte van de gemeentelijke inwonerbijdrage 2020. <p>Dienst Regionaal Historisch Centrum Eindhoven (RHCE):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het programma Werk en Uitvoering 2019-2020 is opgesteld en ter informatie naar de deelnemende gemeenten gestuurd. Belangrijk onderdeel binnen het programma is de verdere ontwikkeling van een digitaal opslagsysteem. <p>Gulbergen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De voormalige stortplaats is officieel nog niet gesloten en de nazorg niet overgedragen aan de provincie Noord Brabant. De voornaamste reden hiervoor is dat er tussen de stortplaatsen en de provincie Noord Brabant nog geen overeenstemming is over de voorwaarden van sluiting en overdracht. Dit wordt allemaal in een Nazorgplan geregeld dat de komende periode wordt opgesteld. Er wordt gewerkt aan een haalbaarheidsonderzoek ontwikkelvisie, mede gericht op het verminderen van financiële risico's van de 21 gemeenten. 				
<i>Risico's</i>	Op basis van de nota Risicomanagement en weerstandsvermogen Metropoolregio Eindhoven (vastgesteld AB juli 2018) wordt bepaald wat de organisatie onder risicomanagement verstaat en welke uitgangspunten hierbij worden gehanteerd. Tevens is bepaald welke risico's door de Metropoolregio Eindhoven worden gedragen en welke door de deelnemende gemeenten. Als uitwerking van de nota zijn voor de organisatie de risico's in beeld gebracht, geassocieerd en financieel inzichtelijk gemaakt. Jaarlijks worden bij het opstellen van de begroting en jaarrekening deze risico's opnieuw beoordeeld.				
<i>Financiële informatie (bedragen x € 1.000)</i>	<i>Resultaat 2019</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2018</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2019</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2018</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2019</i>
	€ 1.039 (V)	€ 4.280	€ 5.820	€ 17.413	€ 18.049

Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)							
<i>Visie/doel</i>	De omgevingsdienst is ingesteld om ten behoeve van de deelnemers taken uit te voeren op het gebied van het omgevingsrecht en daarmee als uitvoeringsdienst van het lokaal en provinciaal bestuur een bijdrage te leveren aan het realiseren en borgen van de door de verantwoordelijke overheden in de regio Zuidoost-Brabant aangegeven kwaliteit van de fysieke leefomgeving (zie artikel 2 lid 3 van de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant 2015).						
<i>Taken</i>	De ODZOB werkt samen met andere organisaties die werkzaam zijn op het gebied van de fysieke leefomgeving. Samen met hen en de deelnemers aan de GR verbeteren we de kwaliteit van de fysieke leefomgeving: veiliger, gezonder en minder overlast. Dit alles onder het motto: "Samen meer waarde". Om dit doel te bereiken voert de ODZOB VTH-taken uit voor de deelnemers. Ook activiteiten die verwant zijn aan deze VTH-taken (specialismen) voert de omgevingsdienst uit indien provincie of gemeenten daarom verzoeken. De ODZOB opereert daarbij als strategische partner en verlengstuk van de deelnemers. Als uitvoeringsorganisatie staat de ODZOB voor de uitvoering van de door de deelnemers verstrekte opdrachten in de vorm van basistaken, verzoektaken en het collectief programma op het gebied van de fysieke leefomgeving.						
<i>Deelnemende partijen</i>	Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel-De Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven, Waalre en Provincie Noord-Brabant.						
<i>Bestuurlijk belang</i>	Het bestuur van de Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant bestaat uit het Algemeen Bestuur, het Dagelijks Bestuur en de voorzitter. In hoofdstuk drie van de GR is alles omtrent samenstelling en werkwijze van deze organen geregeld. Daar is tevens geregeld dat het Algemeen Bestuur commissies van advies kan instellen ten behoeve van de uitvoering van de hem opgedragen taken dan wel ten behoeve van advies aan het Dagelijks Bestuur.						
<i>Vestigingsplaats</i>	Eindhoven						
<i>Website</i>	http://www.odzob.nl						
<i>Frequentie van terugkoppeling naar de raden</i>	Structureel tweemaal per jaar (begroting en jaarstukken); en kadernota jaarlijks ter informatie.						
<i>Financieel belang</i>	0,7%						
<i>Bijdrage gemeente Heeze-Leende (bedragen x € 1.000)</i>	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 50%;"></th> <th style="width: 25%; text-align: center;">2018</th> <th style="width: 25%; text-align: center;">2019</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td style="text-align: center;">€ 283</td> <td style="text-align: center;">€ 310</td> </tr> </tbody> </table>		2018	2019		€ 283	€ 310
	2018	2019					
	€ 283	€ 310					
<i>Ontwikkelingen</i>	<ul style="list-style-type: none"> - De uitvoering van de basistaken door de ODZOB en de procescriteria vinden hun oorsprong in het Bor (Besluit Omgevingsrecht). Deelnemers en de ODZOB zullen samen op diverse terreinen regionaal uitvoeringsbeleid dienen vast te stellen. Het ROK (Regionaal Operationeel Kader) handhaving en toezicht en het ROK vergunningverlening zijn inmiddels vastgesteld door het Algemeen Bestuur (AB). De volgende stap is om de implementatie van het ROK nu concreet vorm te geven. - De Omgevingswet, die naar verwachting op 1 januari 2021 in werking treedt, betekent een algehele stelselherziening voor de wet- en regelgeving, die ziet op de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. De herziening heeft een grote impact op de manier van werken, de cultuur, het juridisch en technisch instrumentarium en heeft grote gevolgen voor de bevoegde gezagen en organisaties die bij de wet betrokken zijn. De herziening vraagt om regionale afstemming en samenwerking. De ODZOB bereidt zich voor op de komst van de Omgevingswet samen met de deelnemers van de GR en de andere betrokken partners, waaronder de Metropoolregio Eindhoven (MRE), GGD en VRBZO. Onder de Omgevingswet worden gemeenten verplicht om 'omgevingswaarden' te monitoren. Om aan deze verplichting inhoud te geven is de ODZOB betrokken bij het samen met de gemeenten opzetten van een regionaal meetnet luchtkwaliteit. - De noodzaak om informatie uit te wisselen en te delen wordt steeds groter en ontwikkelingen zoals de Omgevingswet dwingen ons om de VTH-informatievoorziening te standaardiseren, processen op elkaar af te stemmen en aan te sluiten op de landelijke voorzieningen. ODZOB heeft daarom een aanbestedingstraject opgestart voor een VTH-applicatie samen met de deelnemers en enkele ketenpartners. - In april 2016 is het Klimaatakkoord van Parijs getekend om daarmee de mondiale temperatuurstijging te beperken. Uitwerking vindt in Nederland plaats in de nieuwe Klimaatwet en het Klimaatakkoord. Beide zullen belangrijke invloed hebben op de werkzaamheden van de ODZOB, onder andere door toezicht op energiebesparing bij controles en door invulling te geven aan de uitvoering van de RES (regionale energie strategie). - Brabant wil tot de meest innovatieve, duurzame en slimme agrofoodregio's van Europa behoren. Daarbij ligt de focus op innovatie, sluiten van kringlopen, leveren van een toegevoegde waarde en hierdoor versterking van de economische positie van de agrofoodsector. Met respect voor de leefomgeving (natuur en milieu én voor gezondheid) en welzijn van dieren. Een toekomstbestendige veehouderij zal moeten innoveren, moderniseren en verduurzamen. Er wordt ingezet op een versnelling naar een zorgvuldige duurzame veehouderij via een aantal maatregelen die de taskforce transitie veehouderij heeft voorgesteld. Ook de stikstofproblematiek die is ontstaan door de RvS uitspraak zal de nodige impact hebben op de inzet van de ODZOB. 						

Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)					
	<ul style="list-style-type: none"> - Ook op het gebied van bodem zijn ontwikkelingen gaande die zeker invloed hebben op de werkzaamheden van de ODZOB. Zo gaat met de inwerkingtreding van de Omgevingswet een deel van de bevoegdheden die nu bij de provincie liggen over naar de gemeenten. De landelijke koers van het bodembeleid blijft op hoofdlijnen hetzelfde. Wel zijn er enkele accentverschuivingen in de aanpak. De ODZOB zorgt samen met de deelnemers ervoor dat ze goed voorbereid zijn op de uitvoering van de bodemtaken onder de Omgevingswet. - Andere ontwikkelingen die invloed hebben op de werkzaamheden van de ODZOB, zijn: asbest (optimalisering van informatie-uitwisseling en werkprocessen), gezondheid, ondermijning, de problematiek op het gebied van zeer zorgwekkende stoffen en de mogelijke inwerkingtreding van de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen per 1 januari 2021. - Bij de uitvoering van het takenpakket streeft de ODZOB voortdurend naar kwaliteitsverbetering en verdere efficiency in gezamenlijkheid met de deelnemers. 				
<i>Risico's</i>	<p>Ten behoeve van Begroting 2021 en jaarrekening 2019 zijn de risico's opnieuw geïnventariseerd. Uit deze inventarisatie blijkt dat de verwachtingswaarde van de risico's € 1.408.000 bedraagt. Van bovengenoemde risico's betreft € 136.000 het risico op verlaging van baten als gevolg van mogelijke bezuinigingen bij deelnemers.</p> <p>Aangezien dit laatste risico meer in de invloedssfeer van de deelnemers dan van de ODZOB ligt is besloten dit risico niet af te dekken. Het restant bedrag van € 1.272.000 wordt nagenoeg geheel afgedekt door de algemene reserve van de ODZOB, welke ultimo 2019 € 1.200.000 bedraagt.</p>				
<i>Financiële informatie (bedragen x € 1.000)</i>	<i>Resultaat 2019</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2018</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2019</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2018</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2019</i>
	€ 915	€ 1.515	€ 2.429	€ 4.254	€ 3.437

Gemeenschappelijke Regeling Reiniging Blink					
<i>Visie/doel</i>	Duurzame publiek-private co-creatie leidt tot het realiseren van hogere concrete ambitieuze maatschappelijke en circulaire doelen.				
<i>Taken</i>	Blink is belast met taken op het terrein van de inzameling, sortering, vermarkting en (eind-)verwerking van (grondstoffen in) grof en fijn huishoudelijk afval, gladheidsbestrijding en reiniging van de openbare ruimte die bij wet aan de gemeenten zijn opgedragen, dan wel voortvloeien uit de aan de gemeenten op grond van de Gemeentewet toevertrouwde zorg voor de eigen huishouding op het terrein van het milieu, zoals benoemd in de Wet milieubeheer.				
<i>Deelnemende partijen</i>	De gemeenten Helmond, Deurne, Nuenen, Gemert-Bakel, Someren Asten, Laarbeek en Heeze-Leende en de private partij Suez.				
<i>Bestuurlijk belang</i>	Het algemeen bestuur bestaat uit één lid per deelnemende gemeente. De leden worden door de raden van de deelnemende gemeenten uit hun midden, de voorzitter van de raad inbegrepen, op aanbeveling van burgemeester en wethouders aangewezen.				
<i>Vestigingsplaats</i>	Helmond				
<i>Bijdrage gemeente Heeze-Leende (bedragen x € 1.000)</i>	<i>2018</i>		<i>2019</i>		
	€ 584		€ 666		
<i>Ontwikkelingen</i>	Blink wordt naast uitvoerder meer en meer kennisplatform, initiator en verbinder, projectgenerator en communicator om daarmee de doelstellingen van de gemeenten naar een meer circulaire economie mede vorm te geven.				
<i>Risico's</i>	Blink beschikt zelf niet over een eigen vermogen om niet begrote en onvoorziene kosten te dekken. De opzet van Blink als gemeenschappelijke regeling, is dat risico's opgevangen worden door de deelnemende gemeenten in de jaarlijkse reguliere exploitatie en niet door Blink zelf.				
<i>Financiële informatie (bedragen x € 1.000)</i>	<i>Resultaat 2019</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2018</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2019</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2018</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2019</i>
	€ 0	Niet van toepassing, risico's worden opgevangen door deelnemende gemeenten.		€ 4.155	€ 4.787

Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Brabant-Zuidoost (GGD)					
<i>Visie/doel</i>	De GGD heeft tot doel een bijdrage te leveren aan de publieke gezondheidszorg (PG) en de ambulancezorg (AZ).				
<i>Taken</i>	Infectieziektebestrijding (incl. TBC bestrijding, SOA-bestrijding, reizigerszorg en hygiënezorg) Medische milieukunde Toezichhoudende taken (o.a. kinderopvang, WMO) Jeugdgezondheidszorg 4–18 jaar Onderzoek en beleidsadviesing Gezondheidsbevordering Ambulancezorg				
<i>Deelnemende partijen</i>	Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel- De Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre				
<i>Bestuurlijk belang</i>	Gemeentebestuurders zijn vertegenwoordigd in het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur van de GGD. Het algemeen bestuur stelt de hoofdlijnen van het GGD beleid vast alsmede de begroting en de jaarrekening. Het dagelijks bestuur ziet toe op de dagelijkse gang van zaken, bereidt samen met de directeur de AB-vergaderingen voor en draagt zorg voor het uitvoeren van de besluiten van het AB. Zowel het DB als het AB vergadert ca 5 keer per jaar.				
<i>Vestigingsplaats</i>	Eindhoven				
<i>Website</i>	www.ggdbzo.nl				
<i>Frequentie van terugkoppeling naar de raad</i>	Structureel tweemaal per jaar (begroting en jaarstukken); daarnaast incidenteel bij majeure aangelegenheden en kadernota jaarlijks ter informatie.				
<i>Financieel belang</i>	De bijdrage aan de GGD bestaat uit een reguliere bijdrage op basis van een tarief per inwoner en een marktconforme tarieven voor de plustaken.				
<i>Bijdrage gemeente Heeze-Leende (bedragen x € 1.000)</i>	<i>2018</i>		<i>2019</i>		
	€ 247		€ 271		
<i>Ontwikkelingen</i>	De belangrijkste ontwikkelingen waarmee de GGD te maken heeft gekregen in 2019 zijn: <ul style="list-style-type: none"> - Implementatie van een nieuw paraatheid- en spreidingsplan ambulancezorg - Het borgen van publieke gezondheid in de omgevingsvisies en omgevingsplannen van gemeenten - Programmatische aanpak voor preventie van suïcide- en depressie - Extra inzet gezondheidspreventie voor vluchtelingen - Optimaal inzetten van Jeugdgezondheidszorg (JGZ) als collectieve basisvoorziening in de jeugdzorgketen en in het sociale domein - Tekorten op de arbeidsmarkt van verpleegkundigen en artsen - Implementatie van het Lean gedachtegoed (continu verbeteren) binnen de GGD - Uitvoeren van de bestuursopdracht die aan de GGD is gegeven (incl. het onderzoek naar het inbesteden van JGZ 0 -4 bij de GGD) 				
<i>Risico's</i>	Jaarlijks wordt voor het bestuur, bij het aanbieden van de programmabegroting, een actuele financiële risico-inventarisatie opgesteld. Eerder is besloten dat, gegeven de financieringsstructuur, voor de beide programma's PG en AZ afzonderlijke algemene reserves worden aangehouden. Het bestuur heeft eerder vastgesteld dat het weerstandsvermogen niet direct tot het niveau van de risico-inventarisatie hoeft te worden aangevuld, maar dat de kaders en staffels zoals vastgesteld in de beleidsnotitie Kaders P&C-documenten 4GR-deel 2 hiervoor leidend zijn. Het wordt hierbij echter aan het Algemeen Bestuur van de Verbonden Partij overgelaten of die bandbreedte volledig wordt ingevuld, aangezien dit organisatie-specifiek is en wordt bepaald door de aard van de baten en lasten. Een laag weerstandsvermogen betekent wel dat financiële tegenvallers van enige omvang niet uit de algemene reserve kunnen worden opgevangen. Gegeven de omzet is dan voor PG een kaderstellende bandbreedte van toepassing van minimaal € 600.000 en maximaal € 1.200.000 en voor AZ van min. € 1.200.000 en max. € 1.500.000.				
<i>Financiële informatie (bedragen x € 1.000)</i>	<i>Resultaat 2019</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2018</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2019</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2018</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2019</i>
	€ 212 (positief)	€ 2.830	€ 2.864	€ 12.672	€ 14.879

Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO)	
<i>Visie/doel</i>	Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO) is een organisatie waarin de brandweer, de geneeskundige hulpverleningsorganisatie in de regio (GHOR) en de regionale ambulancevoorziening (RAV) samenwerken om incidenten en rampen te voorkomen, te beperken en te bestrijden. VRBZO is een samenwerkingsverband tussen 21 gemeenten in de regio Zuidoost-Brabant.
<i>Taken</i>	Taken op het terrein van brandweertzorg, gemeenschappelijke meldkamer, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen, ambulancezorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing.
<i>Deelnemende partijen</i>	Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel- De Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre.

<i>Bestuurlijk belang</i>	Het bestuur van VRBZO bestaat uit de burgemeesters van de deelnemende gemeenten en kent een Algemeen Bestuur, Dagelijks Bestuur en de voorzitter. De bestuursorganen laten zich in hun taakuitoefening adviseren door de Adviescommissie Financiën & Bedrijfsvoering waarin vertegenwoordigers van het bestuur, gemeentesecretarissen (2) en controllers van gemeenten (2) zitting hebben. Daarnaast zijn er drie bestuurlijke vooroverleggen waarin onderwerpen met betrekking tot crisisbeheersing, incidentbestrijding en risicobeheersing met enkele burgemeesters inhoudelijk worden voorgesproken.	
<i>Vestigingsplaats</i>	Eindhoven	
<i>Website</i>	www.vrbzo.nl	
<i>Frequentie van terugkoppeling naar de raad</i>	Structureel jaarlijks tweemaal (begroting en jaarrekening).	
<i>Financieel belang</i>	2,00%	
<i>Bijdrage gemeente Heeze-Leende (bedragen x € 1.000)</i>	2018	2019
	€ 792	€ 815
<i>Ontwikkelingen</i>	<p>Onderzoek naar rechtspositie brandweervrijwilliger:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het Veiligheidsberaad, het ministerie van Justitie en Veiligheid (J&V) en de Brandweerkamer onderzoeken op welke wijze de brandweerorganisatie opnieuw kan worden vormgegeven, op zo'n manier dat er nadrukkelijk en fundamenteel verschil is tussen vrijwilligers en beroepskrachten. Dat is namelijk nodig vanuit juridisch oogpunt. In landelijk verband wordt bekeken hoe de brandweer hieraan invulling kan geven. Rond de zomer van 2020 moet hierin meer duidelijk worden vanuit Brandweer Nederland. <p>Regionale wervingscampagne voor brandweervrijwilligers:</p> <ul style="list-style-type: none"> - De verwachting is niet dat er op korte termijn een uniform en helder plan voor handen is om het vraagstuk over de rechtspositie en taakinfilling van vrijwilligers op te lossen. In onze regio wordt wel een urgent probleem van een naderend te kort aan vrijwilligers bij diverse gemeenten ervaren. Om die reden is bewust ingezet op het interesseren van nieuwe aspirant brandweervrijwilligers. <p>Evaluatie Wet veiligheidsregio's:</p> <ul style="list-style-type: none"> - In de zomer van 2019 heeft de ministerraad heeft ingestemd met de instelling van de Evaluatiecommissie Wet veiligheidsregio's (Wvr). De evaluatiecommissie heeft tot taak de doeltreffendheid en de effecten van de Wvr en onderliggende regelgeving in de praktijk te onderzoeken en daarbij ook te bezien of de huidige wet bruikbaar is in het licht van actuele en toekomstige dreigingen, maatschappelijke ontwikkelingen en ontwikkelingen in de crisisbeheersing. De evaluatiecommissie start in 2020 met het onderzoek en zal het onderzoeksrapport eind van dat jaar opleveren aan de minister. <p>Regionaal beleidsplan en visie 2025:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het regionaal beleidsplan kent diverse wettelijke onderdelen (artikel 14 Wvr). Deze technische items zijn in 2019 uitgewerkt en in december door het Algemeen Bestuur vastgesteld. Beleidsmatig gaf het bestuur, samen met directie en netwerkpartners, de belangrijkste kaders voor de koers richting 2025. In maart 2020 bespreekt het bestuur de uitwerking van de beleidsmatige lange termijn koers van de organisatie. Aansluitend vinden in het voorjaar ook de gesprekken met de gemeenteraden plaats over de koers. <p>Meldkamer Oost Brabant:</p> <ul style="list-style-type: none"> - In januari 2018 werden de meldkamers van veiligheidsregio's Brabant-Zuidoost en Brabant-Noord formeel samengevoegd tot Meldkamer Oost-Brabant (MKOB). De meldkamers van de brandweer, de RAV, en de politie verhuisden in april 2019 definitief naar Den Bosch. Hiermee loopt MKOB voorop in het land, de meldkamers in heel Nederland worden nu klaargemaakt voor de toekomst. Voor de buitenwereld is er niets veranderd. De 24/7 bereikbaarheid en dienstverlening zijn hetzelfde gebleven. <p>Overig:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Petra de Kam is door het Algemeen Bestuur per 1 juni 2019 benoemd tot directeur van VRBZO. - Op 1 januari 2018 is het principeakkoord reparatie Functioneel leeftijdsontslag (FLO-overgangsrecht) in werking getreden. In dit akkoord zijn onder meer afspraken gemaakt over het AOW-gat dat is ontstaan door het verhogen van de AOW leeftijd voor inactieve medewerkers. Medewerkers die hiervoor in aanmerking komen, ontvangen de AOW compensatie. - In 2019 is invulling gegeven aan een bezuiniging van € 600.000. Deze is verwezenlijkt door een structureel voordeel op softwarekosten, het verlagen van het budget voor Brandveilig Leven, het herinrichten van de receptiefunctie, het verlagen van de formatie binnen de sector Bedrijfsvoering, het intrekken van vast budget voor flexibele beloning en het verminderen van de afname bij Stichting BIZOB. De afname bij Stichting BIZOB wordt vanwege contractuele verplichting in 2022 volledig verwezenlijkt. - Investerings in tankautosputten en watertransportsystemen zijn vertraagd door langer dan verwachte aanbestedingslooptijden en leveringstijden. Hierdoor is het investeringsprogramma in 2019 niet volledig gerealiseerd. 	
<i>Risico's</i>	In hoofdstuk 6.1 paragraaf Risicobeheersing en weerstandsvermogen van de Begroting 2019 zijn de risico's en de bijbehorende weerstandcapaciteit benoemd. In het jaarverslag 2019 is deze paragraaf	

	geactualiseerd. Het beleid rond risicomanagement en weerstandsvermogen is in 2019 geactualiseerd en door het Algemeen Bestuur vastgesteld. De omvang van de algemene reserve sluit aan bij het gewenste weerstandsvermogen op basis van de analyse van de risico's.				
<i>Financiële informatie (bedragen x € 1.000)</i>	<i>Resultaat 2019</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2018</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2019</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2018</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2019</i>
	€ 647 (V)	€ 7.391	€ 6.887	€ 42.791	€ 39.485

Ergon – Werkvoorzieningschap Regio Eindhoven					
<i>Visie/doel</i>	Ergonbedrijven is het uitvoeringsorgaan van de Gemeenschappelijke Regeling Werkvoorzieningschap Regio Eindhoven (GRWRE). Binnen de gemeenschappelijke regeling zijn de volgende rechtspersonen aanwezig: - Stichting Bevordering Werkgelegenheid Sociale Werkvoorziening (BWSW) te Eindhoven; - EB Holding BV te Eindhoven met deelnemingen in: o Kringloopbedrijf Het Goed Regio Eindhoven BV voor 49%; o Hoveniersbedrijf Groenhoven BV Eindhoven voor 100% (geen operationele activiteiten); - EB Support BV te Eindhoven voor 100% (geen operationele activiteiten).				
<i>Taken</i>	Ergon verzorgt voor de gemeente Heeze-Leende de taken voortkomende uit de Wet sociale werkvoorziening (WSW). Sinds 1 januari 2015 is de instroom in de WSW gestopt. Het aantal Sw'ers neemt met zo'n 5% per jaar af. Om de infrastructuur, kennis en kunde van Ergon niet verloren te laten gaan, voert de GRWRE ook een aantal taken van de Participatiewet uit. Deze activiteiten hebben betrekking op de poortaanpak, trajecten met loonkostensubsidie en re-integratietrajecten (zoals het Clean Team). Dit gebeurt vanuit de projectorganisatie Participatiebedrijf, die is ondergebracht bij de GRWRE. Zowel ambtelijk als bestuurlijk is de gemeente hier nauw bij betrokken.				
<i>Deelnemende partijen</i>	De gemeenten Eindhoven, Heeze-Leende, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre. De gemeente Geldrop-Mierlo heeft een inkooprelatie (geen deelnemer).				
<i>Bestuurlijk belang</i>	Het college is met de wethouder Werk & Inkomen vertegenwoordigd in het algemeen bestuur en Ergon.				
<i>Vestigingsplaats</i>	Eindhoven				
<i>Financieel belang</i>	De middelen die de gemeente Heeze-Leende van het rijk ontvangt voor de uitvoering van WSW-taken worden doorbetaald naar Ergon.				
<i>Bijdrage gemeente Heeze-Leende (bedragen x € 1.000)</i>	<i>2018</i>		<i>2019</i>		
	€ 1.075		€ 979		
<i>Ontwikkelingen</i>	Sinds 1 januari 2017 heeft het rijk aan gemeenten de verplichting opgelegd om beschut werk uit te voeren. Het Rijk bepaalt jaarlijks het aantal te realiseren plekken per gemeente. Met de andere GRWRE-gemeenten en met Ergon concretiseren we de implementatie van beschut werk. Uitgangspunt is dat deze doelgroep geplaatst wordt door Ergon. We zetten extra in op loonkostensubsidie als instrument om mensen - naar vermogen - maximaal aan het werk te helpen. De uitvoering van deze regeling is regeltechnisch en arbeidsintensief en daarom regionaal ondergebracht bij de Gemeenschappelijke Regeling Werkvoorziening Regio Eindhoven (GRWRE).				
<i>Risico's</i>	De algemene reserve van Ergon bedraagt voor resultaatbestemming per 31 december 2018 € 8,8 miljoen. Deze reserve dient als weerstandsvermogen om risico's financieel op te vangen. Op basis van de risico analyse door de directie van Ergon is een weerstandsvermogen van € 10 miljoen passend. Deze omvang wordt tevens door de provincie Noord-Brabant geadviseerd.				
<i>Financiële informatie (bedragen x € 1.000)</i>	<i>Resultaat 2019</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2018</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2019</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2018</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2019</i>
	€ 0	€ 10.247	€ 9.780	€ 6.769	€ 8.219

Volledigheidshalve nog de volgende opmerking over een verbonden partij uit het verleden waar de gemeente inmiddels geen belang meer in heeft, maar waar de financiële afwikkeling nog van voortduurt:

Gemeenschappelijke Regeling Hypotheekfonds Noord-Brabantse Gemeenten (HNG)

Gedurende 25 jaar (1996 tot en met 2020) ontvangt de gemeente jaarlijkse termijnen voortvloeiend uit de verkoop aandelen HNG. De jaarlijkse termijn, de zogenaamde aflossing zero coupon leningen, bedraagt € 59.660 (waarvan € 2.285 vanaf de herindeling via de gemeente Cranendonck wordt ontvangen). De deelnemende gemeenten hebben ingestemd met de opheffing van HNG.

Vennootschappen en coöperaties

Heeze De Bulders B.V.					
<i>Visie/doel</i>	De activiteiten omvatten het oprichten en verwerven van, het deelnemen in, het samenwerken met, het besturen van en adviseren aan, evenals het (doen) financieren van andere ondernemingen, in welke vorm dan ook.				
<i>Taken</i>	Via Heeze De Bulders B.V. heeft de gemeente Heeze-Leende een 50% belang genomen in De Bulders Woningbouw B.V. Heeze. De Bulders B.V. heeft hiervoor € 9.000, zijnde 50% van het geplaatst aandelenkapitaal gestort. Daarnaast heeft Heeze De Bulders B.V. een belang van 50% in De Bulders Woningbouw C.V. en wel voor 49,5% direct en de resterende 0,5% via haar belang in De Bulders Woningbouw B.V. Zij treedt op als één van de twee stille vennoten. Heeze De Bulders B.V. brengt op afroep van De Bulders Woningbouw C.V. 50% van het commanditair kapitaal in.				
<i>Deelnemende partijen</i>	Gemeente Heeze-Leende				
<i>Bestuurlijk belang</i>	De gemeente Heeze-Leende is enig aandeelhouder.				
<i>Vestigingsplaats</i>	Heeze				
<i>Financieel belang</i>	100%				
<i>Ontwikkelingen</i>	-				
<i>Financiële informatie (bedragen x € 1.000)</i>	<i>Resultaat 2019</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2018</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2019</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2018</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2019</i>
	€ 0	€ 18	€ 18	€ 1.000	€ 1.000

De Bulders Woningbouw B.V.					
<i>Visie/doel</i>	De vennootschap heeft als doel het als beherend venoot deelnemen in en het besturen van De Bulders Woningbouw C.V.				
<i>Taken</i>	Het voorzien in de financieringsbehoefte van De Bulders Woningbouw C.V., het beheren van en beschikken over alle soorten goederen en het stellen van zekerheden. Het sluiten van overeenkomsten en zich voor De Bulders Woningbouw C.V. verbinden.				
<i>Deelnemende partijen</i>	BNG Gebiedsontwikkeling B.V. en Heeze De Bulders B.V.				
<i>Bestuurlijk belang</i>	De regio manager en de wethouder vertegenwoordigen BNG GO respectievelijk de gemeente Heeze-Leende als aandeelhouder in De Bulders Woningbouw B.V.				
<i>Vestigingsplaats</i>	Heeze				
<i>Financieel belang</i>	50% via Heeze De Bulders B.V. Het maatschappelijk kapitaal bedraagt € 90.000. Hiervan is € 18.000 geplaatst. Dit is door de aandeelhouders volgestort (ieder € 9.000).				
<i>Ontwikkelingen</i>	-				
<i>Financiële informatie (bedragen x € 1.000)</i>	<i>Resultaat 2019</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2018</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2019</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2018</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2019</i>
	€ 16 (positief)	€ 100	€ 116	€ 30	€ 44

De Bulders Woningbouw C.V.					
<i>Visie/doel en taken</i>	De Bulders Woningbouw C.V. heeft ten doel de integrale voorbereiding, ontwikkeling en het (doen) realiseren van de aanleg van de Randweg, en de realisatie van woningbouw in drie fasen gelegen in plangebied 'De Bulders'.				
<i>Deelnemende partijen</i>	De Bulders Woningbouw B.V. als enig beherend venoot. BNG Gebiedsontwikkeling B.V. en Heeze De Bulders B.V. als commanditaire vennoten.				
<i>Bestuurlijk belang</i>	De C.V. wordt bestuurd door De Bulders Woningbouw B.V. In de raad van vennoten wordt deelgenomen door de directeur van BNG GO en de burgemeester van de gemeente Heeze-Leende. Elke venoot heeft één stem. Besluiten worden unaniem genomen.				
<i>Vestigingsplaats</i>	Heeze				
<i>Financieel belang</i>	50% via Heeze De Bulders B.V. (49,5% direct en 0,5% via De Bulders Woningbouw B.V.). In De Bulders Woningbouw C.V. wordt deelgenomen door De Bulders Woningbouw B.V. voor € 20.000 en BNG Gebiedsontwikkeling B.V. en Heeze De Bulders B.V., ieder voor € 1.000.000. De commanditaire vennoten maken genoemde bedragen naar behoefte van de C.V. op eerste afroep over. Per 31 december 2017 is door ieder € 1.000.000 overgemaakt.				
<i>Ontwikkelingen</i>	-				
<i>Financiële informatie (bedragen x € 1.000)</i>	<i>Resultaat 2019</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2018</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2019</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2018</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2019</i>
	€ 652 (positief)	€ 2.164	€ 2.816	€ 9.536	€ 11.764

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten					
<i>Visie/doel en taken</i>	BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak. De deelneming kan dan ook als een duurzame belegging worden beschouwd.				
<i>Deelnemende partijen</i>	De publieke sector in Nederland, zoals gemeenten, provincies en de Staat der Nederlanden.				
<i>Bestuurlijk belang</i>	De vertegenwoordiger in de algemene vergadering van aandeelhouders is de wethouder Financiën.				
<i>Vestigingsplaats</i>	Den Haag				
<i>Financieel belang</i>	De gemeente heeft 10.020 aandelen à € 2,50 BNG in haar bezit die voor de verkrijgingsprijs van € 22.734 onder financiële vaste activa staan gewaardeerd. Hiermee bezit de gemeente Heeze-Leende 0,01799% van de stemmen en bedraagt het aandeel in het vermogen en het dividend tevens 0,01799%.				
<i>Financiële informatie</i>	<i>Resultaat 2019</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2018</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2019</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2018</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2019</i>
	N.n.b.	€ 4.991 miljoen	N.n.b.	€ 132.518 miljoen	N.n.b.

Brabant Water N.V.					
<i>Visie/doel en taken</i>	Brabant Water N.V. is het waterleidingbedrijf voor vrijwel geheel Noord-Brabant. De aandelen zijn in handen van de provincie Noord-Brabant en het overgrote deel van de gemeenten in het voorzieningsgebied.				
<i>Deelnemende partijen</i>	De aandelen zijn in handen van de provincie Noord-Brabant en het overgrote deel van de gemeenten in het voorzieningsgebied.				
<i>Bestuurlijk belang</i>	De vertegenwoordiger in de algemene vergadering van aandeelhouders is de wethouder Financiën.				
<i>Vestigingsplaats</i>	's-Hertogenbosch				
<i>Financieel belang</i>	De gemeente heeft in haar bezit 14.074 aandelen tegen de nominale waarde van € 0,10 per aandeel. Dit bezit staat op de balans onder financiële vaste activa opgenomen tegen de verkrijgingsprijs van € 1.407.				
<i>Financiële informatie (bedragen x € 1.000)</i>	<i>Resultaat 2018</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2018</i>	<i>Eigen vermogen per 31-12-2019</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2018</i>	<i>Vreemd vermogen per 31-12-2019</i>
	N.n.b.	N.n.b.	N.n.b.	N.n.b.	N.n.b.

Stichtingen en verenigingen

Stichting Bureau Inkoop & Aanbestedingen Zuidoost Brabant	
<i>Visie/doel en taken</i>	Het streven binnen de inkooptrajecten naar maximale waarde voor de gemeente of publieke organisatie door het toepassen van maatschappelijk verantwoord inkopen binnen de inkooptrajecten. Dit bestaat uit het toepassen van Social return en Duurzaamheidscriteria en de toegang voor (regionaal) MKB tot overheidsopdrachten. Het streven binnen de gemeenten en haar gelieerde organisaties naar efficiency binnen de inkoopprocessen.
<i>Deelnemende partijen</i>	De gemeenten Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Gemert-Bakel, Geldrop-Mierlo, Heeze-Leende, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel-de Mierden, Someren, Son en Breugel, Veldhoven en Waalre.
<i>Bestuurlijk belang</i>	Het algemeen bestuur van de stichting bestaat uit een tweetal leden per deelnemende gemeente. Uit de leden van het algemeen bestuur is een dagelijks bestuur samengesteld. Dit bestaat uit een voorzitter, een secretaris, een penningmeester en twee leden. De stichting kent een algemeen directeur.
<i>Vestigingsplaats</i>	Oirschot
<i>Financieel belang</i>	De entreegelden die als goodwill zijn betaald door gemeenten die later zijn aangesloten, worden tot het eigen vermogen van de stichting gerekend. Deze worden niet eerder dan bij liquidatie van de stichting aan de gemeenten terugbetaald. Het entreegeld voor de gemeente Heeze-Leende bedroeg € 10.833.

Stichting HSLnet	
<i>Visie/doel en taken</i>	Aanleg en in stand houden van een glasvezelnetwerk als nutsvoorziening voor de kernen en het buitengebied van Heeze-Leende.
<i>Deelnemende partijen</i>	Het juridische eigendom van het open glasvezelnetwerk is in handen van de Stichting HSLnet en het economische eigendom is in handen van Coöperatie HSLnet u.a., die is opgericht specifiek voor het beheer en de exploitatie van het netwerk.
<i>Bestuurlijk belang</i>	De gemeente heeft volledige zeggenschap in de Stichting en 1 van de 3 bestuursleden is (statutair) een wethouder van de gemeente Heeze-Leende.
<i>Vestigingsplaats</i>	Heeze-Leende
<i>Financieel belang</i>	In het kader van de financiering van de aanleg van een glasvezelnetwerk is in 2016 een lening van € 5,2 miljoen verstrekt aan de Stichting HSL-net. De lening bedraagt eind 2019 nog € 4.485.000.

Paragraaf grondbeleid

Algemeen

Het gemeentelijk grondbeleid is een instrument om ruimtelijke doelstellingen te bereiken. Die doelstellingen liggen op het terrein van de in programma 2 *Wonen, bedrijven en recreëren* opgenomen onderwerpen huisvesting, ruimtelijke ordening, economische ontwikkeling, infrastructuur, recreatie en natuur.

In deze paragraaf nemen wij u mee in de uitgangspunten met betrekking tot het grondbeleid. We laten zien welke grondexploitaties lopen en geven inzicht in de risico's die we lopen.

Uitgangspunten/parameters voor bouwgrondexploitaties in eigen beheer

Door het tijdig opstellen en actualiseren van de grondexploitaties in eigen beheer worden kosten opbrengsten in relatie met elkaar gebracht en ontstaat inzicht in de mogelijke financiële risico's. De grondexploitaties worden tweemaal per jaar geactualiseerd (ten behoeve van de begroting en ten behoeve van de jaarrekening).

Bij de actualisatie van de grondexploitaties ten behoeve van deze jaarrekening zijn de volgende uitgangspunten/parameters gehanteerd:

Uitgangspunten/parameters	Begroting 2020	Rekening 2019
Parameter rente	1,5% over de boekwaarde per 1 januari	1,5% over de boekwaarde per 1 januari
Parameter kostenstijging	3%	3%
Parameter opbrengstenstijging	0%	0%
Percentage voorbereiding en toezicht/algemene kosten	15%	15%
Looptijd van grondexploitaties	maximaal 10 jaar	maximaal 10 jaar

De parameters zijn dus ongewijzigd ten opzichte van de gehanteerde parameters in de begroting 2020. Er bestond geen aanleiding om deze nu te wijzigen.

De opbrengsten bestaan bij alle grondexploitaties enkel uit de opbrengsten van grondverkoop. De afgelopen jaren is sprake van een landelijke grondwaardestijging voor woningbouw. Deze ontwikkeling heeft aanleiding gegeven om de grondprijzen te actualiseren. Met ingang van 2020 zijn gewijzigde grondprijzen van toepassing. Zie hiervoor hieronder bij Grondprijzen.

Omdat bij de meeste grondexploitaties de opbrengsten (incl. de grondprijzen) echter al vastliggen in overeenkomsten of opties heeft de wijziging van de grondprijzen slechts beperkt effect op de lopende grondexploitaties (0% opbrengstenstijging). Bij de grondverkoop die nog niet vastliggen, is in de actualisatie uitgegaan van de nieuwe grondprijzen per 1 januari 2020.

Bij de kosten voor voorbereiding en toezicht en de algemene kosten gaan we uit van een gemiddeld jaarlijks percentage van 15%.

Grondprijzen

Bij het vaststellen van de begroting 2020 zijn de grondprijzen gewijzigd. De volgende per 1 januari 2020 gewijzigde grondprijzen zijn bij de actualisatie van de grondexploitaties gehanteerd voor nog te realiseren grondverkoop.

Omschrijving	Prijs per m2 in 2020 (exclusief btw)
Eventuele nieuwe projecten/kavels	Taxatieprijs met bandbreedte tussen € 300 tot € 450 per m2
Kavels Steenakker, Leende	€ 328,00
Kavels Domein, Sterksel	€ 300,00
Kavels t.b.v. sociale huurwoningen	€ 275,00
Bedrijfsground	€ 165,00
Bedrijfswoning eerste 500 m2 van de totale kavel	€ 323,00

Bouwgrondexploitaties in eigen beheer

De actualisatie van de grondexploitaties leidt tot de volgende prognose per einde van de exploitaties:

Bedragen x € 1.000

Exploitatie	Boekwaarde per 31 december 2019	Verwacht resultaat	Verwacht resultaat vorige actualisatie (augustus 2019 t.b.v. begroting 2020)	Verskil verwacht resultaat	Jaar van afsluiting
De Poortmannen, Heeze	911	1.077 V	1.138 V	61 N	2025
De Breedvennen, Leende	-169	157 V	142 V	16 V	2022
Domein, Sterksel	868	16 V	20 V	4 V	2023
Centrumplan/Schoolstraat, Leende	6	34 V	43 V	9 N	2021
Gymzaal Marijkeplein, Leende	36	47 N	17 V	64 N	2021

De actualisatie van de exploitaties leidt tot een bijstelling van de verwachte resultaten. De afwijkingen worden hierna kort toegelicht.

De Poortmannen, Heeze

Het afgenomen resultaat heeft vooral te maken met gewijzigde regelgeving (BBV). Hierdoor moet er rente gerekend worden over de tussentijdse winstneming. Dit heeft ondanks de snellere verkoop van de percelen tot gevolg dat de rentekosten hoger zijn.

De Breedvennen, Leende

Door de snellere verkoop zijn de rentekosten lager en de werkelijke kosten van bouw- en woonrijp maken bleken lager te zijn dan geraamd.

Domein, Sterksel

De afwijkingen in deze grondexploitatie zijn minimaal.

Centrumplan/Schoolstraat, Leende

De grond kan pas worden overgedragen zodra de grond bouwrijp is gemaakt. Bij de vorige actualisatie werd er van uitgegaan dat dit nog in 2020 zou kunnen plaatsvinden. Helaas is dit op grond van de laatste plannings niet haalbaar en zal dit waarschijnlijk begin 2021 worden waardoor het resultaat ten gevolge van de hogere rentekosten lager zal zijn.

Gymzaal Marijkeplein, Leende

Ten gevolge van een gewijzigde situatietekening en de keuze voor 6 woningen in plaats van 7, zijn de kosten voor bouw- en woonrijp maken en de opbrengsten van grond lager door een kleiner aantal te verkopen m²'s.

Grondexploitatie op basis van samenwerking

De Bulders Heeze

Deze wijk wordt ontwikkeld in samenwerking met de BNG GO. In deze samenwerking zijn de kwalitatieve en kwantitatieve uitgangspunten, waaronder de wijk ontwikkeld gaat worden, vastgelegd in een contract. Dit contract is medio 2012 door beide partijen ondertekend. Er worden zo'n 350 woningen gerealiseerd.

De gronden van de gemeente en de nog door de gemeente te verwerven gronden worden inclusief vergoeding voor rentebijbeschrijving en bijkomende kosten naar rato van afzet van de gronden (grondverkoop aan ontwikkelaars, bouwers, particulieren) ingebracht in De Bulders Woningbouw CV. De in de grondbank opgenomen gronden zijn in 2019 ingebracht in De Bulders Woningbouw CV. Er dient nog met twee grondeigenaren tot overeenstemming te worden gekomen over het beëindigen van het gebruik van hun verkochte percelen. Deze gronden zullen eveneens worden ingebracht in De Bulders Woningbouw CV.

Het door de gemeente ingebracht kapitaal in de BV/CV bedraagt per 31 december 2019 € 1 miljoen.

Woningbouwprojecten niet in eigen beheer

Naast een actieve grondexploitatie kan de gemeente in voorkomende gevallen kiezen voor een faciliterend grondbeleid, waarbij sprake kan zijn van kostenverhaal. Faciliterend grondbeleid houdt in dat de gemeente het particulieren mogelijk maakt grond te exploiteren. Gemeentelijke kosten verbonden aan het desbetreffende exploitatiegebied kunnen op de particuliere exploitant worden verhaald. De gemeente koopt dus zelf geen grond aan; ze beperkt zich tot de wettelijke publieke taak. Deze taak bestaat vooral uit inspraakprocedures en het vaststellen van het bestemmingsplan.

De gemeente kent nog één woningbouwproject welke niet in eigen beheer wordt ontwikkeld. Dit betreft Kloostervelden in Sterksel. Hierbij is sprake van een langer lopende gebiedsontwikkeling waarbij geldt dat we op basis van de anterieure overeenkomst een afkoopsom voor de totale kosten (exclusief leges) hebben ontvangen.

Overige bouwgronden (normaal vermogensbeheer)

Dit betreft de gronden aan de Halfeindschestraat welke we via een ruil hebben verkregen. Deze gronden worden verkocht in de verkregen staat.

Risico's grondexploitatie

Het is van belang om te bezien met welke risico's we rekening dienen te houden bij het bepalen van het noodzakelijk weerstandsvermogen van de gemeente (zie paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing). De resultaten van de grondexploitaties vormen een onderdeel van het resultaat van de gemeente Heeze-Leende.

Risico's bij grondexploitaties in eigen beheer

De risico's zijn per grondexploitatie bezien. Binnen de grondexploitaties kan sprake zijn van marktontwikkelingen (vertraging van de afzet als gevolg van gewijzigde woon- en werkbehoeften en conjunctuurontwikkelingen) en specifieke projectrisico's (bestemmingsplan, milieu, flora en fauna, archeologie).

De calculaties van de verwachte eindwaarde van de grondexploitaties zijn met enige voorzichtigheid berekend, maar toch blijven risico's altijd bestaan. Voor de grondexploitaties zijn daarom de risico's bezien en vertaald in een worst case scenario waarin rekening is gehouden met het voordoen van deze risico's. Onderstaand overzicht toont aan dat er bij twee grondexploitaties sprake is van een beperkt nadelig resultaat in het worst case scenario. Bij de beoordeling van het weerstandsvermogen zijn deze nadelige resultaten als risico meegenomen (zie paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing).

Bedragen x € 1.000

Exploitatie	Verwacht resultaat	Verwacht resultaat worst case
De Poortmannen, Heeze	1.077 V	1.021 V
De Breedvennen, Leende	157 V	150 V
Domein, Sterksel	16 V	32 N
Centrumplan/Schoolstraat, Leende	34 V	15 V
Gymzaal Marijkeplein, Leende	47 N	56 N

De Breedvennen, Leende

De meeste gronden in de Breedvennen zijn inmiddels uitgegeven. Er resteert nog een klein gedeelte voor een bedrijf met bedrijfswoning. Het is onzeker of de kavel volgens de opgestelde planning verkocht zal worden.

Het bestemmingsplan is inmiddels vastgesteld en onherroepelijk. Er zijn geen verontreinigingen te verwachten, aangezien altijd sprake is geweest van landbouwgrond. Om die reden bestaat ook niet de verwachting dat bedreigde flora- en of fauna voorkomt. Daarmee is er sprake van een klein tot normaal risico.

De Poortmannen, Heeze

Het risico op vertraging in de uitgifte is middelgroot. Buiten 1 kavel in de Breedvennen in Leende, is De Poortmannen de enige locatie met beschikbare bedrijfsgrond. Er is de laatste jaren sprake van een aantrekkende markt. Het bestemmingsplan is op 22 juni 2016 onherroepelijk geworden. Archeologisch vooronderzoek op de aangekochte grond heeft uitgewezen dat nader onderzoek niet is vereist. De praktijk heeft echter geleerd dat er wel rekening moet worden gehouden met tegenvallers in dit gebied waardoor wel sprake is van een risico. Op basis van onderzoek kan worden gesteld dat er geen sprake is van verontreiniging van grond en het eerdere gebruik als landbouwgrond geeft niet de verwachting dat bijzondere en/of bedreigde flora- en fauna voorkomt.

Domein, Sterksel

Hoewel sprake is van een aantrekkende markt voorzien we nog steeds een groot risico op de afzet conform de opgestelde planning. Het bestemmingsplan is onherroepelijk en daarmee is er geen risico. Bodem- en archeologisch onderzoek is uitgevoerd. Er is geen verwachting dat sprake is van bijzondere flora en fauna omdat het huidige gebruik landbouwgrond betreft.

Centrumplan/Schoolstraat, Leende

De nog uit te geven gronden zijn gelegen in het bestemmingsplan Centrumplan Leende. Het bestemmingsplan voor dit gedeelte is inmiddels onherroepelijk waardoor er sprake is van een klein risico. Er hebben op een groot gedeelte van het terrein al afgravingen plaatsgevonden onder archeologisch begeleiding. Het is echter nog steeds mogelijk dat er archeologische vondsten gedaan worden. Het risico is klein tot middelgroot. Er heeft een verkennend bodemonderzoek plaatsgevonden. Hieruit blijkt dat er ter plaatse geen verontreinigingen en geen asbest zijn aangetroffen. Ook heeft er een onderzoek plaatsgevonden naar flora en fauna in dit gebied. De mogelijkheid bestaat dat er door uitvoering van dit plan, verzoeken tot planschade worden ingediend. Het risico daarop is groot. Vanwege dit grote risico is er in het base case scenario al rekening mee gehouden.

Gymzaal Marijkeplein, Leende

De nog uit te geven grond is gelegen in het bestemmingsplan Kom Leende. Deze grond heeft nu nog een maatschappelijke bestemming en moet dus nog worden gewijzigd naar een woonbestemming en daarmee is er dus sprake van een groot risico. Er heeft nog geen archeologisch onderzoek plaatsgevonden waardoor er sprake is van een middelgroot risico. Bij sloop van de gymzaal bestaat tevens de mogelijkheid dat er asbestsanering moet plaatsvinden. Gelet hierop is er in het base case scenario al rekening gehouden met een bedrag voor asbestsanering. Ook bestaat het risico dat er verzoeken tot planschade worden ingediend. Ook hiermee is in het base case scenario al rekening mee gehouden.

Het is nu ook een bebouwd stuk grond. In redelijkheid is daarom niet te verwachten dat er bijzondere en bedreigde flora en/of fauna voorkomt.

Risico's bij grondexploitaties op basis van samenwerking

De Bulders

De Bulders BV/CV is als aparte entiteit verantwoordelijk voor haar eigen risico's. Daarom heeft zij binnen haar eigen grondexploitatie een risicobuffer opgenomen.

Met de levering van de gronden van de gemeente aan de Bulders is een ander risico voor de gemeente ontstaan. De Bulders heeft vreemd vermogen aan moeten trekken voor het kunnen aankopen van de gronden en het starten met bouwrijp maken van de gronden. De gemeente staat 100% garant voor deze lening. Dit risico is benoemd en verwerkt in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Overige bouwgronden (materieel vast actief)

Dit betreft de gronden aan de Halfeindschestraat in Leende welke we via een ruil hebben verkregen. Het afzetrisico voor de 3 resterende bouwkvelds ligt bij de gemeente. Gezien de te verwachten opbrengsten en het feit dat er nog nauwelijks kosten (slechts kosten van verkoop) zijn omdat het gebied al bouw- en woonrijp is, is het risico minimaal.

Reserve bovenwijkse voorzieningen

De stand van de reserve bovenwijkse voorzieningen bedraagt per 31 december 2019 € 929.000. Met het vaststellen van de begroting 2020 is door de gemeenteraad besloten de reserve bovenwijkse voorzieningen in 2020 in te zetten ter dekking van de kapitaallasten van de (reeds geplande) investeringen in flankerende maatregelen voor de Muggenberg.

Winstneming

De gemeente Heeze-Leende heeft in het verleden geen tussentijdse winsten genomen. Winsten werden pas genomen nadat een grondexploitatie volledig was afgewikkeld.

Inmiddels zijn de richtlijnen met betrekking tot tussentijdse winstneming bij grondexploitaties aangescherpt en is tussentijdse winstneming het uitgangspunt. Het verantwoorden van tussentijdse winst is geen keuze maar een verplichting die voortvloeit uit het realisatiebeginsel. De wijze waarop rekening moet worden gehouden met tussentijdse winstneming bij positieve grondexploitaties is in maart 2018 door de commissie BBV nader uitgelegd.

Bij het bepalen van de tussentijdse winst is het uiteraard noodzakelijk de nodige voorzichtigheid te betrachten. In de nadere uitleg door de commissie BBV is de wijze waarop de tussentijds te nemen winst moet worden berekend, vastgelegd. Voor het bepalen van de tussentijdse winst is aansluiting gezocht bij een algemeen aanvaardbare methodiek (percentage of completion), waarbij rekening is gehouden met de bijzondere kenmerken van gemeentelijke grondexploitaties. De doelstelling van het gemeentelijk grondbeleid is immers niet primair gericht op het behalen van financieel rendement, maar op het bereiken van het gewenste voorzieningenniveau voor inwoners en bedrijven. De percentage of completion (Poc) methode houdt rekening met de fase waarin de grondexploitatie, zowel wat betreft de opbrengsten als de kosten, verkeert. Daarnaast is deze methode eenvoudig toepasbaar en kan eenduidig worden gehanteerd voor alle positieve grondexploitaties die door de gemeente worden uitgevoerd.

Bij toepassing van de Poc-methode wordt voor wat betreft de berekeningsmethodiek en de planinhoudelijke uitgangspunten niet afgeweken van de grondexploitatie of herziening zoals deze tot en met het verslagjaar door het college en/of de raad zijn vastgesteld. De tussentijdse winst wordt berekend naar de mate waarin kosten en opbrengsten zijn gerealiseerd per individuele grondexploitatie. Indien nog geen gronden zijn verkocht is er dus nog geen sprake van gerealiseerde winst. Maatgevend is de realisatie tot en met het lopende jaar ten opzichte van het totaal van de kosten en opbrengsten van de grondexploitatie. Bij de berekening van de tussentijdse winst volgens Poc-methode worden de volgende formules gehanteerd:

$\% \text{ kostenrealisatie} \times \% \text{ opbrengstrealisatie} = \% \text{ Poc}$
$\% \text{ Poc} \times \text{verwachte winst} = \text{tussentijdse winstneming}$

Op de verwachte winst worden de project specifieke risico's becijferd en in mindering gebracht. Bij de gemeente Heeze-Leende hanteren we daarom bij de berekening van de tussentijdse winstneming het verwachte resultaat volgens het worst case scenario.

Vanwege de eenduidigheid en eenvoud worden geen uitzonderingen gemaakt voor het toepassen van de Poc-methode. Dit betekent dat de Poc-methode moet worden gehanteerd voor het bepalen van de tussentijdse winstneming.

Toepassing van de Poc-methode op onze grondexploitaties leidt tot de volgende berekening van de in deze jaarrekening verwerkte tussentijdse winstneming:

Bedragen x € 1.000

Exploitatie	% kostenrealisatie	% opbrengstenrealisatie	% Poc (A)	Verwacht resultaat worst case (B)	Tussentijdse winstneming 2019 (= A x B)
De Poortmannen, Heeze	93,3%	76,1%	70,9%	1.021 V	725
De Breedvennen, Leende	94,5%	94,6%	89,4%	150 V	134
Centrumplan/Schoolstraat, Leende	0,9%	0,0%	0,0%	15 V	0
Domein, Sterksel	-	-	-	32 N	n.v.t. verlies
Gymzaal Marijkeplein, Leende	-	-	-	51 N	n.v.t. verlies
Totaal					859

De tussentijdse winstneming in 2019 leidt tot een resultaat van € 51.000 (in 2018 tussentijdse winstneming van € 808.000). Het tussentijds winstnemen leidt tot een toename van het resultaat vóór bestemming maar betekent ook dat het risico met betrekking tot de grondexploitaties toeneemt. Immers worden winsten al genomen voordat het project helemaal is afgerond en de werkelijke winst definitief is. Om deze risico's te beperken, heeft uw raad bij het vaststellen van de begroting 2019 besloten om de tussentijdse winstneming te storten in een nieuw te vormen reserve grondexploitaties. De toename van de risico's als gevolg van tussentijdse winstneming worden dan gedekt door deze reserve en het resultaat na bestemming wordt niet beïnvloed door de tussentijdse winstnemingen.

Bij de grondexploitatie gymzaal Marijkeplein wordt op basis van de actuele doorrekening van deze grondexploitatie (base case) een tekort verwacht van € 47.049. Conform de verslaggevingsrichtlijnen is hiervoor in 2019 een verliesvoorziening gevormd.

Jaarrekening

Overzicht van baten en lasten

Bedragen x € 1.000

Programma		Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2019 na wijzigingen	Rekening 2019	Vershil begroting na wijzigingen - rekening
Lasten						
1	Dienstverlening en bestuur	8.569	10.813	11.055	10.946	111
2	Wonen, bedrijven en recreëren	21.932	9.963	10.471	16.361	-5.890
3	Samen leven en participeren	15.604	14.681	14.995	14.695	300
Totaal lasten		46.105	35.458	36.521	42.002	-5.481
Baten						
1	Dienstverlening en bestuur	22.751	25.281	25.554	26.269	-716
2	Wonen, bedrijven en recreëren	19.137	7.249	7.276	13.195	-5.919
3	Samen leven en participeren	2.690	2.819	2.806	2.649	157
Totaal baten		44.577	35.348	35.636	42.113	-6.477
Saldo van baten en lasten		1.528	109	885	-111	996
Toevoegingen aan reserves						
1	Dienstverlening en bestuur	428	129	65	138	-73
2	Wonen, bedrijven en recreëren	1.454	-	-	51	-51
3	Samen leven en participeren	7	7	277	324	-47
Totaal toevoegingen aan reserves		1.889	136	342	513	-170
Onttrekkingen aan reserves						
1	Dienstverlening en bestuur	-1.525	-56	-318	-266	-52
2	Wonen, bedrijven en recreëren	-933	-176	-333	-183	-150
3	Samen leven en participeren	-1.072	-54	-340	-202	-138
Totaal onttrekkingen aan reserves		-3.531	-286	-992	-651	-340
Saldo mutatie reserves		-1.642	-149	-649	-138	-511
Saldo na bestemming (resultaat)						
		-114	-40	235	-250	485

Toelichting op het overzicht van baten en lasten

Analyse van de afwijkingen per programma

In de volgende analyse op programmaniveau worden de afwijkingen ten opzichte van de begroting toegelicht.

Programma 1: Dienstverlening en bestuur

Bedragen x € 1.000

Thema		Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2019 na wijzigingen	Rekening 2019	Verschil begroting na wijzigingen - rekening
1.1	Bestuur	1.046	1.101	1.213	1.831	-617
1.2	Samenwerking	196	193	193	187	6
1.3	Openbare orde en veiligheid	1.150	1.139	1.150	1.130	20
1.4	Burgerzaken	529	565	561	462	99
1.5	Algemene dekkingsmiddelen	127	1.940	2.077	1.779	298
1.6	Overhead	5.524	5.845	5.830	5.597	234
1.7	Overige baten en lasten	-1	30	30	-40	70
1.8	Vennootschapsbelasting	-	-	-	-1	1
Totaal lasten		8.569	10.813	11.055	10.946	110
1.1	Bestuur	-	-	-	409	409
1.2	Samenwerking	-	-	-	-	-
1.3	Openbare orde en veiligheid	58	43	43	52	9
1.4	Burgerzaken	345	208	208	225	16
1.5	Algemene dekkingsmiddelen	22.327	24.852	25.125	25.543	418
1.6	Overhead	20	178	178	41	-137
1.7	Overige baten en lasten	0	-	-	-	-
Totaal baten		22.751	25.281	25.554	26.269	715
Saldo baten en lasten programma 1		- 14.182	- 14.468	-14.499	-15.324	825
Toevoegingen aan reserves		428	129	65	138	-73
Onttrekkingen aan reserves		-1.525	- 56	-318	-266	-52
Saldo mutatie reserves		- 1.098	73	-253	-128	124
Saldo na bestemming programma 1		- 15.280	- 14.395	-14.751	-15.452	701

Bedragen x € 1.000

Thema/omschrijving	S/I *	Afwijking lasten	Afwijking baten	Afwijking reserves	Saldo afwijkingen
1.1 Bestuur					
<i>Vergoeding raadsleden</i>					
De nieuwe rechtspositieregelingen voor raads- en commissieleden die eind 2019 zijn vastgesteld leiden tot hogere lasten. Het merendeel van die hogere lasten is veroorzaakt door het met terugwerkende kracht vanaf 28 maart 2018 uitbetalen van een vergoeding voor het treffen van een voorziening ten behoeve van arbeidsongeschiktheid, ouderdom en overlijden.					
	S	- 21	-	-	- 21
	I	- 12	-	-	- 12

Thema/omschrijving	S/I *	Afwijking lasten	Afwijking baten	Afwijking reserves	Saldo afwijkingen
<i>Dotatie pensioenvoorziening (voormalig) wethouders</i> De daling van de bij de berekening van de pensioenvoorziening toe te passen rekenrente (van 1,577% naar 0,290%) leidt tot een forse toename van de dotatie aan de voorziening. De toe te passen rekenrente is gebaseerd op het advies van het Verbond van Verzekeraars, de Pensioenfederatie en De Nederlandsche Bank en is eind oktober 2019 bekend gemaakt.	I	- 298	-	-	- 298
Waardeoverdracht van opgebouwd pensioen bij een pensioenverzekeraar leidt tot een hogere bate en een even zo grote hogere last in verband met de storting in de voorziening.	I	- 383	383	-	-
<i>Salarissen B&W</i> In de begroting 2019 is per abuis de reservering voor vakantiegeld- en eindejaarsuitkering dubbel meegenomen. In de begroting 2020 is dit reeds gecorrigeerd.	I	40	-	-	40
<i>Rekenkamercommissie</i> Pas in december 2019 zijn besluiten genomen over de bezetting van de gezamenlijke rekenkamercommissie voor de A2-gemeenten. Daarom bleven de uitgaven in 2019 beperkt tot de kosten van de werving van kandidaten voor de commissie.	I	20	-	-	20
<i>Kosten vervanging griffier</i> Het in de Bestuursrapportage 2019 gevormde budget voor de inhuur van vervanging van de griffier was in 2019 niet nodig omdat de vervangend griffier door de gemeente Cranendonck om niet ter beschikking is gesteld.	I	32	-	-	32
<i>Doorbelasting detachering</i> In de begroting 2019 was geen rekening gehouden met de detachering van een medewerker aan de GRSA2.	I	- 26	26	-	-
<i>Burgerbudget</i> Het in de begroting 2019 gevormde budget ten behoeve van de bekostiging van burgerinitiatieven is in 2019 niet gebruikt. De burgerinitiatieven hebben in 2019 niet geleid tot hogere lasten.	I	25	-	-	25
Overige verschillen	I	5	-	-	5
Totaal afwijkingen thema 1.1 Bestuur		- 617	409	-	- 208
1.2 Samenwerking					
Overige verschillen	I	6	-	-	6
Totaal afwijkingen thema 1.2 Samenwerking		6	-	-	6
1.3 Openbare orde en veiligheid					
<i>Huur brandweerkazerne</i> De werkelijke huurverhoging voor de brandweerkazerne was hoger dan de indexering waar in de begroting rekening mee is gehouden.	S	-	12	-	12
<i>Bijdrage GR Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost</i> Een voordelige afrekening over 2018 leidt tot een voordeel in 2019.	I	14	-	-	14
Overige verschillen	I	6	- 3	-	3
Totaal afwijkingen thema 1.3 Openbare orde en veiligheid		20	9	-	29
1.4 Burgerzaken					
<i>Harmonisatie burgerzaken</i> De gunning van een burgerzakensysteem heeft pas begin januari 2020 plaatsgevonden.	I	100	-	-	100
<i>Huwelijken</i> Het aantal huwelijksvoltrekkingen is lager als gevolg het wegvallen van een aantrekkelijke trouwlocatie.	I	7	- 11	-	- 4
<i>Rijbewijzen en reisdocumenten</i> De verwachte daling van het aantal rijbewijzen en reisdocumenten heeft zich in 2019 niet voorgedaan. Hierdoor was ook sprake van hogere rijksleges.	I	- 5	15	-	10
Overige verschillen		- 3	13	-	10
Totaal afwijkingen thema 1.4 Burgerzaken		99	17	-	116
1.5 Algemene dekkingsmiddelen					

Thema/omschrijving	S/I *	Afwijking lasten	Afwijking baten	Afwijking reserves	Saldo afwijkingen
<i>Stimulering aanleg glasvezel buitengebied</i> Ter stimulering van de aanleg van glasvezel in het buitengebied is in totaal € 250.000 beschikbaar gesteld. In 2018 is een deel van dit budget in de vorm van een subsidie verstrekt aan HSLnet. In 2019 is slechts een klein deel van het nog resterende bedrag beschikbaar gesteld.	I	127	-	-	127
<i>Premie garantstelling</i> De van De Bulders Woningbouw CV ontvangen premie garantstelling was niet geraamd. De premie is gestort in de reserve garantstelling De Bulders.	I	-	48	- 48	-
<i>Kapitaallasten</i> In de begroting 2019 was bij de bepaling van de kapitaallasten geen rekening gehouden met de rentebaten voortkomende uit de aan de woningcorporatie verstrekte geldleningen.	S	-	80	-	80
De werkelijke boekwaarde van de activa per begin boekjaar was lager dan geraamd waardoor er intern minder rente is doorberekend.	I	159	- 159	-	-
<i>Dividend BNG</i> De dividenuitkering van de BNG over 2018 was hoger dan geraamd.	I	-	19	-	19
<i>Algemene uitkering gemeentefonds</i> De in 2019 ontvangen algemene uitkering is hoger dan geraamd hetgeen met name veroorzaakt wordt door de in de decembercirculaire 2019 door het rijk beschikbaar gestelde klimaatmiddelen.	I	-	421	-	421
Overige verschillen	I	12	9	-	21
Totaal afwijkingen thema 1.5 Algemene dekkingsmiddelen		298	418	- 48	668
1.6 Overhead					
<i>Doorberekening personeelskosten</i> Er zijn in 2019 door het eigen personeel minder uren besteed aan De Bulders Woningbouw C.V.	I	-	- 18	-	- 18
<i>Overhead grondexploitaties</i> De aan de grondexploitaties toegerekend overhead dient volgens de verslaggevingsrichtlijnen te worden verantwoord als negatieve last onder het thema Overhead. Zie tevens de toelichting op de grondexploitaties bij programma 2 Wonen, bedrijven en recreëren.	I	223	-	-	223
<i>Doorberekening personeelskosten (€ 130.000)</i> De doorberekening van werkzaamheden van eigen personeel voor De Bulders Woningbouw C.V. is verrekend met de toerekening van de betreffende uren aan de grondbank De Bulders. De aan De Bulders Woningbouw C.V. gefactureerde inzet van eigen personeel is wel gerealiseerd, maar daardoor niet meer zichtbaar in de exploitatie.	I	-	- 130	-	- 130
<i>Arbeidsongeschiktheidsverzekering</i> De gemeente heeft met ingang van 2018 een arbeidsongeschiktheidsverzekering afgesloten. Daarmee wordt het risico van kosten van gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid van (ex-)werknemers beperkt. In de begroting was met deze post nog geen rekening gehouden.	S	- 25	-	-	- 25
<i>Gemeentehuis</i> De uitgaven voor het gemeentehuis in Heeze vielen in 2019 lager uit dan begroot hetgeen veroorzaakt werd door minder dagelijks onderhoud en lagere investeringen.	I	46	-	-	46
<i>Automatisering</i> Lagere lasten die vooral worden veroorzaakt doordat een groot deel van de projecten inzake Ensia, AVG en de digitale agenda later zijn gestart omdat de voorbereiding van de projecten meer tijd kostte dan was verwacht.	I	118	-	-	118
<i>Bedrijfsvoering GRSA2</i> De afrekening van frictiekosten en het aandeel van de gemeente Heeze-Leende in de kosten van de harmonisatie en standaardisatie (onder meer de harmonisatie van het financiële beleid) leiden tot hogere lasten.	I	- 75	-	-	- 75
<i>Vennootschapsbelasting</i> Het opstellen van de aangifte vennootschapsbelasting van de gemeente over de jaren 2016 tot en met 2018 heeft geleid tot hogere lasten.	I	- 13	-	-	- 13

Thema/omschrijving	S/I *	Afwijking lasten	Afwijking baten	Afwijking reserves	Saldo afwijkingen
<i>Reserve kwaliteitsimpuls personeel</i> De reserve kwaliteitsimpuls personeel is, naast de inzet ten behoeve van de organisatieontwikkeling (Operatie Nieuwe Jas), conform de uitgangspunten bij de vorming van de reserve ook ingezet als dekkingsmiddel voor de lasten van werkloosheidsuitkeringen die via het UWV worden betaald. Zowel de lasten voortkomende uit de uitkeringen (verwerkt onder de personeelslasten) als de dekking uit de reserve waren vanwege het onvoorspelbare karakter niet begroot.	I	- 49	-	49	-
De lasten voor projectleiding vielen in 2019 lager uit dan begroot en daarnaast werden er subsidies ontvangen die niet waren geraamd. Hierdoor is minder onttrokken aan de reserve dan was begroot.	I	31	16	- 47	-
<i>Grootschalige Basis Kaart Nederland</i> Het budget voor het actueel houden van het beeldmateriaal zijn verantwoord onder programma 2 Wonen, bedrijven en recreëren. De lasten zijn onder de overhead geboekt.	I	-13	-	-	- 13
Overige verschillen	I	- 9	- 5	-	- 14
Totaal afwijkingen thema 1.6 Overhead		234	- 137	2	99
1.7 Overige baten en lasten					
<i>Post onvoorzien</i> De post onvoorzien is in 2019 niet ingezet.	I	30	-	-	30
<i>Voorziening dubieuze debiteuren</i> De verbetering van het debiteurenbeheer is in 2019 verder uitgebreid. Hierdoor en als gevolg van de invoering van een A2-brede uniforme berekening van de voorziening kon de voorziening voor dubieuze debiteuren worden verlaagd.	I	40	-	-	40
<i>Algemene reserve</i> De budgetten die naar aanleiding van de budgetoverhevelingen bij de jaarrekening 2018 zijn gevormd, zijn in 2019 niet volledig ingezet. Uitsluitend de daadwerkelijk ingezette middelen zijn onttrokken aan de algemene reserve.	I	-	-	- 44	-44
Van de ten laste van de algemene reserve beschikbaar gestelde middelen voor het opstellen van een startnotitie energiestrategie is niet alles in 2019 ingezet.	I	-	-	- 13	- 13
<i>Reserve onderhoud sportvelden</i> De voor 2019 geraamde onttrekking aan de reserve onderhoud sportvelden ten behoeve van sportzaken Lambrek e.d. was als gevolg het niet inzetten van de hieruit gevormde budgetten niet nodig.	I	-	-	- 16	- 16
Overige verschillen	I	-	-	- 7	- 7
Totaal afwijkingen thema 1.7 Overige baten en lasten		70	-	- 80	- 10
1.8 Vennootschapsbelasting					
Overige verschillen	I	1	-	-	1
Totaal afwijkingen thema 1.8 Vennootschapsbelasting		1	-	-	1
Totaal structurele afwijkingen	S	- 47	92	-	45
Totaal incidentele afwijkingen	I	157	624	- 125	656
Totaal afwijkingen programma 1		110	716	- 125	701

* S: Structureel, I: Incidenteel

De als structureel gemarkeerde afwijkingen zijn reeds verwerkt in de begroting 2020 of worden verwerkt in de begroting 2021.

Programma 2: Wonen, bedrijven en recreëren

Bedragen x € 1.000

Thema		Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2019 na wijzigingen	Rekening 2019	Vershil begroting na wijzigingen - rekening
2.1	Wonen en bouwen	13.941	2.016	2.209	5.362	-3.153
2.2	Openbare ruimte	1.937	2.217	2.227	2.211	16
2.3	Ruimtelijke ordening	290	341	399	416	-17
2.4	Milieu	368	222	272	3.534	-3.262
2.5	Afval	1.247	1.342	1.386	1.373	12
2.6	Water	1.474	1.363	1.363	1.318	45
2.7	Economische zaken	1.527	1.362	1.372	842	530
2.8	Recreatie en toerisme	1.148	1.101	1.244	1.305	-61
Totaal lasten		21.932	9.963	10.471	16.361	-5.890
2.1	Wonen en bouwen	12.913	2.048	1.953	4.983	3.031
2.2	Openbare ruimte	276	40	173	267	94
2.3	Ruimtelijke ordening	61	39	39	73	34
2.4	Milieu	141	5	5	3.281	3.276
2.5	Afval	1.150	1.695	1.695	1.540	-155
2.6	Water	1.969	1.959	1.959	2.033	74
2.7	Economische zaken	2.305	1.234	1.234	663	-571
2.8	Recreatie en toerisme	322	228	218	355	137
Totaal baten		19.137	7.249	7.276	13.195	5.919
Saldo baten en lasten programma 2		2.795	2.715	3.194	3.166	29
Toevoegingen aan reserves		1.454	0	0	51	-51
Onttrekkingen aan reserves		-933	-176	-333	-183	-150
Saldo mutatie reserves		521	-176	-333	-132	-202
Saldo na bestemming programma 2		3.316	2.539	2.861	3.034	-173

Bedragen x € 1.000

Thema/omschrijving	S/l *	Afwijking	Afwijking	Afwijking	Saldo afwijkingen
		lasten	baten	reserves	
2.1 Wonen en bouwen					
<i>Grondexploitaties (afwikkeling onderhanden werk en overhead)</i>					
De baten en lasten met betrekking tot de grondexploitaties, die jaarlijks fluctueren, worden jaarlijks afgewikkeld ten laste resp. ten gunste van de balans (verwerkt als onderhanden werk). Dit geldt ook voor de aan de grondexploitaties toegerekende overhead. Die toerekening (over 2019 € 204.792) moet echter op basis van de verslaggevingsrichtlijnen (BBV) als negatieve last op het thema Overhead (programma 1. Dienstverlening en bestuur) worden verwerkt. Hierdoor ontstaat op de post grondexploitaties administratief een negatief resultaat. Een nadere toelichting op de grondexploitaties is opgenomen in de paragraaf Grondbeleid.					
	I	-3.062	2.857	0	-205
<i>Grondexploitaties (tussentijdse winstneming)</i>					
Op basis van de verslaggevingsrichtlijnen moet bij de grondexploitatie De Breedvennen worden overgegaan tot tussentijdse winstneming. Omdat de winst nog niet definitief is, wordt deze tussentijdse winstneming gestort in een reserve. In de paragraaf Grondbeleid is dit nader toegelicht.					
	I		65	-65	

Thema/omschrijving	S/I *	Afwijking	Afwijking	Afwijking	Saldo afwijkingen
		lasten	baten	reserves	
<i>Grondexploitaties (verliesvoorziening)</i> Bij de grondexploitatie gymzaal Marijkeplein wordt op basis van de actuele doorrekening van deze grondexploitatie een tekort verwacht van € 47.049. Conform de verslaggevingsrichtlijnen is hiervoor in 2019 een verliesvoorziening gevormd. Een nadere toelichting op de grondexploitaties is opgenomen in de paragraaf Grondbeleid.	I	-47	0	0	-47
<i>Sloop van panden</i> De panden gelegen aan de Nieuwendijk 9 en Ginderover 58 zijn in 2018 gesloopt en daarom afgewaardeerd. In de begroting was echter nog rekening gehouden met de kapitaallasten (rente en afschrijving). Dat betekent ook dat de geraamde onttrekkingen aan de reserves die ter dekking van deze lasten waren gevormd niet nodig zijn.	I	38	0	-28	10
<i>Personele lasten bouw, woning en welstandtoezicht</i> Om de continuïteit in het bouwtoezicht te blijven garanderen is gedurende het 1e halfjaar (niet begroot) personeel ingehuurd (door diverse personele mutaties).	I	-49	-	-	-49
<i>Digitaliseren milieuvergunningen</i> Om papierloos werken te bevorderen is besloten om alle bouwvergunning-dossiers te digitaliseren. In 2019 is het eerste gedeelte van de aanwezige papieren bouwdoosiers gescand; In 2020 gaat dit proces verder en is de planning om het grootste gedeelte van de dossiers te hebben gedigitaliseerd.	I	41	-	-	41
<i>Bouw-, woning- en welstandtoezicht (ODZOB)</i> Er zijn veel meer meldingen en (agrarische) vergunningsaanvragen ingediend dan vooraf ingeschat. Ook door de toegenomen bouwvoorvragen zijn de kosten voor welstand toegenomen. Het aantal sloopmeldingen met asbest is ook hoger dan werd verwacht. In de bestuursrapportage 2019 was een stijging van deze uitgaven voorzien, maar de werkelijke stijging is hoger dan destijds werd ingeschat.	S	-62	-	-	-62
<i>Bouwleges</i> Door de toename van het aantal bouwactiviteiten zijn meer vergunningen verleend. In het laatste kwartaal van 2019 is een aanvraag voor een groot project ontvangen en is ook het aantal aanvragen voor kleinere projecten toegenomen. De in de bestuursrapportage 2019 verwachte daling van de bouwleges valt hierdoor lager uit dan verwacht.	I	-	95	-	95
<i>Overige verschillen</i>	I	-12	13		1
Totaal afwijkingen thema 2.1 Wonen en bouwen		-3.153	3.031	-93	-215
2.2 Openbare ruimte					
<i>Samen mee naar de A2</i> De in 2019 verrichte uitgaven ten behoeve van het project 'Samen mee naar de A2' waren niet geraamd. Dekking van deze uitgaven vindt plaats uit de hiervoor ontvangen provinciale subsidie.	I	-66	66	0	0
<i>Onderzoek verkeerssituatie De Poortmannen/Somerensweg</i> Het in 2019 geplande onderzoek is in 2019 niet uitgevoerd.	I	50	0	0	50
<i>Verkeersonderzoeken</i> Het onderzoek naar de 'bypass' Ginderover is in verband met ontwikkelingen rondom het Kempenhaeghe-terrein niet uitgevoerd en wordt doorgeschoven.	I	28	0	-28	0
<i>Gladheidsbestrijding</i> Begin 2019 was het kwakkelend winterweer met sneeuwval. Hierdoor is het bestrijden van de gladheid intensiever geweest dan verwacht.	I	-18	0	0	-18
<i>Onkruidbestrijding</i> Mede als gevolg van de warme weersomstandigheden was in 2019 minder sprake van incidentele opdrachten.	I	11	0	0	11
<i>Recognities</i> Dit betreft hogere recognities door meer gebruiksovereenkomsten in het kader van het zogenaamde 'Reststroken project'.	I	0	14	-	14
<i>Verkeersplannen en verkeersveiligheid</i> De in 2019 ontvangen subsidie voor het uitvoeren van mensgerichte maatregelen was niet geraamd.	I	-7	17	-	10

Thema/omschrijving	S/I *	Afwijking	Afwijking	Afwijking	Saldo afwijkingen
		lasten	baten	reserves	
<i>Overige verschillen</i>	I	18	-3	-2	13
Totaal afwijkingen thema 2.2 Openbare ruimte		16	94	-30	80
2.3 Ruimtelijke ordening					
<i>Leges bestemmingsplannen</i> Er zijn meer procedures met daarbij behorende leges geweest dan verwacht.	I	-4	26	-	22
<i>Proceskosten</i> De proceskosten zijn hoger dan begroot.	I	-13	0	0	-13
<i>Overige verschillen</i>	I	0	8	3	11
Totaal afwijkingen thema 2.3 Ruimtelijke ordening		-17	34	3	20
2.4 Milieu					
<i>Energiestrategie</i> Voor het opstellen van een startnotitie energiestrategie is in 2019 vanuit de algemene reserve € 40.000 beschikbaar gesteld. De werkzaamheden zijn in 2019 nog niet afgerond en lopen door naar 2020.	I	13	-	-	13
<i>Projecten geluidssanering</i> In 2019 zijn de projecten inzake de geluidssaneringen langs het spoor en de Dorpsstraat in Leende (financieel) afgewikkeld. De voorbereiding van de geluidssanering Oostrikkerstraat/Langstraat is in 2019 gestart. De uitgaven worden gedekt uit de voor deze activiteiten ontvangen provinciale subsidies.	I	-3.257	3.257	-	0
<i>Subsidie Provincie</i> Dit betreft een niet begrote subsidie voor biodiversiteit.	I	-	16	-	16
<i>Overige verschillen</i>	I	-18	3	9	-6
Totaal afwijkingen thema 2.4 Milieu		-3.262	3.276	9	23
2.5 Afval					
<i>Inzamelkosten</i> Er is in 2019 meer GFT-afval en plastic (PMD) ingezameld. Daarnaast zijn de lasten van het containermanagement hoger dan geraamd doordat er meer nieuwe kliko's geplaatst zijn er meer kliko's vervangen moesten worden.	S	-21	0	0	-21
<i>Verwerkkosten</i> De toename van de inzameling van afval leidt ook tot hogere verwerkingskosten.	S	-10	0	0	-10
<i>Facilitaire dienstverlening afval</i> In 2019 is de eindafrekening van de milieustraten in Geldrop en Valkenswaard over 2018 ontvangen. Die eindafrekening was hoger dan eind 2018 was voorzien.	I	-27	0	0	-27
<i>Verkoop afval</i> De opbrengsten voortkomende uit de verkoop van ingezameld afval (papier, glas en plastic) zijn lager dan begroot wat vooral te maken heeft met de dalende prijzen. Verder heeft eind 2019 een verrekening met NedVang over de jaren 2015 en 2016 plaatsgevonden (€ 68.000).	I	64	-155	0	-91
<i>Overige verschillen</i>	I	6	0	0	6
Totaal afwijkingen thema 2.5 Afval		12	-155	0	-143
2.6 Water					
<i>Kalisto onderhoud</i> In de begroting is rekening gehouden met de onderhoudskosten van tranche 1 en 2. Alleen tranche 1 is operationeel, waardoor de kosten voor 2019 lager uitvallen.	I	36	0	0	36
<i>Klimaatstresstest</i> Dit betreft een eenmalige subsidie welke we van de provincie hebben ontvangen voor het uitvoeren van de klimaatstresstest. Het uitvoeren van een klimaatstresstest is verplicht volgens het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie voor gemeenten, waterschappen, provincies en het Rijk.	I	-20	20	0	0

Thema/omschrijving	S/I *	Afwijking	Afwijking	Afwijking	Saldo afwijkingen
		lasten	baten	reserves	
<i>Rioolrechten</i> Een hogere dan verwachte toename van het aantal aansluitingen leidt tot hogere inkomsten uit riolheffing.	S	0	42	0	42
<i>Overige verschillen</i>	I	29	12	0	41
Totaal afwijkingen thema 2.6 Water		45	74	0	119
2.7 Economische zaken					
<i>Grondexploitatie De Poortmannen</i> De baten en lasten met betrekking tot de grondexploitaties, die jaarlijks fluctueren, worden jaarlijks afgewikkeld ten laste resp. ten gunste van de balans (verwerkt als onderhanden werk). Dit geldt ook voor de aan de grondexploitaties toegerekende overhead. Die toerekening (over 2019 € 18.053) moet echter op basis van de verslaggevingsrichtlijnen (BBV) als negatieve last op het thema Overhead (programma 1. Dienstverlening en bestuur) worden verwerkt. Hierdoor ontstaat op de post grondexploitaties administratief een negatief resultaat. Een nadere toelichting op de grondexploitaties is opgenomen in de paragraaf Grondbeleid.	I	566	-584	0	-18
<i>Grondexploitaties (tussentijdse winstneming)</i> Op basis van de verslaggevingsrichtlijnen moet bij de grondexploitatie De Poortmannen worden overgegaan tot tussentijdse winstneming. Omdat de winst nog niet definitief is, wordt deze tussentijdse winstneming gestort in een reserve. In de paragraaf Grondbeleid is dit nader toegelicht.	I	0	-14	14	0
<i>Reserve HSL net</i> Zoals bij programma 1 onder thema 1.5 Algemene dekkingsmiddelen is toegelicht, zijn de in 2019 voor de stimulering van de aanleg van glasvezel in het buitengebied beschikbare middelen niet volledig ingezet. Dit betekent ook dat er minder aan de reserve wordt onttrokken.	I	0	0	-127	-127
<i>Aanwending reserve goede doelen</i> Ten laste van de reserve goede doelen is in 2019 € 25.588 aan goede doelen beschikbaar gesteld. Die lasten zijn verantwoord onder thema 2.8 Recreatie en toerisme.	I	0	0	26	26
<i>Verkoop reststroken</i> De inzet op verkoop van reststroken leidt tot een toename van het aantal verkochte reststroken.	I	-46	34	-	-12
<i>Overige verschillen</i>	I	10	-8	-2	0
Totaal afwijkingen thema 2.7 Economische zaken		530	-572	-89	-131
2.8 Recreatie en toerisme					
<i>Herstelmaatregelen Natura2000 gebied Het Meerven</i> De in 2019 uitgevoerde herstelwerkzaamheden aan het Natura2000 gebied Het Meerven worden gedekt uit een provinciale subsidie.	I	-44	44	0	0
<i>Uitgaven goede doelen</i> De uitgaven aan goede doelen bedroegen in 2019 € 25.588 en zijn ten laste van de reserve goed doelen gebracht. Zie tevens de toelichting bij thema 2.7 Economische zaken.	I	-26	0	0	-26
<i>Uitgeleend personeel</i> In 2019 is een medewerker gedetacheerd naar Natuurgrenspark De Grootte Heide.	I	-	26	0	26
<i>Toeristenbelasting</i> Er zijn hogere baten dan begroot door een stijging van het tarief per overnachting in de legesverordening van december 2018.	S	-	55	-	55
<i>Overige verschillen</i>	I	9	12	-1	20
Totaal afwijkingen thema 2.8 Recreatie en toerisme		-61	137	-1	75
Totaal structurele afwijkingen	S	-93	97	-	4
Totaal incidentele afwijkingen	I	-5.797	5.821	-202	-177
Totaal afwijkingen programma 2		-5.890	5.919	-202	-173

Programma 3: Samen leven en Participeren

Bedragen x € 1.000

Thema		Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2019 na wijzigingen	Rekening 2019	Vershil begroting na wijzigingen - rekening
3.1	Onderwijs	2.563	1.602	1.602	1.616	-14
3.2	Jeugd	3.326	3.782	3.676	3.624	52
3.3	Maatschappelijke ondersteuning	3.340	3.062	3.281	3.591	-310
3.4	Gezondheid	291	282	282	273	9
3.5	Participatie	3.958	4.073	4.056	3.754	302
3.6	Dorpshuizen	498	455	593	501	92
3.7	Statushouders	215	49	197	149	48
3.8	Sport	903	785	716	681	35
3.9	Cultuur	510	592	592	506	86
Totaal lasten		15.604	14.681	14.995	14.695	300
3.1	Onderwijs	285	418	406	322	-84
3.2	Jeugd	20	0	0	4	4
3.3	Maatschappelijke ondersteuning	158	69	69	129	61
3.4	Gezondheid	0	0	0	0	0
3.5	Participatie	2.038	2.171	2.171	1.965	-206
3.6	Dorpshuizen	27	27	27	27	0
3.7	Statushouders	40	0	0	32	32
3.8	Sport	121	129	129	191	63
3.9	Cultuur	1	5	5	-23	-28
Totaal baten		2.690	2.819	2.806	2.649	-157
Saldo baten en lasten programma 3		12.914	11.863	12.189	12.047	142
Toevoegingen aan reserves		7	7	277	324	-47
Onttrekkingen aan reserves		-1.072	-54	-340	-202	-138
Saldo mutatie reserves		-1.065	-47	-63	122	-185
Saldo na bestemming programma 3		11.849	11.816	12.126	12.168	-42

Bedragen x € 1.000

Thema/omschrijving	S/I *	Afwijking lasten	Afwijking baten	Afwijking reserves	Saldo afwijkingen
3.1 Onderwijs					
<i>Huisvesting De Berkenschutse</i> Als gevolg van een blikseminslag bij een gebouw van De Berkenschutse zijn er (herstel)werkzaamheden verricht aan de brandmeldinstallatie. Van de verzekeringsmaatschappij is een schadevergoeding ontvangen.	I	-21	21	-	-
<i>Onderwijsbegeleiding</i> Het aantal peuters met een VVE-indicatie is hoger dan werd verwacht. In de eerste 3 maanden van 2019 zijn er 9 indicaties afgegeven (en allen ook gestart), wat een grote stijging betekende ten opzichte van het oorspronkelijke aantal. De kosten worden gedekt vanuit de van het Rijk ontvangen uitkering.	I	-15	6	-	-9
<i>Leerlingenvervoer</i> Het aantal leerlingen in het leerlingenvervoer is gestegen en daarnaast zijn er meer individuele ritten (ritten die vrijwel niet te combineren zijn met andere ritten) dan in het vorige jaar.	S	-25	-	-	-25
<i>Combinatiefunctionaris sport en cultuur</i> De middelen die het Rijk beschikbaar stelt voor de combinatiefunctionaris zijn bij het opstellen van de begroting 2019 verwerkt in thema 3.1 onderwijs. Deze middelen zijn echter ook opgenomen in de algemene	I	-	-74	-	-74

Thema/omschrijving	S/I *	Afwijking lasten	Afwijking baten	Afwijking reserves	Saldo afwijkingen
uitkering van het gemeentefonds in thema 1.5 algemene dekkingsmiddelen.					
<i>Peuterspeelzalen</i> Het aantal peuters tussen de 2,5 en 4 jaar dat gebruik maakt van het peuterprogramma (voor kinderen van ouders die geen recht hebben op kinderopvangtoeslag) is lager dan verwacht. Dit komt omdat een heel groot percentage van de ouders in Heeze-Leende recht heeft op kinderopvangtoeslag en voor deze voorziening niet in aanmerking komt.	I	29	-	-	29
<i>Huur peuterspeelzalen</i> Minder huurinkomsten Middendeel Educatief Centrum vanwege (gedeeltelijke) leegstand.	I	12	-37	-	-25
Overige verschillen	I	6	-	-13	-7
Totaal afwijkingen thema 3.1 Onderwijs		-14	-84	-13	-111
3.2 Jeugd					
<i>Algemene voorzieningen jeugd</i> In 2019 minder uitvoeringskosten 0 ^e /1 ^e lijns jeugdzorg geweest vanwege een nagekomen credit eindafrekening 2018 ad € 15.285.	I	22			22
<i>Preventieve en 0^e/1^e lijns jeugdzorg</i> Om de omvang van individueel maatwerk te beperken wordt jaarlijks ingezet op capaciteit binnen de 0e- en 1e lijns jeugdzorg (Sociaal Team) voor een laagdrempelige wijze van hulpverlening. Daarnaast stimuleren en bekostigen we preventieve voorzieningen in het kader van weerbaarheid, echtscheidingsituaties etc. In 2019 gestart met de voorbereidingen om op individuele hulpvragen collectief aanbod te ontwikkelen. In 2019 hebben we hier geen uitgaven hierop gedaan. Daarnaast is, om meer grip te krijgen op de medische verwijzingen naar jeugdhulp, onderzocht of de inzet van een praktijkondersteuner jeugd GGZ bij de huisartsen mogelijk is. In 2019 hebben hier geen uitgaven op plaatsgevonden. Omdat voor het onderzoek naar de collectieve voorzieningen en de praktijkondersteuner jeugd GGZ geen uitgaven zijn gedaan is in 2019 minder dan begroot ingezet op de begrotingspost LOT/ preventie.	I	60			60
<i>Maatwerkvoorzieningen jeugd, variant A en B</i> De totale onderschrijving is voornamelijk toe te rekenen aan de afgevlakte toename van aantal cliënten (en daarmee kosten), waar voor 2019 nog een forse stijging van 13% was begroot op basis van de stijgende lijn van de jaren daarvoor. Totale kosten 2019 € 1.605.604 ten opzichte van begroting 2019 € 1.846.000. De aantallen unieke jeugdigen met een maatwerkvoorziening op deze voorzieningen lijken in 2019 ten opzichte van 2018 te stabiliseren (341 jeugdigen in totaal, zowel in 2018 als in 2019).	I	240			240
<i>Maatwerkvoorzieningen jeugd, Jeugdzorgplus</i> Zowel in 2018 als in 2019 zijn we geconfronteerd met dure zorg zoals een gesloten JeugdzorgPlus plaatsing. De kosten op jaarbasis hangen af van de aantallen jeugdigen, maar ook van de duur van een dergelijke plaatsing. De kosten voor een JeugdzorgPlus plaatsing zijn in 2019 (€ 95.298) ten opzichte van 2018 (€ 139.104) met 32% verminderd (aantallen jeugdigen zijn gelijk gebleven, maar de uithuisplaatsingen duurde korter). Hiervoor was in 2019 € 70.000 begroot.	I	-33			-33
<i>Maatwerkvoorzieningen jeugd, pgb's</i> In 2019 zien we een stijging van de pgb-budgetten met ruim 40% naar € 109.540. Er was € 85.000 begroot. Vooral is lastig te prognosticeren hoeveel cliënten zorg in de vorm van PGB afnemen.	I	-25			-25
<i>Landelijke jeugdzorg</i> Ondanks dat de aantallen unieke jeugdigen in 2019 ten opzichte van 2018 met 27% (van 11 naar 8 jeugdigen) afnamen zijn de kosten voor deze inzet van zorg wel fors toegenomen. In 2019 hebben we € 288.165 uitgegeven (2018 € 177.851), ten opzichte van de begrote kosten van € 65.000. Deze vorm van zorg wordt landelijk ingekocht waarbij landelijke tarieven worden vastgesteld. Het gaat hier om zeer specialistische (en vaak dure vormen van) zorg. Niet de aantallen, maar de inzet van zorg die nodig is bepalen voor dit onderdeel de uitgaven op jaarbasis.	S	-223			-223
<i>Veiligheid</i>	I	-33			-33

Thema/omschrijving	S/I *	Afwijking lasten	Afwijking baten	Afwijking reserves	Saldo afwijkingen
In 2019 hebben we een toename van (preventieve) jeugdbeschermingsmaatregelen en jeugdclassering van ongeveer 3 gezinnen gehad.					
Overige verschillen	I	45	4		49
Totaal afwijkingen thema 3.2 Jeugd		53	4	-	57
3.3 Maatschappelijke ondersteuning					
<i>Collectief vervoer</i> In 2019 is het gebruik van het collectief vervoer kritisch bekeken. Het aantal ritten in 2019 is afgenomen met 15%. Wat zich ook vertaalde in minder declarabele zones (13% minder ten opzichte van 2018). Mede hierdoor zijn de uitgaven ook ten opzichte van 2018 gedaald.	I	3	21		24
<i>Hulpmiddelen</i> In zijn algemeenheid zien we dat de kosten voor hulpmiddelen de afgelopen jaren toenemen. Totaal uitgaven hulpmiddelen bedroegen in 2019 € 146.606 terwijl € 75.000 was begroot. Deze toename wordt mede veroorzaakt door vergrijzing en het streven om inwoners zo lang mogelijk zelfstandig te laten wonen. Daarnaast hebben we in 2019 een wijziging aangebracht in het registreren van de kostensoorten om de ontwikkelingen en de uitgaven van voorzieningen op de langere termijn te kunnen monitoren. Dit betekent, dat een deel van de overschrijding (€ 52.790) wordt veroorzaakt, omdat kosten hulpmiddelen (rolstoelen, aangepaste fietsen etc) op de post vervoer zijn geboekt. Het resultaat op vervoer laat geen voordeel zien, omdat dit voordeel teniet wordt gedaan door een incidentele hogere uitgaven. We verwachten ook in de komende jaren hogere uitgaven voor hulpmiddelen.	S	-72			-72
<i>Woningaanpassingen</i> Ook woningaanpassingen zijn soms noodzakelijk om ervoor te zorgen dat inwoners langer zelfstandig kunnen blijven wonen. Het aantal woningaanpassingen en de kosten die daarmee zijn gemoeid, zijn vooraf moeilijk in te schatten en afhankelijk van de aard van de verbouwing. In 2019 was het budget van € 60.000 niet toereikend en werd € 110.309 uitgegeven. De invoering van het abonnementstarief in 2019 speelt ook een rol in de toename.	S	-50			-50
<i>Huishoudelijke hulp</i> De kosten voor huishoudelijke hulp (incl. PGB's) zijn toegenomen van €691.076 in 2018 naar €843.223 in 2019. Met die stijging, met name veroorzaakt door de invoering van het abonnementstarief in 2019, was in de begroting 2019 rekening gehouden. De stijging blijkt lager uit te vallen dan verwacht.	I	51			51
<i>Begeleiding</i> Het beschikbare budget voor 2019 is achteraf niet toereikend geweest om te voorzien in de uitgaven voor begeleiding. Dit wordt deels veroorzaakt, doordat bij het opstellen van de jaarrekening 2019 geconstateerd is, dat in de meerjarige begroting voor de post begeleiding een lager bedrag is opgenomen dan de oorspronkelijke analyse. Daarnaast werd bij de begroting 2019 uitgegaan van een daling als gevolg van onder meer innovatie en vernieuwingen. Die daling zien we in 2019, ondanks de inzet op innovatie en doorontwikkeling, nog niet. Wel een lichte daling, maar niet afdoende. Het sociaal domein is voortdurend in beweging. Met behulp van data-analyse en de ontwikkelde managementinformatie zal in beeld worden gebracht in hoeverre deze constatering gevolgen heeft voor 2020 en de meerjarenraming.	S	-296			-296
<i>Inhuur</i> De voor inhuur van personeel geraamde middelen waren in 2019, onder meer door inzet van eigen personeel, niet volledig nodig. De door de gemeente Heeze-Leende voor de uitvoering van data-analyses en ontwikkeling van managementinformatie en implementatie zorgapplicatie ingehuurde medewerkers hebben ook de andere A2-gemeenten ondersteund. De bijdrage voor die ondersteuning was niet geraamd.	I	30	30		60
Overige verschillen	I	24	10		34
Totaal afwijkingen thema 3.3 Maatschappelijke ondersteuning		-310	61	-	-249
3.4 Gezondheid					
Overige verschillen	I	9	-	-	9
Totaal afwijkingen thema 3.4 Gezondheid		9	-	-	9

Thema/omschrijving	S/I *	Afwijking lasten	Afwijking baten	Afwijking reserves	Saldo afwijkingen
3.5 Participatie					
<i>Bijstandsuitkeringen</i> Het aantal uitkeringen is in 2019 sterker afgenomen dan verwacht (van 131 tot 115). Hierdoor zijn de uitkeringslasten lager dan begroot.	I	139	-89	-	50
<i>Bijstand zelfstandigen</i> Het gunstige economische klimaat in 2019 heeft geleid tot lagere kosten voor bijstandsverlening aan zelfstandigen.	I	118	-109	-	9
<i>Bijzondere bijstandsverlening</i> Door de gunstige conjunctuur doen er minder inwoners beroep op bijzondere bijstand. Verder zijn er in 2019 relatief weinig vergunninghouders opgevangen. Bij opvang van een vergunninghouders wordt een lening verstrekt voor woninginrichting (bijzondere bijstand). In 2019 zijn er relatief weinig leningen verstrekt.	I	20	-6	-	14
<i>Participatiebudget</i> De lagere uitgaven voor participatie worden voornamelijk veroorzaakt doordat er minder inwoners een baan met loonkostensubsidie hebben. Per inwoner met een baan met loonkostensubsidie wordt een vast jaarlijks bedrag betaald voor de begeleiding.	I	25	-	-	25
Overige verschillen	I	-	-2	-	-2
Totaal afwijkingen thema 3.5 Participatie		302	-206	-	96
3.6 Dorpshuizen					
<i>Herinrichting gemeenschapscentrum Het Perron</i> De herinrichting van het dorps huis zal in 2020 worden uitgevoerd. De in 2019 begrote onttrekking uit de reserve zal eveneens in 2020 plaatsvinden.	I	101	-	-101	-
Overige verschillen	I	-9	-	-1	-10
Totaal afwijkingen thema 3.6 Dorpshuizen		92	-	-102	-10
3.7 Statushouders					
<i>Uitvoeringsplan statushouders</i> Het beschikbare budget was in 2019 niet volledig nodig. Verder werd een rijksbijdrage ontvangen. Per saldo is daardoor minder uitgegeven en hoeft er minder te worden onttrokken aan de reserve sociaal domein.	I	52	28	-80	-
Overige verschillen	I	-4	4	-	-
Totaal afwijkingen thema 3.7 Statushouders		48	32	-80	-
3.8 Sport					
<i>Ingeleend personeel</i> Vanwege herstel van zieke medewerkers in de loop van 2019 zijn de kosten van de vervangende inhuurkrachten lager dan oorspronkelijk begroot.	I	19	-	-	19
<i>Regeling specifieke uitkering stimulering sport (SPUK)</i> Naar aanleiding van de over 2018 ingediende SPUK aanvraag is in 2019 een uitkering ontvangen. Gezien de onzekerheden omtrent deze regeling was deze bate niet begroot.	I	-	56	-	56
Overige verschillen	I	17	7	15	39
Totaal afwijkingen thema 3.8 Sport		36	63	15	114
3.9 Cultuur					
<i>Muziekscholen</i> Het aantal leerlingen neemt af en daarmee ook de subsidie. In 2019 is een bedrag terugontvangen als teveel betaalde subsidie 2018.	S	22	-	-	22
<i>Subsidie monumenten</i> Er wordt rekening mee gehouden dat de in het kader van het Besluit Rijkssubsidieering Instandhouding Monumenten ontvangen subsidie over de jaren 2014 tot en met 2019 (voor het onderhoud van de St. Victor molen) terugbetaald zal worden aangezien de werkzaamheden niet volledig zijn uitgevoerd.	I	27	-27	-	-
Overige verschillen	I	36	-1	-5	30
Totaal afwijkingen thema 3.9 Cultuur		85	-28	-5	52
Totaal structurele afwijkingen		-644	-	-	-644
Totaal incidentele afwijkingen		945	-158	-185	602
Totaal afwijkingen programma 3		301	-158	-185	-42

* S: Structureel, I: Incidenteel

Analyse kredieten

Omschrijving	Beschikbaar krediet	Realisatie t/m 2019	Ruimte	Handhaven of afsluiten?	Toelichting
Vorbereiding toekomstige grondexploitatie Ginderover 58 e.o.	60	28	32	Handhaven	Project in uitvoering.
Gemeentehuis investeringen	164	62	102	Handhaven	Project in uitvoering.
Volkswagen	48	53	-5	Afsluiten	BPM in 2019 betaald.
Skoda	25	18	7	Handhaven	
HSL net buitengebied en nieuwbouw	-	910	-910	Handhaven	Administratieve mutaties 2019
Ambulancepost Leende	1.440	666	774	Handhaven	Oplevering is in 2020
Civiele kunstwerken 2018 (t.l.v. voorziening onderhoud bruggen)	24	22	2	Afsluiten	Project is afgerond.
Wegreconstructie Muggenberg	504	28	476	Handhaven	Project in uitvoering
Deklaag vervanging Muggenberg	121	-	121	Handhaven	Project in uitvoering
Langstraat/Oostrikkerstraat, Leende	650	444	206	Handhaven	Oplevering april 2020.
Rioolvervanging en reconstructie Langstraat-Oostrikkerstraat, Leende (t.l.v. reserve riolering)	880	17	863	Handhaven	Oplevering april 2020
Kleine ergernissen 2018 (t.l.v. voorziening onderhoud wegen)	100	91	9	Handhaven	Project in uitvoering
Bruggen 2018	26	35	-9	Afsluiten	Werkzaamheden afgerond
Asfalt- en onderhoudsprogramma (t.l.v. voorziening wegen)	561	555	6	Handhaven	Er moeten nog werkzaamheden worden uitgevoerd
Kleine ergernissen (t.l.v. voorziening wegen)	100	95	5	Handhaven	Er moeten nog werkzaamheden worden uitgevoerd
Civiele kunstwerken (t.l.v. voorziening wegen)	36	21	15	Handhaven	Er moeten nog werkzaamheden worden uitgevoerd
Parkeerterrein NS station	25	-20	45	Handhaven	Project in uitvoering
Verharden fietsverbinding Ten Brakeweg	100	46	54	Handhaven	Project in uitvoering
Vervanging masten 2018	46	47	-1	Afsluiten	Werkzaamheden afgerond.
Vervanging armaturen 2018	34	34	-	Afsluiten	Werkzaamheden afgerond
Vervanging masten 2019	46	26	20	Handhaven	Er moeten nog werkzaamheden worden uitgevoerd
Vervanging armaturen 2019	34	34	-	Handhaven	Er moeten nog werkzaamheden worden uitgevoerd
Mobiliteitsplan wegen	66	17	49	Handhaven	Project in uitvoering
Wifi wagenbouwers	40	4	36	Handhaven	Project in uitvoering
Toeristische start- en informatiepunten	36	7	29	Afsluiten	Oud krediet. Geen zicht op toekomstige aanvragen.
Pompenmaker investering 2018	28	14	14	Handhaven	Er moeten nog werkzaamheden worden uitgevoerd
Vervangen klimaatinstallaties Pompenmaker (€ 270.000 t.l.v. voorziening gebouwen)	427	333	94	Handhaven	Eindafrekening volgt in 2020.
Klemsysteem hockey Heeze	17	17	-	Afsluiten	Project afgerond
Hekwerk Groote Speel	30	-	30	Handhaven	Project in uitvoering
Centrumplan Leende	11.337	3.917	7.420	Handhaven	Project in uitvoering.
Openbaar groen Spoorlaan-Schoolstraat, Heeze	30	20	10	Handhaven	Project in uitvoering.
Herinrichting Spoorlaan-Schoolstraat, Heeze	230	151	79	Handhaven	Project in uitvoering
Groot onderhoud pompen en gemalen (t.l.v. voorziening riolering)	200	195	5	Afsluiten	Project afgerond
Rioolrenovatie Emmerikstraat/Oude Stationstraat, Heeze (t.l.v. voorziening riolering)	722	626	96	Handhaven	2 ^e gedeelte volgt.
Groot onderhoud vrij verval riolering (t.l.v. voorziening riolering)	382	-	382	Handhaven	Project is inmiddels opgestart.

Omschrijving	Beschikbaar krediet	Realisatie t/m 2019	Ruimte	Handhaven of afsluiten?	Toelichting
Drukriolering electro mechanisch (t.l.v. voorziening riolering)	141	116	25	Handhaven	Project in uitvoering
Startersleningen	-	113	-113	Handhaven	Administratieve mutaties 2019
Totaal kredieten	18.710	8.742	9.968		
Totaal af te sluiten kredieten	431	410	21		
Totaal te handhaven kredieten	18.279	8.332	9.947		

Overzicht incidentele baten en lasten

Op grond van het BBV dient een overzicht van de incidentele baten en lasten opgenomen te worden. Baten en lasten voortkomende uit éénmalige activiteiten en projecten, afwikkelingsverschillen, onvoorzien inkomsten en uitgaven alsmede (eenmalige) toevoegingen aan en onttrekkingen uit de reserves worden als incidentele baten en lasten beschouwd. Daarnaast worden lasten en baten die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen als incidenteel aangemerkt.

De in de jaarrekening opgenomen belangrijkste incidentele baten en lasten (groter dan € 10.000) treft u in het volgende overzicht aan.

Bedragen x € 1.000

	Thema	Omschrijving	Rekening 2019
1	1.1 Bestuur	Dotatie pensioenvoorziening wethouders	736
	1.5 Algemene dekkingsmiddelen	Stimuleringsmiddelen glasvezel buitengebied (HSLnet)	10
	1.7 Overige baten en lasten	Dotatie reserve garantstelling De Bulders Doorontwikkeling organisatie	48
			116
2	2.1 Wonen en bouwen	Dotatie reserve grondexploitatie De Breedvennen	51
		Dotatie verliesvoorziening grondexploitatie Marijkeplein	47
	2.2 Openbare ruimte	Uitgaven samen naar de A2	66
		Uitgaven verkeersveiligheid	7
	2.4 Milieu	Vorbereidingskosten geluidssanering	3.257
	2.6 Water	Uitgaven klimaatstresstest	20
	2.8 Recreatie en toerisme	Uitgaven goede doelen (ten laste van reserve goede doelen)	26
		Herstelmaatregelen Natura2000 gebied Het Meerven	44
3	3.1 Onderwijs	Huurlasten speciaal onderwijs	59
		Herstel brandmeldinstallatie (blikseminslag)	21
	3.6 Dorpshuizen	Bijdrage 't Perron (floormanagement en herinrichting)	38
	3.7 Statushouders	Extra middelen statushouders	68
	3.8 Sport	Dotatie reserve kapitaallasten	317
		Vrijval voorziening de Pompenmaker	-270
	Totaal incidentele lasten		4.661
1	1.1 Bestuur	Kapitaaloverdracht pensioenvoorziening wethouders	382
	1.7 Overige baten en lasten	Onttrekking reserve klein materieel	17
		Onttrekking algemene reserve	37
		Onttrekking reserve kwaliteitsimpuls personeel	116
2	2.1 Wonen en bouwen	Onttrekking aan reserve HNG	60
		Tussentijdse winstneming grondexploitaties	51
	2.2 Openbare ruimte	Subsidie samen naar de A2	66
		Subsidie Verkeersveiligheid	17
	2.3 Ruimtelijke ordening	Onttrekking reserve streekontwikkeling	41
	2.4 Milieu	Vorbereidingskosten geluidssanering spoor	3.257
		Subsidie biodiversiteit	16
		Onttrekking reserve duurzaamheid	9
	2.6 Water	Subsidie Provincie	20
	2.7 Economische zaken	Onttrekking reserve HSL buffer	10
		Onttrekking reserve Goede Doelen	26
	2.7 Recreatie en toerisme	Subsidie Natura2000 gebied Het Meerven	44
3	3.1 Onderwijs	Onttrekking aan reserve nieuwbouw/renovatie onderwijs	32
		Schadevergoeding verzekering	21
	3.6 Dorpshuizen	Onttrekking reserve dorps huis Heeze	38
	3.7 Statushouders	Onttrekking reserve Sociaal Domein	68

3.8 Sport	Onttrekking reserve onderhoud sportvelden	63
Totaal incidentele baten		4.391
Saldo incidentele baten en lasten		270

Overzicht structurele mutaties reserves

Op grond van het BBV dient een overzicht van de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves opgenomen te worden. Dit betreft mutaties waarbij jaarlijkse een bepaald bedrag ten gunste of ten laste van de exploitaties komt. Deze mutaties worden niet als incidenteel aangemerkt. De in de jaarrekening opgenomen structurele mutaties in de reserves treft u in het volgende overzicht aan.

Bedragen x € 1.000

Programma	Omschrijving	Rekening 2019	
1	Dienstverlening en bestuur	Reserve klein materieel openbare werken	65
		Reserve gemeentelijke monumenten	7
Totaal structurele stortingen in reserves		72	
1	Dienstverlening en bestuur	Reserve klein materieel openbare werken	33
2	Wonen, bedrijven en creëren	Reserve gemeentelijke monumenten	2
3	Samen leven en participeren	Reserve kapitaallasten Oude Dijk/Strijperdijk	10
		Reserve kapitaallasten fietspad de Plaetse/Boschlaan	6
		Reserve Strijperpad	1
		Reserve totaaloplossing verkeersproblematiek	22
Totaal structurele onttrekkingen aan reserves		74	
Saldo structurele mutaties reserves		-2	

Een overzicht van alle mutaties in de reserves treft u aan in de toelichting op de balans.

Balans

Bedragen x € 1.000

Activa	31-12-2019	31-12-2018
Vaste activa		
<i>Immateriële vaste activa</i>		
Bijdragen aan activa van derden	8	8
Kosten onderzoek en ontwikkeling	28	0
<i>Totaal immateriële vaste activa</i>	36	8
<i>Materiële vaste activa</i>		
Investerings met een economisch nut	17.455	13.221
Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	1.457	1.685
Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	4.240	3.296
<i>Totaal materiële vaste activa</i>	23.152	18.202
<i>Financiële vaste activa</i>		
Kapitaalverstrekkingen deelnemingen	42	42
Leningen aan woningbouwcoöperaties	1.843	1.952
Leningen aan deelnemingen	1.000	1.000
Overige langlopende leningen	6.449	5.700
Overige uitzettingen met een looptijd van één jaar of langer	60	119
<i>Totaal financiële vaste activa</i>	9.394	8.813
Totaal vaste activa	32.582	27.023
Vlottende activa		
<i>Voorraden</i>		
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	2.847	6.971
Gereed product en handelsgoederen	1	1
<i>Totaal voorraden</i>	2.848	6.972
<i>Uitzettingen</i>		
Vorderingen op openbare lichamen	2.651	2.684
Rekening-courantverhouding met het Rijk	7.200	15.000
Rekening-courantverhouding met niet-financiële instellingen	353	456
Overige vorderingen	1.902	1.131
<i>Totaal uitzettingen</i>	12.106	19.271
<i>Liquide middelen</i>	129	563
<i>Overlopende activa</i>		
Nog te ontvangen bijdragen van het Rijk	538	0
Nog te ontvangen bijdragen van overige Nederlandse overheden	49	32
Overige overlopende vlottende activa	1.531	1.505
<i>Totaal overlopende activa</i>	2.118	1.537
Totaal vlottende activa	17.201	28.343
Totaal activa	49.784	55.366

Bedragen x € 1.000

Passiva	31-12-2019	31-12-2018
Vaste passiva		
<i>Eigen vermogen</i>		
Algemene reserve	2.521	2.507
Bestemmingsreserves	9.937	9.976
Resultaat na bestemming	250	114
<i>Totaal eigen vermogen</i>	<i>12.708</i>	<i>12.597</i>
<i>Voorzieningen</i>	4.953	5.146
<i>Vaste schulden</i>		
Onderhandse leningen binnenlandse banken en overige financiële instellingen	23.326	24.992
Onderhandse leningen openbare lichamen (artikel 1a Wet Fido)	1.300	1.300
Door derden belegde gelden	1.843	1.952
Waarborgsommen	1	1
<i>Totaal vaste schulden</i>	<i>26.470</i>	<i>28.245</i>
Totaal vaste passiva	44.131	45.988
Vlottende passiva		
<i>Vlottende schulden</i>		
Overige vlottende schulden	5.082	6.739
<i>Totaal vlottende schulden</i>	<i>5.082</i>	<i>6.739</i>
<i>Overlopende passiva</i>		
Vooruit ontvangen bedragen van het Rijk	264	2.580
Vooruit ontvangen bedragen van overige Nederlandse overheden	276	25
Overige overlopende vlottende passiva	30	34
<i>Totaal overlopende passiva</i>	<i>571</i>	<i>2.639</i>
Totaal vlottende passiva	5.652	9.378
Totaal passiva	49.784	55.366
Gewaarborgde geldleningen	27.843	27.952

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de Financiële verordening gemeente Heeze-Leende 2020, waarin door de gemeenteraad op 13 maart 2017 de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede de regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie zijn vastgesteld.

Waardering van passiva en activa alsmede de bepaling van het resultaat vinden in principe plaats op basis van historische kosten. Activa en passiva zijn opgenomen tegen nominale waarde. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben, onverschillig of zij tot inkomsten of uitgaven in dat jaar hebben geleid. Baten en lasten, waaronder ook begrepen de heffing van de vennootschapsbelasting, worden daarbij verantwoord tot hun brutobedrag. De waarderingsgrondslagen per balansonderdeel worden in het vervolg van deze jaarrekening toegelicht.

Toelichting op de balans

Vaste activa

Immateriële vaste activa

Het BBV kent de volgende drie soorten immateriële vaste activa:

- De kosten die zijn verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio.
- De kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief.
- De bijdragen aan activa in eigendom van derden.

Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief kunnen worden geactiveerd indien:

- a. het voornemen bestaat het actief te gebruiken of te verkopen;
- b. de technische uitvoerbaarheid om het actief te voltooien vaststaat;
- c. het actief in de toekomst economisch of maatschappelijk nut zal genereren en;
- d. de uitgaven die aan het actief zijn toe te rekenen betrouwbaar kunnen worden vastgesteld.

De kosten van onderzoek en ontwikkeling betreffen onderzoekskosten voor een mogelijke grondexploitatie Ginderover en worden afgeschreven in 5 jaar.

Bijdragen aan activa in eigendom van derden worden geactiveerd indien aan de volgende vereisten is voldaan:

- Er is sprake van een investering door een derde.
- De investering draagt bij aan de publieke taak.
- De derde heeft zich verplicht tot het daadwerkelijk investeren op een wijze zoals is overeengekomen.
- De bijdrage kan door de gemeente worden teruggevorderd, indien de derde in gebreke blijft of de gemeente anders recht kan doen gelden op de activa die samenhangen met de investering.

Op de geactiveerde bijdragen aan activa in eigendom van derden wordt afgeschreven, waarbij de afschrijvingsduur maximaal gelijk is aan de verwachte gebruiksduur van de activa waarvoor de bijdrage aan derden wordt verstrekt.

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de immateriële vaste activa gedurende het jaar 2019:

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde per 31-12-2018	Vermeerderingen	Verminderingen	Afschrijvingen	Boekwaarde per 31-12-2019
Kosten van onderzoek en ontwikkeling	0	28	0	0	28
Bijdrage aan activa in eigendom van derden	8	0	0	0	8
Totaal	8	28	0	0	36

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa zijn fysiek aanwezige activa. Het BBV kent de volgende soorten materiële vaste activa:

- investeringen met een economisch nut.
- investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven.
- investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

Investerings hebben een economisch nut indien ze verhandelbaar zijn en/of indien ze kunnen bijdragen aan het genereren van middelen. Alle investeringen met een economisch nut worden geactiveerd.

Vanaf 1 januari 2017 is de keuzemogelijkheid ten aanzien van het wel of niet activeren van investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut vervallen. Vanaf 1 januari 2017 dienen alle investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut geactiveerd te worden en over de gebruiksduur te worden afgeschreven. Tevens is het vanaf deze datum niet langer toegestaan om reserves direct op deze activa in mindering te brengen en/of versneld af te schrijven.

Alle materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten) of vervaardigingsprijs (de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige directe kosten), verminderd met de ontvangen subsidies en bijdragen die direct gerelateerd zijn aan het actief, de jaarlijkse afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.

De op de oorspronkelijke verkrijgings- of vervaardigingsprijs toegepaste jaarlijkse afschrijvingen corresponderen met een stelsel dat is afgestemd op de verwachte toekomstige gebruiksduur (kortste van de geschatte economische levensduur óf technische gebruiksduur) van de geactiveerde objecten en voorzieningen.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen zijn opgenomen in de financiële verordening 2020. De afschrijvingen worden berekend volgens de lineaire methode. Afschrijvingen geschieden daarnaast onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar. Op gronden wordt niet afgeschreven, tenzij de grond deel uitmaakt van een investering in de openbare ruimte met maatschappelijk nut. Eventuele boekwinsten bij inruil of afstoting van een kapitaalgoed zijn als incidentele bate in de jaarrekening verwerkt. Eventuele boekverliezen zijn als incidentele last verwerkt.

Onderstaande overzichten geven het verloop weer van de vaste activa gedurende 2019.

Investerings met een economisch nut

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde per 31-12-2018	Vermeerderingen	Verminderings	Afschrijvingen	Boekwaarde per 31-12-2019
Gronnen en terreinen	1.421	415	0	10	1.826
Woonruimten	0	0	0	0	0
Bedrijfsgebouwen	11.338	4.406	0	505	15.239
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	125	0	0	35	90
Vervoermiddelen	105	30	0	25	110
Machines, apparaten en installaties	208	0	0	51	157
Overige materiële vaste activa	24	16	0	7	33
Totaal	13.221	4.867	0	633	17.455

Onder Bedrijfsgebouwen zijn onder meer de investeringen in de MFA Leende verantwoord.

Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde per 31-12-2018	Vermeerderingen	Verminderings	Afschrijvingen	Boekwaarde per 31-12-2019
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	1.522	0	0	147	1.375
Overige materiële vaste activa	163	0	0	81	82
Totaal	1.685	0	0	228	1.457

Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde per 31-12-2018	Vermeerderingen	Verminderingen	Afschrijvingen	Boekwaarde per 31-12-2019
Gronden en terreinen	19	0	0	3	16
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	3.277	873	27	236	3.887
Machines, apparaten en installaties	0	384	51	0	333
Overige materiële vaste activa	0	4	0	0	4
Totaal	3.296	1.261	78	239	4.240

Erfpacht

In erfpacht uitgegeven gronden worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, waarbij de uitgifteprijs van eerste uitgifte geldt als verkrijgingsprijs. Gronden in eeuwigdurende erfpacht worden gewaardeerd tegen registratiewaarde. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten), de jaarlijkse aflossingen, afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid op de boekwaarde in mindering gebracht. Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de marktwaarde van de aandelen daalt tot onder de verkrijgingsprijs, vindt afwaardering naar deze lagere marktwaarde plaats.

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde per 31-12-2018	Vermeerderingen	Verminderingen	Afschrijvingen	Aflossingen	Boekwaarde per 31-12-2019
Kapitaalverstrekking deelnemingen	42	0	0	0	0	42
Leningen aan woningbouwcoöperaties	1.952	0	0	0	109	1.843
Leningen aan deelnemingen	1.000	0	0	0	0	1.000
Overige langlopende leningen	5.700	1.023	0	0	274	6.449
Overige uitzettingen met een looptijd van één jaar of langer	119	0	0	0	60	60
Totaal	8.813	1.023	0	0	443	9.394

De overige langlopende leningen bestaan uit de verstrekte leningen aan de Stichting HSLnet, leningen aan sportverenigingen en leningen SVN.

De overige uitzettingen met een looptijd van één jaar of langer hebben betrekking op de depotbelegging voortkomende uit de verkoop van de aandelen Hypotheekfonds Noord-Brabantse Gemeenten (HNG).

Vlottende activa

Voorraden

Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie

De in de balans opgenomen voorraden worden uitgesplitst naar de volgende categorieën:

Bedragen x € 1.000

Activa	31-12-2019	31-12-2018
Grondbank De Bulders	384	2.491
Bouwgronden in exploitatie (na tussentijdse winstneming/verliesvoorziening)	2.463	4.480
Totaal	2.847	6.971

Bouwgronden in exploitatie

Het startpunt van een grondexploitatie is het raadsbesluit met de vaststelling van het complex, inclusief grondexploitatiebegroting. Vanaf dat moment wordt de grondexploitatie geopend en kunnen vervaardigingskosten worden geactiveerd.

De onderhanden werken grondexploitatie zijn opgenomen tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met de opbrengst wegens verkopen. Indien de boekwaarde de marktwaarde van de grond overschrijdt, wordt een afwaardering naar de lagere marktwaarde verantwoord/wordt een voorziening voor het verwachte negatieve resultaat getroffen. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten (limitatief opgesomd in de kostensoortenlijst zoals opgenomen artikel 6.2.4 van het Besluit ruimtelijke ordening), welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. In de vervaardigingsprijs worden daarnaast een redelijk deel van de indirecte kosten opgenomen en is de werkelijk over vreemd vermogen betaalde rente over het boekjaar toegerekend. De rente is toegerekend over de boekwaarde van de grondexploitatie per 1 januari van het betreffende boekjaar.

De disconteringsvoet die is gehanteerd in de berekening van de contante waarde ten behoeve van het treffen van een verliesvoorziening voor negatieve grondexploitaties is voor alle gemeenten gelijk gesteld aan het maximale meerjarig streefpercentage van de Europese Centrale Bank voor de inflatie binnen de Eurozone (met ingang van 2016 is dit percentage 2%).

De risico's alsmede de algemene uitgangspunten zijn nader toegelicht in de paragraaf *Grondbeleid*. De risico's zijn eveneens nader toegelicht in de paragraaf *Weerstandsvermogen*.

Voor het tussentijds verantwoorden van winst is het noodzakelijk dat voldoende zekerheid bestaat over het (verwachte) resultaat van de grondexploitatie, ofwel het resultaat moet op betrouwbare wijze kunnen worden ingeschat. Overeenkomstig de betreffende notitie van de commissie BBV wordt de methode 'percentage of completion' gehanteerd. Rekening wordt gehouden met de mate waarin kosten en opbrengsten zijn gerealiseerd per individuele grondexploitatie ten opzichte van de geraamde totale kosten en opbrengsten en eventuele risico's. In 2019 is een voorlopig resultaat genomen. Het totaal aan voorlopige winstneming bedraagt € 859.000 en is toegevoegd aan de hiervoor gevormde reserve grondexploitaties.

Het verloop van de bouwgronden in exploitatie gedurende het jaar 2019 wordt in het volgende overzicht weergegeven:

Bedragen x € 1.000

Complex	Boekwaarde per 31-12-2018 (voor winstneming/voorziening)	Vermeerderingen	Verminderingen	Boekwaarde per 31-12-2019 (vóór winstneming/voorziening)	Afsluiting/winstneming/voorziening	Boekwaarde per 31-12-2019
De Poortmannen, Heeze	1.429	98	-616	911	725	1.636
De Breedvennen, Leende	1.154	235	-1.558	-169	134	-35
Domein, Sterksel	1.056	26	-214	868	0	868
Centrumplan/Schoolstraat, Leende	2	3	-	5	0	5
Gymzaal Marijkeplein, Leende	30	5	-	36	-47	-11
Totaal	3.672	368	-2.388	1.651	812	2.463

De in totaliteit geraamde nog te maken kosten, geraamde nog te ontvangen opbrengsten en het geraamd eindresultaat bedragen:

Bedragen x € 1.000

Complex	Boekwaarde per 31-12-2019	Geraamde nog te maken kosten	Geraamde nog te realiseren opbrengsten	Geraamd resultaat nominaal	Geraamd resultaat contante waarde (disconto 2%)
De Poortmannen, Heeze	911	680	2.667	1.077	956
De Breedvennen, Leende	-169	448	436	157	148
Domein, Sterksel	868	231	1.115	16	15
Centrumplan/Schoolstraat, Leende	5	610	649	34	33
Gymzaal Marijkeplein, Leende	36	145	134	-47	-45
Totaal	1.651	2.114	5.001	1.237	1.107

Gereed product en handelsgoederen

De voorraad eigen verklaringen is gewaardeerd tegen de laatst bekende verrekenprijzen van de leverancier. De overige voorraden worden gewaardeerd tegen historische kostprijs. Indien de marktwaarde lager is, dan wordt tegen marktwaarde gewaardeerd.

Uitzettingen (met een rentetypische looptijd korter dan één jaar)

De uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. Deze voorziening wordt statisch bepaald.

Schatkistbankieren

Decentrale overheden zijn verplicht om hun overtollige middelen in 's Rijks schatkist aan te houden. Om het dagelijkse kasbeheer te vereenvoudigen is er een drempelbedrag, afhankelijk van het begrotingstotaal, dat buiten de schatkist mag worden gehouden.

Het drempelbedrag is gelijk aan 0,75% van het begrotingstotaal indien het begrotingstotaal lager is dan € 500 miljoen. De drempel is nooit lager dan € 250.000. De benutting van het drempelbedrag wordt berekend als gemiddelde over alle dagen in het kwartaal. Gemiddeld mag een decentrale overheid dus maximaal het drempelbedrag buiten de schatkist hebben gehouden. In het besluit begroting en verantwoording (BBV) is opgenomen dat in de toelichting bij de balans gerapporteerd moet worden over het drempelbedrag en het gebruik daarvan in elk kwartaal. Voor 2019 bedraagt ons drempelbedrag € 266.000.

Bedragen x € 1.000

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren		266			
(1)	Drempelbedrag	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	159	114	94	99
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	107	152	172	168
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag					
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar		35.458		
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen		35.458		
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat		-		
(1) = (4b)*0,0075 + (4c)*0,002 met een minimum van € 250.000	Drempelbedrag		266		
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					

		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	14.261	10.374	8.644	9.057
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) – (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	159	114	94	99

Het drempelbedrag is in 2019 niet overschreden.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Overlopende activa

De overlopende activa zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. Deze voorziening wordt statisch bepaald.

De in de balans opgenomen te ontvangen voorschotbedragen van het Rijk voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren, kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Bedragen x € 1.000

	Saldo 31-12-2018	Toevoegingen	Ontvangen bedragen	Saldo 31-12-2019
Rijk:				
Subsidie spoor	0	538	0	538
Totaal Rijk:	0	538	0	538
Overige Nederlandse overheden:				
Provinciale subsidie Natura 2000	13	23	13	23
Provinciale subsidie Natuur en Landschap (SNL) 2019	19	19	19	19
Te ontvangen subsidie ESF	0	7	0	7
Totaal overige Nederlandse overheden	32	49	32	49

Vaste passiva

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserve, bestemmingsreserves en het nog te bestemmen resultaat. In het BBV worden reserves omschreven als vermogensbestanddelen die als eigen vermogen zijn aan te merken en die vanuit bedrijfseconomisch oogpunt vrij te besteden zijn. De vaststelling van de noodzakelijke omvang van reserves is een zaak van de gemeenteraad. Zodra de raad aan een reserve een bepaalde bestemming heeft gegeven, is er sprake van een bestemmingsreserve.

Het verloop van de reserves in 2019 wordt in het volgende overzicht per reserve weergegeven.

	Boekwaarde 31-12-2018	Bestemming resultaat vorig boekjaar	Boekwaarde 1-1-2019	Toe- voegingen	Onttrek- kingen	Aanwending ter dekking van afschrijvingen	Boekwaarde 31-12-2019
Algemene reserve	2.507	51	2.558	-	37	-	2.521
Bestemmingsreserves:							
Bovenwijkse voorzieningen	929	-	929	-	-	-	929
Mobiliteitsplan	116	-	116	-	-	-	116
Totaaloplossing verkeersproblematiek	3.528	32	3.560	-	22	-	3.538
Verharding en verlichting Kloostervelden	100	-	100	-	-	-	100
Streekontwikkeling	216	-	216	-	40	-	176
Kapitaallasten Strijperpad	32	-	32	-	-	1	31
Gemeentelijke monumenten	140	-	140	7	2	-	145
Nieuwbouw/renovatie onderwijs	208	-	208	-	32	-	176
Centrumplan Leende	1.228	-	1.228	-	-	-	1.228
Digitalisering milieu- en bouwvergunningen	60	-	60	-	-	-	60
Dorpshuis Heeze	338	-	338	-	38	-	300
Projecten duurzaamheid	17	-	17	-	9	-	8
Groen/blauwe diensten	1	-	1	-	1	-	-
Abdk project wegen	7	-7	0	-	-	-	-
HSL buffer	161	-	161	-	10	-	151
Klein materieel openbare werken	406	-	406	65	17	33	421
Goede doelen	44	-	44	-	26	-	18
Sociaal domein	456	-	456	-	68	-	388
Onderhoud sportvelden	125	-	125	-	63	-	62
Kwaliteitsimpuls personeel	379	-	379	-	116	-	263
HNG	121	-	121	-	60	-	61
Garantstelling De Bulders	54	-	54	48	-	-	102
De Poortmannen tussentijdse winstneming	739	-	739	-	14	-	725
De Breedvennen tussentijdse winstneming	69	-	69	65	-	-	134
Kapitaallasten klemsysteem hockey Heeze	-	-	-	17	-	-	17
Kapitaallasten hekwerk Grote Speel Leende	-	-	-	30	-	-	30
Kapitaallasten vervangen bruggen Oude Dijk/Strijperdijk	149	-	149	-	-	10	139
Kapitaallasten fietspad de Plaetse-Boschlaan	95	-	95	-	-	6	89
Kapitaallasten Schoolstraat- Spoorlaan	230	-	230	-	-	-	230
Kapitaallasten openbaar groen Schoolstraat-Spoorlaan	30	-	30	-	-	-	30
Kapitaallasten klimaat- installaties Pompenmaker	-	-	-	270	-	-	270
Totaal bestemmingsreserves	9.978	25	10.003	502	518	51	9.937
Nog te bestemmen resultaat		-	-	250			250
Totaal	12.485	76	12.561	752	555	50	12.708

Nadere toelichting op de reserves

Algemene reserve	
Doel	De algemene reserve dient als buffer van rekeningtekorten en als algemeen weerstandsvermogen.
Toelichting mutaties 2019	<p>In 2019 heeft de volgende dotatie aan de algemene reserve plaatsgevonden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Resultaatbestemming jaarrekening 2018: resultaat € 113.572 minus € 37.754 budgetoverhevelingen jaarrekening 2018 minus dotatie aan reserve totaaloplossing verkeersproblematiek € 31.572 (conform voorstel jaarrekening 2018); • Opheffen reserve Abdk project wegen en saldo toevoegen aan de algemene reserve (conform voorstel jaarrekening 2018). <p>In 2019 hebben de volgende onttrekkingen aan de algemene reserve plaatsgevonden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • € 27.288 startnotitie energiestrategie kosten 2019 (raadsbesluit in 2019); • € 10.000 centrumontwikkeling Heeze (raadsbesluit in 2019).

Reserve bovenwijkse voorzieningen	
Doel	De reserve is bedoeld voor het realiseren van bovenwijkse voorzieningen. Dit zijn voorzieningen die een zodanig karakter hebben dat meerdere wijken hiervan nut hebben.
Toelichting mutaties 2019	In 2019 hebben geen mutaties op deze reserve plaatsgevonden.
Handhaven of opheffen?	Bij het vaststellen van de begroting 2020 is besloten de reserve bovenwijkse voorzieningen in te zetten ter dekking van de kapitaallasten van de investeringen in 2020 in flankerende maatregelen voor de Muggenberg. In 2020 wordt deze reserve dus omgezet in een reserve ter dekking van de kapitaallasten.

Reserve mobiliteitsplan	
Doel	Doel van deze reserve is om fietsroutes aan te pakken en het instellen 60 km/uur gebieden op de buitenwegen van Leende en Leenderstrip.
Toelichting mutaties 2019	In 2019 hebben geen mutaties op deze reserve plaatsgevonden.
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve totaaloplossing verkeersproblematiek	
Doel	Oplossen verkeersproblematiek in de kernen.
Toelichting mutaties 2019	<p>Op 12 december 2016 heeft de raad besloten om gedurende 25 jaar jaarlijks maximaal € 51.240 te besteden voor Samen naar de A2. In totaal € 1.281.0000. Tot op heden zijn hiervoor geen kosten gemaakt welke uit de reserve gedekt dienden te worden.</p> <p>Op basis van de resultaatbestemming van de jaarrekening 2018 is € 31.572 in deze reserve gestort. Vanuit deze reserve wordt jaarlijks een budget van € 50.000 beschikbaar gesteld voor verkeersonderzoeken, in 2019 is € 21.731 aan kosten verkeersonderzoeken aan de reserve onttrokken.</p>
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve verharding en verlichting Kloostervelden	
Doel	Verharding en verlichting langzaam verkeer route Kloostervelden via de Ten Brakeweg.
Toelichting mutaties 2019	In 2019 is een start gemaakt met de werkzaamheden. Deze reserve is bestemd voor dekking van de toekomstige kapitaallasten.
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve streekontwikkeling	
Doel	Bekostiging van plannen in het buitengebied.
Toelichting mutaties 2019	Op 4 december 2018 is door de raad besloten voor de periode 2019-2022 € 80.000 ter beschikking te stellen uit deze reserve voor landschapsprojecten. In 2019 is hiervoor € 12.500 onttrokken. Daarnaast zijn in 2019 onttrekkingen gedaan inzake lasten streekhuis (€ 18.000) en groen blauwe diensten (€ 9.912) op basis van raadsbesluiten van voorgaande jaren.
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve kapitaallasten Strijperpad	
Doel	Deze reserve dient ter dekking van de jaarlijkse afschrijvingslasten inzake de verbreding van het Strijperpad gedurende 50 jaar.
Toelichting mutaties 2019	De afschrijvingslasten 2019 ad € 869 zijn in 2019 ten laste van deze reserve gebracht.
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve gemeentelijke monumenten	
Doel	Voorheen was het een voorziening, maar omdat er geen meerjarig onderhoudsplan aan ten grondslag ligt dient het een reserve te zijn.
Toelichting mutaties 2019	Er is € 7.344 gestort in de reserve. Er is € 1.910 onttrokken aan de reserve en beschikbaar gesteld aan particulieren.
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve nieuwbouw/renovatie onderwijs	
Doel	In 2014 is de voorziening onderhoud schoolgebouwen vrijgefallen. Als onderdeel van de bestemming van het rekeningresultaat 2014 is vervolgens besloten tot het oprichten van deze reserve. De gemeente Heeze-Leende blijft wettelijk nog verantwoordelijk voor een aantal zaken in het primair onderwijs, (nieuw)bouw en verzekeringen.
Toelichting mutaties 2019	Er is € 32.100 onttrokken ten behoeve van de huur van tijdelijke units voor de huisvesting van 3 klassen van de Berkenschutse.
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve centrumplan Leende	
Doel	Deze reserve is in 2006 gevormd om samen met Wooninc., Wocom en Wonen Weert de herontwikkeling centrum Leende en bouw schoolwoningen te realiseren. Per 1 juli 2015 is de nieuwe Woningwet in werking getreden waarin geregeld is dat corporaties terug moeten keren naar hun kerntaak: het bouwen, verhuren en beheren van sociale huurwoningen. De samenwerkingsovereenkomst tussen gemeente en woningcorporaties is ontbonden. Op 3 juli 2017 heeft de gemeenteraad besloten om gronden in het centrum aan te kopen en om zelf te investeren in de nieuwe mfa. Een te betalen bedrag aan schadeloosstelling en het exploitatieresultaat incl. lasten van de investering zuiveren we de eerste jaren aan vanuit de reserve.
Toelichting mutaties 2019	De reserve is in 2019 niet aangewend.
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve digitalisering milieu- en bouwvergunningen	
Doel	Deze reserve heeft als doel inhuren met betrekking tot de digitalisering te bekostigen. In 2018 wordt er een begin gemaakt aan het scannen van de vergunningen en zullen de stukken via het Regionaal Historisch Centrum Eindhoven (RHCE) digitaal toegankelijk worden.
Toelichting mutaties 2019	In 2019 is de eerste helft van de aanwezige papieren bouwdoSSIERS Heeze gescand en in 2020 gaat dit proces verder. De planning is om eind 2020 het merendeel van de doSSIERS te hebben gedigitaliseerd. In 2019 hebben geen mutaties op de reserve plaatsgevonden, omdat er voldoende budget in de exploitatie beschikbaar was. In 2020 zal er wel aanspraak op deze reserve worden gemaakt.
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve dorpsHuis Heeze	
Doel	Op 1 december 2006 is d'n Toversnest te Heeze aan Stichting Wooninc. verkocht voor een bedrag van € 5.300.900. Uit de verkoopprijs onder aftrek van gemaakte verkoop- en overige kosten en minus inhaalafschrijvingen in verband met desinvestering is deze reserve gevormd. De raad heeft immers besloten om op basis van inschrijving d'n Toversnest te verkopen om hiermee middelen te genereren voor de realisatie van een nieuw dorpsHuis te Heeze.
Toelichting mutaties 2019	In 2018 is besloten om in 2019 € 107.000 te onttrekken ten behoeve van een kleine verbouwing in 't Perron. In 2019 is hiervoor € 6.295 aangewend (de eindafrekening volgt in 2020). Op 1 juli 2019 is door de raad besloten om € 31.500 uit de reserve dorpsHuis Heeze beschikbaar te stellen voor een floormanager in 't Perron.
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve projecten duurzaamheid	
Doel	Betreft een reservering voor duurzaamheid en alternatieve energiebronnen. Op 6 november 2018 heeft de raad een amendement aangenomen waarin ze besluit de reserve duurzaamheid en alternatieve energiebronnen om te zetten naar een begrotingspost met omschrijving 'projecten duurzaamheid'. Tevens is het besluit genomen dat het bedrag dat overblijft van de € 50.000 die in de exploitatie is opgenomen terugvalt in deze reserve.
Toelichting mutaties 2019	De totale kosten voor projecten/advisering op het gebied van duurzaamheid bedroegen in 2019 € 59.022, er is in 2019 € 9.022 onttrokken uit de reserve.
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve groen/blauwe diensten	
Doel	In 2014 is deze reserve voor € 50.000 ten laste van reserve streekontwikkeling gevormd.
Toelichting mutaties 2019	In 2019 is € 650 onttrokken. Het saldo van de reserve is eind 2019 nihil.
Handhaven of opheffen?	Opheffen

Reserve HSL buffer	
Doel	HSLnet heeft leningsfaciliteiten aangetrokken met garantstelling door de gemeente Heeze-Leende. Bij raadsbesluit 11 april 2011 is besloten de premie-inkomsten garantstelling te bestemmen voor verglazing van het buitengebied. Als nadere uitwerking komen de premie-inkomsten pas vrij voor aanleg buitengebied op het moment dat de risicobuffer van voldoende niveau is. Met de risicobuffer moet twee jaar aflossing van de gegarandeerde leningen opgevangen kunnen worden. Op grond hiervan zou er een risicobuffer van € 475.000 moeten worden opgebouwd, vooraleer bedragen beschikbaar worden gesteld. De tot nu toe gefactureerde premies zijn aan de reserve toegevoegd. In december 2016 is besloten tot revitalisering van het HSLnet. Dit heeft geleid tot een herfinanciering. In de besluitvorming is de reserve HSL niet voor een ander doel bestemd. Deze reserve blijft daarmee tot op heden beschikbaar voor de verglazing van het buitengebied. In 2018 werd er aanspraak op deze reserve gedaan voor aansluitingen in het buitengebied.
Toelichting mutaties 2019	In 2019 is er € 10.000 aan de reserve onttrokken ten behoeve van een subsidie aan HSLnet voor de aanleg van glasvezel in het buitengebied. Van de maximale subsidie van € 250.000 is tot en met 2019 € 122.500 uitbetaald.
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve klein materieel openbare werken	
Doel	Via de exploitatiebegroting wordt jaarlijks op basis van het vervangingschema een bedrag aan deze reserve toegevoegd. Volgens de verordening worden activa van minder dan € 10.000 niet geactiveerd. Uitgaven betreffende de vervanging van materieel van openbare werken beneden dit bedrag worden gedekt uit deze reserve.
Toelichting mutaties 2019	In 2019 is conform de begroting € 65.000 gestort in de reserve. De onttrekkingen bedroegen in 2019 in totaal € 32.914, ten behoeve van diverse voertuigen en materialen.
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve Goede doelen	
Doel	Het doel van deze reserve is de opbrengst van textielinzameling beschikbaar te stellen aan goede doelen voor de jaren 2016-2017 en 2018. In 2018 is besloten niet meer te storten.
Toelichting mutaties 2019	In de 2019 zijn, na overleg in de werkgroep 'goede doelen', de volgende goede doelen gesteund: <ul style="list-style-type: none"> • Parochieel Missiecentra (€ 12.500) • Stichting dorpsquiz Heeze (€ 750) • De Lindse Blaas (€ 750) • Verteltheater/ scholenproject (€ 981) • Bevrijdingsfestival (€ 5.956) • Bricovenesti Roemenië (€ 4.650) In totaal is er voor € 25.587 onttrokken aan de reserve.

Handhaven of opheffen?	Handhaven
------------------------	-----------

Reserve sociaal domein

Doel	De reserve is gevormd vanwege het gemis aan ervaring met de nieuwe taken voortkomende uit de decentralisaties en de complexiteit van de decentralisaties in het sociaal domein. De reserve dient ter dekking van onvoorziene hogere uitgaven in het sociaal domein. Bij de vaststelling van de jaarrekening 2017 is besloten om een deel van de reserve, € 221.000, te 'oormerken' ten behoeve van statushouders. Het mandaat voor het inzetten van deze 'geoordeelde' middelen is door de raad bij het college neergelegd.
Toelichting mutaties 2019	De uitgaven voor statushouders bedroegen in 2019 € 67.941 en zijn ten laste van de reserve gebracht.
Handhaven of opheffen?	Opheffen, zie voorstel resultaatbestemming 2019.

Reserve onderhoud sportvelden

Doel	Op 26 januari 2018 heeft de raad besloten om de privatisering van de buitensportvelden te verlengen. Derhalve dient deze reserve in stand te worden gehouden voor de eventuele gevolgen van herijking en om nieuwe wensen te kunnen faciliteren.
Toelichting mutaties 2019	Op 1 juli 2019 is door de raad besloten om € 30.000 beschikbaar te stellen voor een hekwerk wilde zwijnen en € 16.500 voor een klemsysteem voor veld 1 van Hockey Heeze. Hiervoor zijn afzonderlijke reserves gevormd. Daarnaast is € 16.000 beschikbaar gesteld voor vergoeding van de pomp op sportpark Lambrek en dit is in 2019 uitgevoerd.
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve kwaliteitsimpuls personeel

Doel	Reserve gevormd voor organisatieontwikkeling en daarmee begeleiden en ontwikkelen van personeel en voor het oplossen van eventuele fricties.
Toelichting mutaties 2019	In 2019 is in totaal € 115.994 onttrokken aan de reserve. Hiervan had € 49.008 betrekking op werkloosheidsuitkeringen van voormalig medewerkers en de rest op kosten gemaakt ten behoeve van de organisatieontwikkeling (Operatie Nieuwe Jas).
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve HNG

Doel	De jaarlijkse annuïteit ontvangst uit de depotbelegging uit hoofde van de verkoop aandelen HNG werd als dividenduitkering via de exploitatie verantwoord. In 2014 heeft de accountant voorgeschreven dat voor de resterende periode deze depotbelegging als vordering onder de financiële vaste activa moest worden gepresenteerd. Bij de bestemming van het rekeningresultaat 2014 is besloten om met dit eenmalig administratief voordeel een bestemmingsreserve te vormen. De reserve wordt jaarlijks voor +/- € 60.000 aangewend, zodat de gehele operatie resultaat neutraal is.
Toelichting mutaties 2019	De onttrekking in 2019 bedroeg € 59.661.
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve garantstelling De Bulders

Doel	De reserve is gevormd naar aanleiding van de garantstelling door de gemeente voor de leningen die De Bulders woningbouw C.V. heeft aangetrokken ten behoeve van de aankoop van de gronden van de gemeente. De gemeente Heeze-Leende brengt voor de garantstelling een marktconforme vergoeding van 0,55% in rekening bij De Bulders Woningbouw C.V. De in rekening gebracht premie wordt gestort in de reserve garantstelling De Bulders.
Toelichting mutaties 2019	In 2019 is de ontvangen premie ad € 47.578 aan de reserve toegevoegd.
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve de Poortmannen tussentijdse winstneming

Doel	Op basis van de verslaggevingsrichtlijnen moet bij de grondexploitatie De Poortmannen worden overgegaan tot tussentijdse winstneming. Omdat de winst nog niet definitief is, wordt deze tussentijdse winstneming gestort in een reserve. In de paragraaf <i>Grondbeleid</i> is dit nader toegelicht.
------	--

Toelichting mutaties 2019	In 2019 is de tussentijdse winstneming voor de grondexploitatie Poortmannen opnieuw bepaald. Door een daling van de tussentijdse winstneming tot en met 2019 is een bedrag onttrokken aan de reserve.
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve de Breedvennen tussentijdse winstneming

Doel	Op basis van de verslaggevingsrichtlijnen moet bij de grondexploitatie De Breedvennen worden overgegaan tot tussentijdse winstneming. Omdat de winst nog niet definitief is, wordt deze tussentijdse winstneming gestort in een reserve. In de paragraaf <i>Grondbeleid</i> is dit nader toegelicht.
Toelichting mutaties 2019	In 2019 is de tussentijdse winstneming toegevoegd aan de reserve.
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve klemsysteem hockey Heeze

Doel	Opgangen kapitaallasten
Toelichting mutaties 2019	In 2019 gevormd (€ 16.500) ten laste van reserve onderhoud sportvelden.
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve kapitaallasten hekwerk de Groote Speel

Doel	Opgangen kapitaallasten hekwerk de Groote Speel
Toelichting mutaties 2019	In 2019 gevormd (€ 30.000) ten laste van reserve onderhoud sportvelden.
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve kapitaallasten vervangen bruggen Oude Dijk/Strijperdijk

Doel	Opgangen van de jaarlijkse afschrijving voortkomende uit de investering inzake vervanging van de bruggen Oude Dijk/Strijperdijk.
Toelichting mutaties 2019	In 2019 zijn de afschrijvingslasten van € 9.726 ten laste van de reserve gebracht.
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve kapitaallasten fietspad de Plaetse-Boschlaan

Doel	Opgangen van de jaarlijkse afschrijving voortkomende uit de investering inzake de aanleg van fietspad de Plaetse-Boschlaan.
Toelichting mutaties 2019	In 2019 zijn de afschrijvingslasten van € 5.509 ten laste van de reserve gebracht.
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve kapitaallasten Schoolstraat-Spoorlaan

Doel	Opgangen van de jaarlijkse afschrijving voortkomende uit de investering Schoolstraat-Spoorlaan.
Toelichting mutaties 2019	In 2019 was nog geen sprake van afschrijvingslasten.
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve kapitaallasten openbaar groen Schoolstraat-Spoorlaan

Doel	Opgangen van de jaarlijkse afschrijving voortkomende uit de investering openbaar groen Schoolstraat-Spoorlaan.
Toelichting mutaties 2018	In 2019 was nog geen sprake van afschrijvingslasten.
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Reserve kapitaallasten klimaatinstallatie de Pompenmaker

Doel	Opgangen kapitaallasten klimaatinstallatie de Pompenmaker.
Toelichting mutaties 2019	In 2019 is deze bestemmingsreserve gevormd voor 'kapitaallasten klimaatinstallatie de Pompenmaker' vanuit een overheveling (vrijval) uit de voorziening gemeentelijke accommodaties. De gemeente heeft ten behoeve van (onderhoud/vervang van) de klimaatinstallatie in het verleden bedragen in de

	voorziening gereserveerd. In 2019 is besloten tot daadwerkelijke vervanging van de klimaatinstallatie. Hiervoor was op dat moment € 270.000 in de voorziening beschikbaar. Gezien de omvang van de investering en het BBV is overgegaan tot activering van de installatie en ter dekking van de hieruit voortkomende kapitaallasten is deze reserve gevormd uit de vrijval van de voor deze vervanging in de voorziening opgenomen posten.
Handhaven of opheffen?	Handhaven

Voorzieningen

Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen (schulden) van de gemeente. Om die reden kunnen voorzieningen naar de situatie per ultimo verslagjaar geen negatieve stand kennen. Voorzieningen worden gewaardeerd op de contante waarde of het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies.

Voorzieningen worden gevormd indien er sprake is van:

- Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten.
- Op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten.
- Kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.
- Bijdragen (spaarcomponent) aan toekomstige vervangingsinvesteringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing wordt geheven.
- Middelen verkregen van derden, die specifiek besteed moeten worden, met uitzondering van de voorschotbedragen verkregen van Europese en Nederlandse overheidslichamen met een specifiek bestedingsdoel, die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren.

Het verloop van de voorzieningen wordt in het volgende overzicht weergegeven:

Bedragen x € 1.000

	Boekwaarde 31-12-2018	Toevoegingen	Vrijval	Aanwending	Boekwaarde 31-12-2019
Riolering	2.701	544	-	1.080	2.165
Onderhoud wegen	192	580	-	650	122
Onderhoud bruggen	32	43	-	21	54
Parkeerfonds	1	-	-	-	1
Gemeentelijke accommodaties	1.373	160	270	215	1.047
Afwikkeling schade hagelstorm	102	-	-	20	82
Renovatie hockeyvelden	141	33	-	-	174
Molen St. Viktor	54	12	27	2	37
AED's	14	-	-	-	14
Pensioen wethouders	509	736	-	-	1.245
Wachtgeld wethouders	29	9	-	25	13
Totaal	5.148	2.117	297	2.013	4.953

Nadere toelichting op de voorzieningen

Voorziening riolering	
Doel	In de raadsvergadering van 7-9-2015 is het Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP) vastgesteld. In dit plan wordt de invulling voor de zorgtaken rondom afval-, hemel- en grondwater genoemd. Deze voorziening dient ter egalisatie van de kosten van onderhoud e.d. m.b.t. riolering.

Toelichting mutaties 2019	De storting in de voorziening bedroeg conform de begroting € 544.270. De onttrekking in 2019, in totaal € 1.079.556, heeft betrekking op de in 2019 uitgevoerde onderhoudswerkzaamheden.
---------------------------	---

Voorziening onderhoud wegen

Doel	De voorziening dient om de kosten van onderhoud wegen te egaliseren. De jaarlijkse dotatie en de per jaar uit te voeren werkzaamheden liggen vast in het Beheer en beleidsplan wegen 2017-2021.
Toelichting mutaties 2019	De storting in de voorziening bedroeg conform de begroting € 579.825. De onttrekking in 2019, in totaal € 649.889, heeft betrekking op de in 2019 uitgevoerde onderhoudswerkzaamheden.

Voorziening onderhoud bruggen

Doel	De voorziening dient om de kosten van onderhoud bruggen te egaliseren. De jaarlijkse dotatie en de per jaar uit te voeren werkzaamheden liggen vast in het Beheer en beleidsplan civiele kunstwerken 2018-2022.
Toelichting mutaties 2019	De storting in de voorziening bedroeg conform de begroting € 43.048. De onttrekking in 2019, in totaal € 20.500, heeft betrekking op de in 2019 uitgevoerde onderhoudswerkzaamheden.

Voorziening parkeervonds

Doel	Op grond van de bouwverordening dient een ontwikkelaar voldoende openbare parkeervoorzieningen op eigen terrein te realiseren. Omdat hier niet volledig in kan worden voorzien is in 2008 een parkeerovereenkomst met de gemeente gesloten. De gemeente verplicht zich tegen ontvangst van een overeengekomen bedrag binnen tien jaar een parkeerplaats te realiseren. Voldoet de gemeente hier niet aan is de ontwikkelaar gerechtigd een vooraf vastgesteld gedeelte van dit bedrag van de gemeente terug te vorderen. De gemeente heeft in 2009 een parkeervisie laten opstellen.
Toelichting mutaties 2019	In 2019 hebben geen mutaties op de voorziening plaatsgevonden.

Voorziening gemeentelijke accommodaties

Doel	Het betreft hier een voorziening voor groot onderhoud aan de gemeentelijke accommodaties en gebouwen. Via de exploitatiebegroting vinden ten laste van de betreffende accommodaties/gebouwen jaarlijks stortingen in de voorziening plaats. De uitgaven voor groot onderhoud worden ten laste van de voorziening gebracht. De jaarlijkse dotatie en de per jaar uit te voeren werkzaamheden liggen vast in de Meerjarige onderhoudsplannen en bijbehorende investeringsschema
Toelichting mutaties 2019	De storting in de voorziening bedroeg conform de begroting € 157.000. De onttrekking in 2019, in totaal € 215.000, heeft betrekking op de in 2019 uitgevoerde onderhoudswerkzaamheden. Daarnaast heeft in 2019 een vrijval plaatsgevonden (€ 270.000) ten gunste van de reserve klimaatinstallatie de Pompenmaker.

Voorziening renovatie hockeyvelden

Doel	De gemeente Heeze-Leende is verantwoordelijk voor onderhoud en renovatie van de hockeyvelden. Hiervoor worden met ingang van 2010 bedragen in deze voorziening gestort.
Toelichting mutaties 2019	De storting in de voorziening bedroeg conform de begroting € 32.848. In 2019 hebben geen onttrekkingen aan de voorziening plaatsgevonden.

Voorziening molen St. Viktor

Doel	In 2007 gevormd voor onderhoud aan de molen Sint Victor.
Toelichting mutaties 2019	De storting in de voorziening bedroeg conform de begroting € 12.000. Voor werkzaamheden aan de molen is in 2019 € 2.355 besteed.

Voorziening AED's

Doel	Uit ontvangen bedragen is de voorziening AED's gevormd. Ten laste van deze voorziening kunnen onder andere kosten voor onderhoud AED's worden gebracht. Vanaf 2014 is besloten niet meer in de voorziening te storten.
Toelichting mutaties 2019	In 2019 hebben geen mutaties op de voorziening plaatsgevonden.

Voorziening pensioen wethouders

Doel	Voor de pensioenopbouw van bestuurders is de laatste jaren een verzekering afgesloten. Voor de bestuurders waarvoor geen (volledige) verzekering kan worden afgesloten is deze voorziening gevormd.
Toelichting mutaties 2019	De omvang van de voorziening per 31 december 2019 is conform de verslaggevingsrichtlijnen (BBV) gebaseerd op actuariële berekeningen. In 2019 was op basis van die berekeningen een dotatie aan de voorziening nodig van € 353.360. Daarnaast heeft in 2019 een waardeoverdracht plaatsgevonden van € 382.616.

Voorziening wachtgeld wethouders

Doel	<p>Voormalig wethouders van de gemeente hebben na beëindiging van het wethouderschap recht op wachtgeld. De uitkeringsduur is onder meer afhankelijk van de duur van het wethouderschap. De hoogte van de ontslaguitkering bedraagt het eerste jaar 80% en de rest van de uitkeringsduur 70% van de laatstgenoten bezoldiging vermeerderd met de vakantie-uitkering en de eindejaarsuitkering. Oud-wethouders hebben altijd recht op een ontslaguitkering. Een uitkering kan wel geweigerd worden. Een wethouder die opnieuw wethouder wordt in dezelfde gemeente met een kleinere benoemingsomvang, ontvangt over de oude benoemingsomvang een Appa-ontslaguitering die met de nieuwe inkomsten uit de kleinere benoemingsomvang wordt verrekend.</p> <p>Op basis van de verslaggevingsrichtlijnen (BBV) is voor de wachtgeldverplichting van de gemeente een voorziening gevormd. Bij de berekening van de omvang van die voorziening is rekening gehouden met de hiervoor benoemde richtlijnen.</p>
Toelichting mutaties 2019	<p>In 2019 was sprake van een aflopende wachtgeldverplichting (aanwending voorziening € 25.298) en is een nieuwe wachtgeldverplichting ontstaan (dotatie aan de voorziening € 8.990). De gemeente heeft ultimo 2019 nog wachtgeldverplichtingen welke doorlopen tot en met april 2020 (totaal € 12.692).</p>

Vaste schulden met looptijd langer dan één jaar

De vaste schulden zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde (hoofdsom) verminderd met het totaal van de gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

In het volgende overzicht wordt het verloop weergegeven van de vaste schulden over het jaar 2019.

Bedragen x € 1.000

	Saldo 31-12-2018	Vermeerderingen	Aflossingen	Saldo 31-12-2019
Onderhandse leningen binnenlandse banken en overige financiële instellingen	24.992	0	1.665	23.327
Onderhandse leningen openbare lichamen	1.300	0	0	1.300
Door derden belegde gelden	1.952	0	109	1.843
Waarborgsommen	1	0	0	1
Totaal	28.245	0	1.774	26.470

De totale rentelast voor het jaar 2019 met betrekking tot de vaste schulden bedraagt € 679.289 (2018: € 732.352).

Vlottende passiva

Netto-vlottende schulden met een looptijd korter dan één jaar

De netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Netto-vlottende schulden hebben een rentetypische looptijd van minder dan één jaar.

Overlopende passiva

De in de balans opgenomen van Europese en Nederlandse overheidslichamen vooruit ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren, kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Bedragen x € 1.000

	Saldo 31-12-2018	Vrijgevallen	Ontvangen bedragen	Saldo 31-12-2019
Rijk:				
COA	50	29	0	21
Onderwijsachterstandenbeleid	36	76	69	29
BRIM subsidie	0	0	27	27
Subsidie geluidsanering Langstraat/Oostrikkerstraat	0	0	15	15
Subsidie voorbereiding raildempers/-schermen spoor	372	372	0	0
Subsidie uitvoering raildempers/-schermen spoor	1.969	2.214	245	0
Subsidie geluidsanering Dorpstraat Leende	8	8	0	0
Subsidie aanvullende gevelmaatregelen Dorpstraat Leende	145	113	140	172

Totaal Rijk:	2.580	2.812	496	264
Overige Nederlandse overheden:				
Provinciale subsidie Natura 2000	0	33	33	0
Provinciale subsidie Samen mee naar de A2	21	7	318	272
Gemeente Eindhoven, knelpuntenmiddelen	4	0	0	4
Totaal overige Nederlandse overheden	25	99	351	276

Niet uit de balans blijvende belangrijke financiële verplichtingen en rechten

Dorpshuis 't Perron

De gemeente staat borg voor de betaling van de huur van het nieuwe dorpshuis door de stichting Beheer Dorpshuis Heeze aan woCom. Met andere woorden door het afgeven van deze borgstelling wordt de gemeente uiteindelijk verantwoordelijk voor het leegstandsrisico. Als de beheersstichting onvoldoende ruimtes weet te verhuren en/of overige inkomsten weet te genereren, kan woCom de middelen die ze van de stichting tegoed heeft, op de gemeente verhalen. De huurprijs van het gehuurde bedraagt op jaarbasis circa € 45.000 (excl. BTW).

Gegarandeerde geldleningen en faciliteiten

De gemeente heeft voor woCom meerdere geldleningen gegarandeerd. In totaal bedroeg het schuldrestant per 31 december 2019 € 27.843.000. Voor De Bulders Woningbouw C.V. heeft de gemeente een kredietfaciliteit bij de BNG gegarandeerd van maximaal € 16 miljoen. Een specificatie is opgenomen in de bijlagen.

Overzicht langlopende contracten

De langlopende contracten waaruit belangrijke financiële verplichtingen (resterende contractwaarde groter dan € 10.000) volgen, zijn in het volgende overzicht opgenomen:

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Datum start contract	Einddatum contract	Totaal contractwaarde	Per 31-12-2019 resterende contractwaarde
WGA-ERD Verzekering conventioneel (arbeidsongeschiktheid)	1-1-2018	31-12-2020	71	24
Lease interieurbeplanting	16-3-2018	1-3-2023	17	11
Cameratoezicht	2-1-2017	1-1-2021	169	42
Opslag en beheer camerabeelden	1-2-2018	31-1-2022	42	22
Huur De Spinner	1-1-2013	1-1-2023	11.793	1.179
Huur Kindcentrum De Parel	1-1-2013	1-1-2023	1.064	106

Bergerhofschool

De huur van de Bergerhofschool is deels voor veertig jaar afgekocht door een gekapitaliseerd bedrag van € 1.450.000 dat in 2012 is voldaan. Hiermee heeft de gemeente Heeze-Leende van Wooninc. het gebruiksrecht voor de komende veertig jaar ingaande op 1 januari 2013 verkregen.

Afvalverwerking Attero

Tot en met januari 2017 heeft de Metropoolregio Eindhoven (MRE) als contractpartner deelgenomen aan de Vereniging van Contracten (VvC) welke de belangen van de Brabantse gewesten - en daarmee dus de deelnemende gemeenten - behartigt. Door de Brabantse gewesten zijn contractafspraken gemaakt voor de aanbidding van huishoudelijke restafval dan wel gft-aval met Attero. Attero en de Brabantse gewesten hebben een juridisch geschil over de garantielijkt van aanlevering van brandbaar restafval. Punt van discussie betreft de minderlevering van brandbaar restafval van de gemeenten die vallen onder de Brabantse gewesten.

De zaak tussen Attero en de Brabantse gewesten over de garantielijkt van aanlevering van brandbaar restafval over de jaren tot 2014 is afgesloten en leidt niet tot naheffing voor de MRE- gemeenten. Tegenstrijdig aan het vonnis over de jaren tot en met 2014 heeft de rechter in een vonnis bepaald dat de Brabantse gewesten over de periode 2015 tot en met 2017 wel verplicht zijn de minderlevering te compenseren aan Attero.

De VvC is het niet eens met dit vonnis. Het Dagelijks Bestuur (DB) van MRE heeft de VvC op 7 oktober 2019 gemandateerd om een vernietigingsprocedure te starten. De vernietigingsprocedure is gestart op 12 november 2019. Naar verwachting zal de zitting in de zomer/najaar 2020 gaan plaatsvinden en het vonnis wordt eind 2020/begin 2021 verwacht.

Als het vonnis niet wordt vernietigd, is compensatie aan Attero verplicht. De wijze waarop de afrekening/verdeling over de gemeenten plaats gaat vinden, is nog niet bekend. Gezien de onzekerheid over de uitkomst van de vernietigingsprocedure en de mogelijke omvang van het bedrag is hiervoor geen voorziening gevormd, maar is hiervoor een bedrag opgenomen in de risicoparagraaf. Het minimale bedrag betreft € 0 (bij vernietiging van het vonnis) en het maximale geschatte bedrag bedraagt € 100.000 (dit betreft het bedrag op grond van de verdeling van de claim op basis van het aantal inwoners).

Gebeurtenissen na balansdatum

Het COVID-19 (Corona) virus heeft geen financiële gevolgen voor de jaarrekening 2019, maar wel voor naar verwachting veel beleidsterreinen van onze begroting 2020 en mogelijk voor de jaren daarna. Hoe groot de financiële impact zal zijn is nu onmogelijk te bepalen. We monitoren onze risico's en die van onze partners voortdurend. Onze organisatie loopt geen risico voor de continuïteit. We bewaken onze liquiditeitspositie goed en nemen zo nodig maatregelen om onze taken gedurende deze crisis zo goed mogelijk te blijven uitvoeren.

Melding WNT

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Voor gemeenten is de functie van gemeentesecretaris en van griffier aangemerkt als topfunctionaris. Het bezoldigingsmaximum in 2018 voor de gemeente Heeze-Leende is € 194.000. Dit geldt naar rato van de duur en/of omvang van het dienstverband.

Bezoldiging topfunctionarissen

bedragen x € 1	T.E. Borsboom - Hoekstra	P.M.M.H. Hurkmans	M.C.I. Smits
Functiegegevens	Griffier	Secretaris	Gemeentesecretaris
Aanvang en einde functievervulling in 2019	01/01 – 31/12	01/01 – 30/11	01/12 – 31/12
Deeltijdfactor in fte	0,61	1,0	1,0
(Fictieve) dienstbetrekking?	ja	ja	Ja
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	48.723	89.687	7.549
Beloningen betaalbaar op termijn	8.116	14.983	1.250
<i>Subtotaal</i>	56.839	104.670	8.799
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	118.340	177.523	16.477
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging	56.839	104.670	8.799
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2018			
Aanvang en einde functievervulling in 2018	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12	N.v.t.
Deeltijdfactor 2018 in fte	0,61	1,0	N.v.t.
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	47.460	91.261	N.v.t.
Beloningen betaalbaar op termijn	7.871	14.848	N.v.t.
Totale bezoldiging 2018	55.331	106.109	N.v.t.

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen die in 2019 een bezoldiging boven het individuele WNT-maximum hebben ontvangen. Er zijn in 2019 geen ontslaguitkeringen betaald aan

overige functionarissen die op grond van de WNT dienen te worden vermeld, of die in eerdere jaren op grond van de WOPT of de WNT vermeld zijn of hadden moeten worden.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

TEKST KOMT VAN DE ACCOUNTANT

Bijlagen

Overzicht gerealiseerde baten en lasten per taakveld

Met de herziening van de BBV zijn er nieuwe taakvelden ingesteld om gemeenten onderling beter te kunnen vergelijken. De programma-indeling is daarvoor minder goed geschikt omdat iedere gemeente vrij is in de keuze en benaming van programma's. Daarom maakt een uniform overzicht van lasten en baten per taakveld voortaan ook onderdeel uit van de gemeentelijke jaarrekening.

Bedragen x € 1.000

Taakveld BBV	Totaal		1. Dienstverlening en Bestuur		2. Wonen, Bedrijven en Recreëren		3. Samen leven en Participeren	
	Lasten 2019	Baten 2019	Lasten 2019	Baten 2019	Lasten 2019	Baten 2019	Lasten 2019	Baten 2019
0 - Bestuur en ondersteuning	10.608	26.866	10.232	26.481	51	183	324	202
0.1 Bestuur	2.018	409	2.018	409				
0.10 Mutaties reserves	513	651	138	266	51	183	324	202
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	250	0	250	0				
0.2 Burgerzaken	453	222	453	222				
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	38	0	38	0				
0.4 Overhead	5.597	41	5.597	41				
0.5 Treasury	1.762	1.848	1.762	1.848				
0.61 OZB woningen	15	2.491	15	2.491				
0.62 OZB niet-woningen	0	1.113	0	1.113				
0.64 Belastingen overig	2	15	2	15				
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds		20.076		20.076				
0.8 Overige baten en lasten	-40	0	-40	0				
0.9 Vennootschapsbelasting	-1	0	-1	0				
1 - Veiligheid	1.130	52	1.130	52	0	0	0	0
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	946	45	946	45				
1.2 Openbare orde en veiligheid	184	7	184	7				
2 - Verkeer, vervoer en waterstaat	2.210	267	0	0	2.210	267	0	0
2.1 Verkeer en vervoer	2.112	267			2.112	267		
2.4 Economische havens en waterwegen	82	0			82	0		
2.5 Openbaar vervoer	16	0			16	0		
3 - Economie	1.027	929	0	0	1.027	929	0	0
3.1 Economische ontwikkeling	87	0			87	0		
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	616	602			616	602		
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	101	61			101	61		
3.4 Economische promotie	223	266			223	266		
4 - Onderwijs	1.569	320	0	0	0	0	1.569	320
4.2 Onderwijshuisvesting	984	129					984	129
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	585	191					585	191
5 - Sport, cultuur en recreatie	2.278	257	0	0	1.126	89	1.152	168
5.1 Sportbeleid en activering	16	59					16	59
5.2 Sportaccommodaties	665	132					665	132
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	106	0					106	0
5.4 Musea	64	0					64	0
5.5 Cultureel erfgoed	56	-23					56	-23
5.6 Media	245	0					245	0
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.126	89			1.126	89		
6 - Sociaal Domein	11.240	2.161	0	0	0	0	11.240	2.161
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.822	86					1.822	86
6.2 Wijkteams	702	31					702	31
6.3 Inkomensregelingen	2.555	1.965					2.555	1.965
6.4 Begeleide participatie	979	0					979	0
6.5 Arbeidsparticipatie	208	1					208	1
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	541	13					541	13
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	2.177	64					2.177	64
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	2.115	1					2.115	1
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	141	0					141	0
7 - Volksgezondheid en milieu	6.925	6.858	10	3	6.215	6.855	700	0
7.1 Volksgezondheid	700	0					700	0
7.2 Riolering	1.318	2.033			1.318	2.033		
7.3 Afval	1.373	1.540			1.373	1.540		
7.4 Milieubeheer	3.524	3.282			3.524	3.282		
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	10	3	10	3				
8 - Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	5.779	5.056	0	0	5.779	5.056	0	0
8.1 Ruimtelijke ordening	449	84			449	84		
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	4.298	4.316			4.298	4.316		
8.3 Wonen en bouwen	1.032	656			1.032	656		
Totaal	42.766	42.766	11.372	26.536	16.408	13.379	14.985	2.851

Staat van gewaarborgde geldleningen en gegarandeerde faciliteiten

Gegarandeerde geldleningen

Nummer geldlening geldgever	Naam van de financieringsinstelling	Garantie Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW)	WSW nr	Percentage dekking gemeente Heeze-Leende	Doel van de geldlening	Naam van de geldnemer	Stortingsdatum	Einddatum	Rente %	Oorspronkelijk bedrag van de geldlening	Restant bedrag eind van het dienstjaar
70450	gem H-L (doorverstrekt BNG)	ja	25833		woningbouw	woCom	01-09-87	01-11-31	4,66	2.026.000	1.092.000
70463	gem H-L (doorverstrekt BNG)	ja	25834		woningbouw	woCom	01-09-87	01-03-33	3,27	1.371.000	751.000
40.101.616	Bank Nederlandse Gemeenten	Ja	38150	50%	woningbouw	woCom	31-07-08	31-07-48	4,56 %	22.400.000	22.400.000
40.101.613	Bank Nederlandse Gemeenten	Ja	38153	50%	woningbouw	woCom	01-08-07	01-08-47	4,52 %	3.600.000	3.600.000
Onder aftrek van door de gemeente Heeze-Leende aangevane en 1 op 1 doorverstrekte leningen											27.843.000
70450	gem H-L (doorverstrekt BNG)	ja	25833		woningbouw	woCom	01-09-87	01-11-31	4,66	2.026.000	1.092.000
70463	gem H-L (doorverstrekt BNG)	ja	25834		woningbouw	woCom	01-09-87	01-03-33	3,27	1.371.000	751.000
											26.000.000

Gegarandeerde faciliteiten

Nummer geldlening geldgever	Naam van de financieringsinstelling	Direct gegarandeerde faciliteiten	Naam van de geldnemer	Datum tekening garantstelling	Einddatum	Trekking op akte van borgtocht in de vorm van	Getrokken eind van het dienstjaar
A013368	Bank Nederlandse Gemeenten	16.000.000	De Bulders Woningbouw C.V.	19-12-17	01-01-27	Rekening-Courant Vaste geldlening	11.525.936 0 11.525.936

Verantwoording specifieke uitkeringen (SiSa-bijlage)

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2019 op grond van artikel 3 van de Regeling Informatieverstrekking siSa - d.d. 27 januari 2020										
OCW	D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)	Gemeenten	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitsisen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en voorschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO)				
			Aard controle R Indicatornummer: D8 / 01	€ 13.516 Aard controle R Indicatornummer: D8 / 02	€ 3.750 Aard controle R Indicatornummer: D8 / 03					
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid				
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D8 / 04	Aard controle R Indicatornummer: D8 / 05	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D8 / 06	Aard controle R Indicatornummer: D8 / 07				
100										
OCW	D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2018 (OAB)	Gemeenten	Correctie besteding 2018 aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitsisen (conform artikel 166, eerste lid WPO).	Correctie besteding 2018 aan andere gemeenten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO).	Correctie besteding 2018 aan afspraken over voor- en voorschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO).				
			Aard controle R Indicatornummer: D9 / 01	€ 7.469 Aard controle R Indicatornummer: D9 / 02	€ 0 Aard controle R Indicatornummer: D9 / 03	€ 36.128 Aard controle R Indicatornummer: D9 / 04				
			Bij een lagere besteding dient u voor het bedrag een minteken op te nemen.	Bij een lagere besteding dient u voor het bedrag een minteken op te nemen.	Bij een lagere besteding dient u voor het bedrag een minteken op te nemen.	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)				
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D9 / 05	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 06	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D9 / 07	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 08				
100										
IenW	E3	Subsidie-regeling sanering verkeerlawaal	Subsidie-regeling sanering verkeerlawaal	Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr)	Hieronder per regel één beschikkningsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen	Overige bestedingen (jaar T)	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt	Correctie over besteding (t/m jaar T)	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen
					Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 01	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 02	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 03	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 04	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 05	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 06
1					1 Ien/MSK-2018/115669	€ 121.863	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
2					2 Ien/MSK-2019/91259	€ 412.596	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
3					3 Ien/MSK-2019/91263	€ 2.372.700	€ 338.496	€ 0	€ 0	€ 0
100										
					Kopie beschikkningsnummer	Cumulatieve bestedingen ten laste van rijksmiddelen tot en met (jaar T)	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T)	Cumulatieve Kosten ProRail tot en met (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen	Correctie over besteding kosten ProRail (t/m jaar T)	Eindverantwoording Ja/Nee
					Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 07	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 09	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 10	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 11	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 12
1					1 Ien/MSK-2018/115669	€ 121.863	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
2					2 Ien/MSK-2019/91259	€ 412.596	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
3					3 Ien/MSK-2019/91263	€ 2.372.700	€ 338.496	€ 0	€ 0	Nee
100										
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet, gemeente deel 2019	Gemeente	1.1 Participatiewet (PW)	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) IOAZ	Baten (jaar T) IOAZ	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk)
					Aard controle R Indicatornummer: G2 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 04	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 05	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 06
					Alle gemeenten verantwoord voor hier het gemeentelijk over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar Lichaam opgericht op grond van de Wgr.	L2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	L2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	L3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	L3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	
					€ 1.603.192	€ 13.781	€ 123.465	€ 2.046	€ 56.549	€ 0
					Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Loonkosten subsidie o.g.v. art. 104 Participatiewet	Baten (jaar T) Loonkosten subsidie o.g.v. art. 104 Participatiewet (excl. Rijk)	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee
					Aard controle R Indicatornummer: G2 / 07	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 08	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 09	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 10	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 11	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2 / 12
1					€ 16.220	€ 0	€ 0	€ 77.700	€ 0	Ja
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen), gemeente deel 2019	Gemeente	1.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob)	Baten (jaar T) Bob	
					Aard controle R Indicatornummer: G3 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 04	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 05	
					€ 0	€ 0	€ 1.080	€ 20.360	€ 6.892	
					Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee			
					Aard controle R Indicatornummer: G3 / 07	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3 / 09			
1					€ 0	€ 0	Ja			
VWS	H4	Specifieke uitkering Sport	Gemeenten	Omvangrijke Rijksbijdrage (jaar T)	Projectnaam / nummer	Totale aanvraag per project (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen (automatisch berekend)	Verrekening (jaar T) Oronderende zaken (sportaccommodaties) per project ten laste van Rijksmiddelen	Verrekening (jaar T) Roerende zaken sportbeoelening en sportstimulering per project ten laste van Rijksmiddelen	Verrekening (jaar T) overige kosten per project ten laste van Rijksmiddelen	
					Aard controle R Indicatornummer: H4 / 01	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: H4 / 02	Aard controle R Indicatornummer: H4 / 03	Aard controle R Indicatornummer: H4 / 04	Aard controle R Indicatornummer: H4 / 05	Aard controle R Indicatornummer: H4 / 06
					€ 108.445	SPLUK 2018/802925	€ 212.120	€ 75.375	€ 88.457	
100									€ 48.288	